

Torben Wendler

Erfaringer fra fysisk aktivitet, kroppskultur og kroppsøving

En kvalitativ undersøkelse av norsk ungdom fra middelklassen og deres foreldre.

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for kroppsøving og pedagogikk
Norges idrettshøgskole, 2012

Sammendrag

I denne kvalitative undersøkelsen intervjuet jeg norsk ungdom og deres foreldre om synspunkter og erfaringer når det gjelder fysisk aktivitet, kroppskultur og kroppsøvingsfaget. Målet med undersøkelsen var å få en forståelse for ungdommens dannelse av fysisk identitet, med hjelp av Pierre Bourdieus teoretiske konsepter om habitus, kapital og sosial klasse. Det ble gjennomført til sammen ni dybdeintervjuer, fem med elever fra to ulike skoler i Oslo, og med foreldrene til fire av dem.

Gjennom intervjuene med elevene opplevde jeg at det foreligger et stort press på ungdommene for å nå opp i mot middelklassens koder for kroppsidealer og fysisk aktivitet. I lys av mine tolkninger virker det som om ungdommene har utviklet en “tatt-for-gitt” habitus i forhold til fysisk aktivitet, som virker å være en naturlig del av deres hverdag. Foreldrene har fra tidlige barneår støttet deres utfoldelse innen fysisk aktivitet, og vært bevisste på å danne deres fysiske identitet. Ungdommene i undersøkelsen stiller sterkt i sosiale sammenhenger eller evt. settinger, da de har tilegnet seg relativt mye fysisk kapital gjennom oppveksten. Allikevel virker det som om ungdommene stadig blir konfrontert med idealer som krever enda større innsats i forhold til dannelse av kroppslig og fysisk identitet. Det fysiske utseende har mer og mer rykket i forgrunn, og kampen om godene har blitt enda mer intenst. Foreldrene og ungdommene gir uttrykk for en “prestasjonskultur” innen fysisk aktivitet, der organisert idrett fremmer adgang til sosial kapital.

Oppgaven belyser også ungdommenes opplevelser i kroppsøvingsundervisningen. De gir uttrykk for at kroppsøvingen er likeså preget av en prestasjonskultur, der testing og karaktersetning står i fokus. De opplever lite variasjon og føler at kroppsøving i liten grad utfordrer deres habitus. Samtidig gir ungdommene uttrykk for ulike typer av favorisering. Beretningene belyser at ungdom med idrettslig bakgrunn stiller sterkt i faget og har lettere for å oppnå en god karakter.

Nøkkelord: Fysisk aktivitet, kroppskultur, kroppsøving, ungdom, sosial klasse, etnisitet

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	6
1. Teori	7
1.1 Kroppen og fysisk aktivitet i den sosiale verden	7
1.2 Tidligere forskning og relevante teoretiske konsepter	10
1.2.1 Identitet og kultur i forhold til fysisk aktivitet og kroppen.....	11
1.2.2 Habitus – den indre drivkraften	12
1.2.3 Habitus som et analytisk verktøy.....	13
1.2.4 Smak / taste (interesse) for fysisk aktivitet og kroppskulturer	15
1.2.5 Sosiale felt som grunnlag for en felles kultur	17
1.2.6 Sosial klasse som indikator for ulik tilgang og adgang til fysisk aktivitet	17
1.2.7 Kroppen som symbolsk kapital	23
1.2.8 Kjønn og etnisitet.....	25
1.2.9 Kroppsøving – inngangsporten til fysisk aktivitet og kroppskulturer	26
2. Metode og utvalg	30
2.1 Metodologi – en kvalitativ tilnærming	30
2.2 Mine tanker av det jeg skal tolke	32
2.3 Utvalg	34
2.4 Etiske overveielser i forhold til utvalg og den kvalitative forskningsmetoden	36
2.5 Det kvalitative intervju som forskerens verktøy	40
2.6 Analyse av undersøkelsens genererte data	43
2.6.1 Analyse og kategorisering av kvalitative data	44
2.7 Validitet	46
3. Presentasjon av dataene: “Elevenes erfaringer, meninger og opplevelser om fysisk aktivitet, kroppen og kroppsøving.”	49
3.1 Presentasjon av skoler	50
3.2 Elevenes og familiens bakgrunn	51
3.3 Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om fysisk aktivitet	52

3.4	Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om kroppen og kroppskulturer i Norge	67
3.5	Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om kroppsøving.....	81
4.	Diskusjon	99
4.1	“Hva synes elever om ulike former for fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?”	100
4.2	“Hva synes elever om ulike typer kroppskulturer, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?”	103
4.3	“Hva synes elever om kroppsøvingen, og hvilke erfaringer har de i møte med undervisningen?”	106
4.4	Forskningens svakheter	108
4.5	Videre forskning	109
	Referanser.....	111
	Forkortelser	118
	Vedlegg	119
	Samtykkeerklæring ved innsamling og bruk av personopplysninger til forskningsformål	120
	Informasjonsbrev til rektor.....	121
	Informasjonsbrev til elevene og foreldre.....	123
	Intervjuguide Elever	126
	Intervjuguide foreldre.....	130

Forord

„Was lange währ, wird endlich gut.“, er en tysk setning som uttrykker det jeg tenkte de siste ukene som masterstudent. Å gjennomføre denne oppgaven var en lang, krevende og lærerik prosess, der jeg fikk kjenne på mine personlige grenser. Det var ikke alltid like lett å kombinere egen satsning, jobb og Bourdieus teoretiske konsepter. Fra de første tankene rundt temaet til sist skrevne ord, har det vært en prosess som har utviklet meg både faglig og personlig, og ikke minst mine språklige ferdigheter.

Uten veiledningen ville jeg nok ikke har stått der jeg står i dag. En stor takk går til min veileder Fiona Dowling, for gode samtaler og konstruktive tilbakemeldinger. Det var nok ikke alltid like lett å veilede en tysk orienteringsløper som flyr rundt i verden, men samtidig ga hun ikke opp troen på mine kunnskaper og ferdigheter. Hver gang jeg kom ut av kontoret, visste jeg at jeg hadde kommet et stykke nærmere levering.

En uendelig stor takk går til min mor, far og søster, som har sittet flere tusen kilometer unna, men kontinuerlig støttet mitt valg om å ta utdanningen i Norge. Samtidig vil jeg takke min norske "familie" Vibeke, Anne og Jan Christian som har støttet meg gjennom oppturer og nedturer som masterstudent. En takk går også til Eirik, Martin, Dag, Ingvild, Trygve, Bjørn og Anders for gjennomlesing, treningsturer, kontorkos, gode middager og som prøvekaniner.

Til sist vil jeg takke lærere, rektorer og deltagerne i undersøkelsen. Jeg ble møtt av hyggelige elever og foreldre, som var klar for å dele deres synspunkter og erfaringer. Uten dere ville ikke denne masteroppgaven vært mulig å gjennomføre.

Torben Wendler

Oslo, mai 2012.

1. Teori

1.1 *Kroppen og fysisk aktivitet i den sosiale verden*

Kroppen og opplevelsen av kroppen har alltid hatt stor betydning i menneskets historie. Gjennom de ulike epokene har kroppen stått sentralt som et symbol for tilgang til makt og status. I gammel gresk kunst ble det ofte brukt mannlige muskuløse figurer, statuer og bilder, som idealbilder for ”fysisk perfektion” (Dutton, 1995). Fokuset på kroppen har vært til stede gjennom alle epokene, og er fortsatt aktuell per i dag. Som tidligere forskning viser, har kroppen fått stor betydning, oppmerksomhet, og fokus i dagens moderne samfunn (Shilling, 1993, 2004; Tinning, 2010). Denne masteroppgaven kan bidra til å belyse hvordan kroppen kan forstås som et symbol på status i dagens samfunn, og brukes som type sosial kapital. Den skal belyse hvordan ungdom med ulik sosial og etnisk bakgrunn opplever møtet med kroppskulturer og fysisk aktivitet i skole- og hverdagen. Den vil fokusere på om elevene eller foreldrene ser fordeler og/eller ulemper i visse typer fysiske aktiviteter og kroppskulturer, og hvilken symbolsk verdi det kan innebære. Står visse typer aktiviteter eller kropp for en viss type status i det norske samfunnet? I undersøkelsen relateres det opp mot kroppsøving, og dens rolle i forhold til utfordringen av reproduksjon av disposisjoner. I oppveksten vil foreldre og skolen kunne ha innflytelse på ungdommens utvikling og skapning av egen identitet. Ungdom kan være påvirket av foreldre, lærere, så vel som andre ungdom i forhold til deres oppfatning av kropp og fysisk aktivitet. I tillegg kan de bli konfrontert gjennom fjernsyn, reklame og media med såkalte rollemodeller og deres oppfatning av den ”sunne, perfekte kroppen”. Disse rollemodellene kan være idrettsutøvere, modeller, artister, skuespillere eller politikere. Slike rollemodeller kan ha en stor innflytelse på ungdom. Det virker imidlertid som om ulik ungdom får lettere adgang og tilgang til ressurser for å dyrke den ”riktige” kroppen¹ lettere enn andre. Grunnen for disse forskjellene kan ligge i ulike sosiale vilkår og disposisjoner. Denne oppgaven vil se nærmere på ulike sosiale strukturer som kan skape ulikheter.

Undersøkelsen vil særlig belyse hvilke sjanser ungdom har for deltagelse, aktiv erfaring og læring innen fysisk aktivitet, og hvilken rolle foreldre har i forhold til dette.

¹ En kropps som verdsettes i samfunnet (Evans, 2004)

² Ski, turgåing, alpint, friluftsliv, skøyter, seiling

I kunnskapsløftet er det slått fast at fysisk aktivitet gjennom oppveksten er viktig for elevene. Kroppsøving skal bidra til en aktiv livsstil og fremme god helse (Utdannings- og Forskningsdepartementet [KD], 2005). Videre står det at kroppsøving skal bidra til felles dannelse og skapning av identitet i samfunnet, gjennom fysisk aktivitet og læring av helsefremmende livsstil (KD, 2005). Prosjektet vil belyse om kroppsøving- undervisningen gir elevene muligheten til å utvikle og danne sine egne fysiske identiteter. Tidligere forskning viser at kroppsøvingen hovedsakelig fører til en kroppslig sosial reproduksjon i samfunnet (Dahlgren & Ljunggren, 2010; Fitz, Davies & Evans, 2006, sitert i Dowling & Kårhus, 2008; Mills, 2008; Shilling, 1993;).

Undersøkelsens problemstilling tar i betraktning sosial klasse og etnisitet i forhold til fysisk aktivitet og kroppskulturer. For å tilnærme meg problemstillingen, velger jeg å knytte undersøkelsen opp i mot de teoretiske konseptene til den franske filosofen Pierre Bourdieu. Bourdieu (1995) beskriver sosial kapital som en viss verdi mennesker besitter, for eksempel adgang til arbeid, et sosialt nettverk, eller idrett og fysisk aktivitet. Ressurser mennesker besitter og benytter seg av i samfunnet, for å streve etter en tilfredsstillende livsstil. For den ene kan det bety å leve med rikelig tilgang til ressurser, mens for en annen kan det bety å komme ut med det minste av kapital. I denne undersøkelsen knyttes sosial kapital opp i mot fysisk aktivitet og kroppen. Vi har en kropp og vi er vår kropp, vi opplever gjennom kroppen og med kroppen (Duesund, 1995, s.31). Har du en "velformet" kropp, så vil du kunne besitte høy kapital i dagens samfunn (Bourdieu, 1995). Det vil kunne si at gjennom en "velformet" kropp kan det symboliseres verdier som selvdisciplin, en sunn og aktiv livsstil, skjønnhet, og fysisk aktivitet. I neste omgang skal den fysiske aktiviteten og livsstilen kunne forebygge mot sykdommer og forbedre ens helse. Teoriene til Bourdieu anvender en rekke begrep som kan være nyttige verktøy for bedre forståelse av sosial kapital. Disse begrepene er habitus, sosial klasse, smak, sosial felt, og kapital (Bourdieu, 1995). I undersøkelsen brukes disse som analytiske verktøy for å kunne forstå hvordan økonomiske og sosiale goder er ulikt fordelt i samfunnet, og er resultater av sosiale faktorer og ordninger (Compton, 2008: 5-8, Østerberg og Engelstad 1992:112 sitert i Dahlgren og Ljunggren, 2010). Å benytte seg av slike analytiske verktøy skal gi en bedre forståelse for sammenhengene mellom samfunnsprosesser og menneskene som lever i samfunnet. Individene har samlet egne erfaringer i kroppsøving og fysisk aktivitet gjennom oppveksten. Disse erfaringene er samlet opp gjennom årene og kan knyttes til

Bourdieu (1995) begrep "habitus". Jeg kommer til å belyse begrepet habitus nærmere senere i kapittelet (s.12ff). Når jeg reflekterer over min egen habitus, kan jeg godt se hvordan mine erfaringer fra idretten og kroppsøving har vært med og påvirket min personlig "smak" for en viss type livsstil. Jeg er vokst opp i Tyskland, i et hjem som jeg selv ville definere i middelklassens sjikt, på grensen til den høyere klassen i den sosiale og historiske konteksten. Min far er utdannet optiker og min mor er kontaktlinsespesialist. Min familie er fra tidligere Øst-Tyskland og oppveksten min ble nok tydelig påvirket av omgivelsene på denne tiden. Før muren falt, vil jeg si at mine foreldre tilhørte den øvre klassen. Etter Tysklands gjenforening ble det større yrkeskonkurransen i byen, slik at familien nå vil defineres som en del av middelklassen.

Mine foreldre har alltid lært meg at det er viktig å være ute i naturen og leve en aktiv livsstil. I forhold til kulturelle og fysiske kapitaler har min familie alltid vært opptatt av disse verdiene (Bourdieu, 1995). Det har bestandig vært øverste prioritet i vår familie å være fysisk aktiv. Hovedsakelig da bevegelse ute i naturen er helsefremmende og frisk luft godt for kretsløpet. Det vil si å bruke kroppen istedenfor å sitte stille. Bevege seg og være i aktivitet skulle danne min kroppsbeherskelse, fysiske identitet, og hjelpe meg til å samle erfaringer i og gjennom naturen. Jeg var medlem i speideren, involvert i orienterings- og basketballmiljøet, og aktivt innenfor et mangfold av ungdomskulturer (f.eks. skateboarding, sykling). Jeg ble preget av å være medlem i kulturene fra første stund. Den symbolske verdien ved aktivitetene var nok så ulik fra den ene til den andre aktiviteten. Selv om det idrettslige og de fysiske ferdighetene står sentralt i disse aktivitetene, sto ulike verdier for aktivitetene. Basketball er en anerkjent idrett i Tyskland og bidro til sosial status både i skolen og fritiden. Miljøet var preget av "kule" gutter og "tøffe" jenter. Klær og sko stå sentralt i fokuset, samtidig tilknytting til Hip Hop musikken. For å være med i gjengen, måtte man både være kult kledd og være god i basket. Orienteringssporten er en ganske så liten idrett i Tyskland, og få vet noe om idretten. Den har nesten ingen symbolsk verdi med seg. Det var hverken viktig hva slags o-tøy en hadde på seg, eller hvordan man gjorde det i o-løypa. Miljøet var som en stor "familie". Allikevel sies det alltid at orienteringsidretten blir bedrevet i miljøer med velutdannede familier. Disse tendensene kan ses i Norge, men jeg ville nok si at trekkene er litt mer variert i Tyskland. Dermed fikk jeg et allsidig aktivitetsnivå og tok med meg mye erfaring og opplevelse fra de ulike aktivitetene. Slik var det ikke for mange av vennene mine. Jeg opplevde at min hverdag var mer aktiv enn hverdagen til vennene

mine. Hovedgrunnen til denne tydelige forskjellen ligger nok i den sosiale og økonomiske støtten hjemmefra (Bourdieu, 1995). Mange falt fra etter hvert. Både i forhold til orientering, basket og generelt å være mye ute og ha en aktiv livsstil. Dette fenomenet synes jeg er interessant å undersøke nærmere.

Målet med prosjektet er å belyse, hvordan ungdom fra ulike skoler i Oslo opplever ulike kulturer innen fysisk aktivitet og kroppsøving, med fokuset rettet mot kroppen. Undersøkelsen fokuserer på deltagerens opplevelse og erfaringer i forhold til kroppskultur, fysisk aktivitet, og kroppsøvingfaget. Den vil kunne bidra til en bedre forståelse for hvordan barn oppfatter ulike kroppskulturer og fysisk aktivitet i dagens samfunn. Slik kunnskap kan være nyttig for lærere, trenere, og foreldre/foresatte med tanke på å kunne få en bedre forståelse av dagens ungdom.

1.2 Tidligere forskning og relevante teoretiske konsepter

Denne undersøkelsen inngår i et overordnet større prosjekt til Dr. Fiona Dowling og Svein Kårhus. Prosjektet handler om erfaringer fra kroppsøvingfaget og fysisk aktivitet. Opplever elever at de kan danne et eget "fysiske jeg" i kroppsøving og idrettslige aktiviteter? Eller er det slik at kroppsøving og idrett blir praktisert, hovedsakelig for å være et bidrag til sosial reproduksjon? Det vil kunne tyde på at ungdom kan reprodusere de fysiske identitetene til sine foreldre/foresatte. Vil deltagelse i fysisk aktivitet og kroppsøving kunne gi muligheten til å skaffe seg ferdigheter, som ikke tradisjonelt forbindes med den enkeltes klassesetilhørighet, ved å tilegne seg kapital som fører til status i samfunnet (Dowling & Kårhus, 2008)? Kroppsøving utvikler og videreutvikler ferdighetene til elevene i forhold til rammene som er gitt til en hver tid. I tidligere forskning om det norske skolesystemet, ble det funnet ut at skolen legger mest til rette for middelklassens barn (Bakken, 2007; Hægeland & Kirkebøen & Raaum, 2005; Lie et al, 2001, sitert i Dowling & Kårhus, 2008). Er det dermed sikret at hver elev har muligheten for å kunne utvikle sitt eget "fysiske jeg"? Gjennom intervjuene med både elevene og deres foreldre er hensikten å få en dypere forståelse om synet på, og erfaringer fra kroppsøving, kroppen og fysisk aktivitet i det norske samfunnet. Hvordan utvikler elevene deres "fysiske jeg", og hvilke faktorer har mest innflytelse på deres utvikling? Nedenfor vil jeg belyse teoriene jeg benytter meg av i undersøkelsen, og hvilke teorier jeg benytter i forhold til analysering av dataene.

1.2.1 Identitet og kultur i forhold til fysisk aktivitet og kroppen

Oppgaven belyser mye om identitet i forhold til kroppen og fysisk aktivitet. Hvordan mennesker fra ulik sosial klasse, og med ulik etnisk bakgrunn, identifiserer seg med deres egen kropp? Hvordan opplever de seg og kroppen sin i forhold til andres kropp, og i forhold til fysisk aktivitet i skole og hverdagen? Identitet kan knyttes opp i mot kroppen (Schmidt-Millard, 1995), og på denne måten mot forståelsen og bruken av individets egen kropp. Når en knytter identitet opp i mot idrett og kropp, vil det kunne beskrive den fysiske identiteten til et individ. Den vil kunne være påvirket av individets erfaringer og opplevelser, i tillegg til det de får overført og lært fra andre individer, for eksempel familie, trenere, venner, skoleelever og lærere i skolen (Schmidt-Millard, 1995). I denne undersøkelsen knyttes fysisk identitet også opp i mot sosial klasse og etnisitet. Den fokuserer på forholdet elevene og deres foreldre har til deres fysiske identiteter, sett i lys av kroppsøvingsundervisning.

Det andre temaet som skal belyses er kroppskultur. Kroppskultur som symbol på sosial klasse og som status i samfunnet. Det er vanskelig å beskrive kroppskultur eller kulturen om kroppen. I forhold til livet nevnes det gjerne at en veldannet kropp også kan medføre suksess i livet (Eichberg, 2010). Kroppslige identiteter er målrettet og strever etter suksess. Det finnes mange perspektiver innenfor temaet. Tinning (2010) skriver om "cult of the body" og "cult of slenderness" i sin bok "Pedagogy and human movement: theory, practice research". Disse to begrepene kan oversettes til norsk til dyrking av kroppen, og slankhetskulturen. Tinning (2010) beskriver at dagens kroppslige idealer i den vestlige verden er knyttet opp i mot disse to begrepene. Samtidig kan kroppskulturen også forstås i forhold til andre verdier og symboler som karakteriserer visse andre kulturer. For eksempel tatoveringer og piercing knyttes opp mot kunst gjennom kroppen. Som et levende maleri, til bruk av å minne noe eller noen, eller pynt av kroppen. Samtidig finnes ulike kulturer i ulike regioner og land. I den vestlige verden foreligger det fokus på slanke modeller, mens i afrikanske land vil en overvektig kropp kunne bære med seg høyere sosial status. Mens man i den vestlige verden vil definere slankhet og dyrking av kroppen som en type skjønnhetsideal, vil man nok i de afrikanske regionene beskrive den overvektige kroppen heller som en type makt og høy kapital, for å kunne forsørge sin familie med ernæring. Her kan kroppen og kulturen om kroppen framstå som symbolsk kapital i forhold til klasse og anerkjennelse.

Undersøkelsen belyser om kroppsideologier preges av dyrking og slanking av kroppen, i et samfunn som tildeler slike kropper høy status. Samtidig tar den opp den norske kroppskulturen, som ofte beskrives i forhold til friluftsliv og tradisjonelle norske aktiviteter².

1.2.2 Habitus – den indre drivkraften

Undersøkelsen kontekstualiseres i nyere forskning som tyder på at ungdom med ulik sosial klasse og etnisk bakgrunn har ulike muligheter og adgang til erfaringer innenfor fysisk aktivitet i skole og fritid (Bourdieu, 1995; Evans & Davies, 2006; Engström, 2008; Shilling, 1993, Strandbu & Øia, 2007). Oppgaven har som mål å belyse hvordan ungdom kan ha ulike oppfatninger om kroppen, da den alltid vil kunne stå i et levende samspill med omverden og i interaksjon med andre mennesker (Duesund, 1995). Ungdom vil kunne ha med seg erfaringer, opplevelser og dyptliggende disposisjoner i forhold til fysisk aktivitet i møte med andre mennesker, sosiale rom og nettverk, og nye aktiviteter. Disse væremåtene og erfaringene ville kunne blitt formet under de betingelsene individet har vokst opp i og lever i (Dahlgren & Ljunggren, 2010; Lindbekk, 1996; Reay, 2004). Disse kan ses som en form for bagasje som individet har tilegnet seg. Som nevnt ovenfor beskriver Pierre Bourdieu (1995) denne typen for sosial bagasje som ”habitus”.

I denne undersøkelsen benytter jeg meg av begrepet habitus for å kunne belyse viktige opplevelser, erfaringer og egenskaper, som kan medføre stor innflytelse på individets danning av fysisk aktivitet. Ungdom og deres foreldre vil gjennom årene utvikle et forhold til sin kropp og fysisk aktivitet. Habitus kan ses som den indre drivkraften de har tilegnet seg, som fører til menneskes handlinger i samfunnets grupper. Det er en type kunnskap individet vil kunne ha tilegnet seg til å håndtere den sosiale verden på, for å omsette kunnskapen til visse handlinger (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). I forhold til denne undersøkelsen vil det kunne bety at ungdommene og deres foreldre har kunnskap i forhold til kroppen og fysisk aktivitet, og ut i fra denne kunnskapen agerer de i samfunnet. Å ha tilegnet seg visse typer kunnskap, er ikke noe avsluttet prosess, og det er viktig å anerkjenne at habitus er under stadig utvikling. Den

² Ski, turgåing, alpint, friluftsliv, skøyter, seiling

er et komplekst samspill mellom nåtiden og fortiden (Reay, 2004). Den viser til individets sosial historie og livsvarige disposisjoner, som er sosialt forankret i omgivelsene (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Habitus knyttes opp mot visse handlingsmønster og holdninger til individet. Den uttrykkes gjennom mimikk og gester, den er kroppsliggjort. Kroppen formes av habitus, og den uttrykkes gjennom habitus (Reay, 2004; Wilken, 2008). Gjennom individets væremåte uttrykker en sin habitus, ved å snakke, bevege seg, og tenke på (Reay, 2004). Dermed kan det sies at vi tar med oss ulike holdninger og erfaringer inn i et møte i sosiale felt, som for eksempel kroppsøving, der vi skaper ulike typer habitus. Den er på samme tid individuell, kollektiv og samfunnsmessig (Bourdieu, 1995; Lindbekk, 1996; Reay, 2004; Wilken, 2008). I denne undersøkelsen kan formene for habitus beskrives på følgende vis: Individuelt habitus beskriver summen av individets erfaringer og dens unike historier i forhold til kroppen, kroppskulturer og fysisk aktivitet (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Som kollektiv habitus skal forstås at habitus tilegnes og utvikles gjennom et sosialt miljø, som gjør det individuelle forståelig (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Den samfunnsmessige habitusen får oss til å akseptere ulikheter i samfunnet, hvor disposisjonene i habitusen bekreftes og reproduseres gjennom den sekundære sosialiseringen i de moderne samfunnssituasjonene (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Habitus forstås ut i fra dens situasjon i det sosiale felt individet befinner seg i. Til en hver type av habitus, tilhører det en måte omgivelsene viser seg på. Samtidig vil hver klasse av disposisjoner kunne svare på en type habitus, som er knyttet opp i mot de sosiale omgivelsene (Bourdieu, 1995; Mills, 2008; Wilken, 2008). Hovedsakelig ligger habitus på et ubevisst nivå, med mindre individet begynner å konfrontere seg selv med hendelsene, og vil derfor kunne være bevisst på handlingene i forhold til habitus. En kan dermed utvikle et nytt syn om seg selv (Reay, 2004).

1.2.3 Habitus som et analytisk verktøy

I denne oppgaven benytter jeg meg av begrepet habitus for å belyse disposisjonene til ungdommene og deres foreldre som deltar i prosjektet. På denne måten belyses deres disposisjoner i forhold til kropp, kroppsøving og fysisk aktivitet. Gjennom å benytte seg av habitus som et analytisk verktøy vil det kunne åpne muligheten for å analysere opplevelsen av sosiale disposisjoner og objektive strukturer, som gjør disse opplevelsene mulig (Bourdieu, 1988 s.782 sitert i Reay, 2004). I tillegg

vil man kunne belyse hvordan sosialt vanskeligstilte og sosial sterkstilte individer vil kunne spille ut sine holdninger i form av kulturell overlegenhet eller underlegenhet i deres habitus til daglig (Reay, 2004, s.436). Det må huskes på at habitus er ikke et definitivt karaktertrekk eller en egenskap som kan bestemmes empirisk. Den står i forhold til fortolkningen av forskeren. Habitus brukes i denne undersøkelsen som et analytisk verktøy, for å kunne forklare dataene som blir generert (Reay, 2004). Den vil kunne hjelpe til å reflektere over mønstrene og strukturene i de ulike sosiale klassene (Mills, 2008). Ut i fra individets habitus fører den indirekte til at det kan bli produsert dyktige sosiale handlinger og aktiviteter i sosiale felt (Mills, 2008). Den vil kunne forme handlinger, men er ikke avgjørende for selve handlingen. Hvis en relaterer det opp i mot skolen og kroppsøving vil det bety, at habitusen til noen av elevene og foreldrene vil kunne ligne mer de verdiene som skolen, skoleledelsen og kroppsøving overfører bevist og ubevisst, inne- og utenfor skoletimene, som sees på som legitime (Mills, 2008).

I forhold til denne masteroppgaven vil det gå ut på å belyse habitus i forhold til erfaringene foreldrene og ungdommene har samlet opp gjennom årene i forhold til forståelse av kroppen og fysisk aktivitet. Det vil si hvilken type smak (beskrives i neste avsnitt) de besitter i forhold til det. Habitus vil kunne benyttes for å forklare dyptliggende disposisjoner, som kan føre til situasjoner og kamper om goder i det sosiale felt. Disse godene eller aktivitetene vil kunne føre med seg symbolsk verdi i et kroppsfixert samfunn. I min undersøkelse vil det kunne være en etter samfunnets syn sunn og aktiv livsstil, veltrent og sunn kropp, høy fysisk aktivitet i hverdagen, og visse idrettsgrener som inngangsport til en høyere sosial klasse. Som beskrevet før, uttrykkes habitus gjennom væremåten individet uttrykker seg, og agerer på (Bourdieu, 1990a s.70 sitert i Reay, 2004). Gjennom denne væremåten vil det også kunne være, at en viss type habitus kan være ulik i forhold til forskjellige praksisarenaer. Det vil si at samme type habitus kan føre til forskjellige typer praksis, avhengig av det sosiale felt som individet befinner seg i (Reay, 2004). Målet med undersøkelsen er å se om type habitus, foreldrene og ungdommene besitter og har tilegnet seg over tid, kan være ulik fra generasjon til generasjon i forhold til fysisk aktivitet, kroppsøving, og idrett. Det vil kunne gi et innblikk i reproduksjon av visse verdier, og antyde noe om tilgang og adgang for ungdom med ulik etnisk og sosial bakgrunn i forhold til kroppsøving og

fysisk aktivitet. Ved bruk av habitus, vil undersøkelsen kunne belyse og hjelpe til å forstå hvordan kroppskulturer blir dannet, bekreftet og styrket i det norske samfunnet.

1.2.4 Smak / taste (interesse) for fysisk aktivitet og kroppskulturer

Bourdieu (1995) beskriver at vår habitus er tilknyttet vår smak/taste, likeså som sosial klasse og kapital. Smak er den innerste drivkraften som fører til at ungdom og deres foreldre kan være motivert til å drive med fysisk aktivitet. Den sosialt dominerende smaken som foreligger i en sosial klasse, vil også være den ”beste/anerkjente” smaken. Dette betyr ikke at hvert individ har tilegnet seg denne typen smak, men de vet at det er den fineste typen (Dahlgren & Ljunggren, 2010; Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). For eksempel en person som er glad i friluftsliv vil kunne uttrykke dette gjennom opptreden, holdninger, ytringer og handlinger i forhold til friluftsliv. Personen vil dermed kunne vise hans/hennes smak for friluftsliv. Denne typen smak vil spesielt kunne være anerkjent i et sosialt felt hvor mange friluftsliv interesserte er deltagere i. Om det så er en person med lite interesse innenfor friluftsliv som er deltager i feltet, vil personen kunne vite at det er friluftsliv som er den dominerende smaken, selv om den ikke har tilegnet seg mye kapital innen friluftsliv. I forhold til denne undersøkelsen vil jeg fokusere på smak i forhold til kroppsøving, kroppskulturer og fysisk aktivitet. Smaken er dermed et uttrykk på ungdommens og foreldrenes holdninger, erfaringer og motivasjoner i forhold til fysisk aktivitet og kroppsøving. Samtidig vil de kunne bli påvirket av omgivelsene de møter i ulike sosiale felt. Om det så måtte være skolen og opplæringen i kroppsøving, eller gjennom familie, venner, media, fritiden eller klubber. Smaken vil kunne skapes og utvikles stadig vekk gjennom møtet med andre deltagere i en klasse og/eller sosialt felt.

I undersøkelsen knyttes smak opp mot sosial klasse, kroppen og fysisk aktivitet. Hva vil det si å ha smak, eller som Bourdieu (1995) beskriver ”taste”, i forhold til fysisk aktivitet og kroppskulturer? Det kan ses som en type interesse av å drive med noe som er fysisk anstrengende. Individet vil kunne utvikle en viss interesse og sans for å bevege seg og være aktiv, mens når en ikke har denne typen smak for fysisk aktivitet, så nedprioriterer en å være i fysisk aktivitet til vanlig. Det betyr ikke at de ikke er fysisk aktive, men at de muligens ser mindre verdi i fysisk aktivitet, eller at de ikke besitter ressurser for å kunne delta. Omtrent de samme trekkene kan ses om smak i forhold til kroppen og dyrking av kroppen. På denne måten kan man si at når en har en viss ”smak

for kroppen”, er en muligens opptatt av hvordan kroppen bør se ut, og jobber med å få kroppen til å se ut etter visse idealer, som kan gi ulik status. Her må en være oppmerksom på at det finnes ulike typer kroppskulturer, som verdsetter ulike ting. Som beskrevet før (side 11) vil det kunne være kroppsidealene i forhold til slanking av kroppen, og kroppsbyggingen (Tinning, 2010). Den ene kulturen har som mål å ha en slank og smidig kropp, mens den andre kulturen er fokusert på muskler og en vel trent kropp (Tinning, 2010). Begge disse kulturene har nok en felles tendens, som da vil kunne beskrives som smaken for en slank vel trent kropp. Denne typen kropp vil kunne føre med seg en viss symbolsk verdi for sosiale klasser, og kunne gi anerkjennelse i samfunnet. Ved å tilegne seg visse symbolske verdier vil en enten bevisst eller ubevisst kunne tilføre en viss sosial status, og gjennom verdier vil statusen kunne øke eller forminskes.

I oppgaven fokuseres på disse typer smak til både ungdommene og deres foreldre. Hvilket forhold de har til fysisk aktivitet og kropp? Vil smaken kunne endre seg over tid og hvordan dannes smak for en viss kultur? Blir ungdom påvirket i deres smak av omgivelsene i de foreliggende sosial rom de befinner seg i, og hvordan påvirker det i forhold til tidligere opplevd smak, og smaken til deres foreldre? I dagens samfunn i Norge vil visse idretter kunne ha en høy symbolsk verdi. Det finnes idretter som betegnes for å sikre kulturell arv til Norge, som for eksempel ski, alpint og orientering. De ulike sosiale klassene vil kunne ha ulike opplevelse og holdninger i forhold til idrettene de har praktisert eller vært aktiv i sin oppvekst. Dette kan være på grunn av kroppslige faktorer. For eksempel at de møter deres grenser i forhold til bruk av kroppen og dermed kan det opptre negative følelser i forhold til aktiviteter. Samtidig kan det også oppstå glede og positive opplevelser for å være suksessfullt innen aktiviteten. Uansett om opplevelsene er negative eller positive, vil mennesker kunne ha opplevd et visst møte med fysisk aktivitet i sin oppvekst. Tidligere var det kjent at visse typer idrett samsvarte med visse typer sosial klasse. Ofte sies det at fotball ble utført av arbeiderklassen i England, mens tennis og cricket sto heller for fysisk aktivitet i den høyere sosiale klassen. Dette er da sent 1800 tallet og tidlig 1900 tallet hvor det var store forskjeller mellom klassene og det forelå stort fokus på klassene i samfunnet. Fotball ble overført til Norge tidlig i 1900-tallet, og var først en idrett til arbeiderklassen (Goksøyr, 2008; Goksøyr & Olstad, 2002). Dette har endret seg gjennom tidene og fotball er nå godt spredt gjennom alle klassene i det norske samfunnet (Goksøyr, 2008;

Goksøyr & Olstad, 2002). Vil det fortsatt kunne være slik at visse idretter er knyttet opp i mot visse klasser i det norske samfunnet? Vil visse typer idrett også være knyttet opp i mot status i samfunnet? Har økt fokus på en aktiv livsstil utløst en jakt etter den perfekte kroppen, og den ”sunne og aktive” livsstilen (Tinning, 2010)?

1.2.5 Sosiale felt som grunnlag for en felles kultur

I skolen skapes det sosiale relasjoner mellom elevene. Disse konstruksjonene er sosiale systemer som vil kunne ha visse typer smak for visse aktiviteter. I skolen kan det være kroppsøving som er det sosiale feltet der elevene møtes. Utenfor skolen kan det være idrettsklubber, treningsstudioer eller kollektivt privat organiserte treninger. I tillegg til disse mer eller mindre treningsrelaterte aktivitetene, vil det også finnes uorganiserte aktiviteter som å gå, sykle, leke, og diverse andre typer fysisk aktivitet. I de sosiale feltene vil fysisk aktivitet og kroppen være et sett av disposisjoner som ligger til grunn for eksistensen av de sosiale feltene. De er nok ulike hverandre, men har et felles mønster, som er fysisk aktivitet og kroppen. Siden arenaene er ulike, vil elevene kunne oppleve ulike impulser fra ulike sosiale felt. Her skal det også nevnes familien som sosialt felt, der det foreligger meninger, holdninger og smak for fysisk aktivitet og kroppen, som vil likeså kunne påvirke ungdommen. Dermed kan det oppstå ulike meninger og konfrontasjoner i de ulike sosiale feltene. Elevene vil kunne lære seg å møte visse typer kropp og fysisk aktivitet hjemme, og vil kunne møte andre i skolehverdagen. Elevene vil kunne danne en egen fysisk identitet i de sosiale feltene, som vil være konstruert av faktorer som kjønn, klasse, etnisitet, kroppslig funksjonalitet og alder. Faktorene vil kunne påvirke dannelsen av fysiske kulturer i sosiale felt. Hva slags kultur som kommer til å foreligge i et sosialt felt vil være avhengig av verdiene, praksis, tankene og følelser som deltakere i feltet har med seg (Strandbu & Øia, 2007). Dermed vil det kunne skapes et visst bilde av hvordan kroppen bør være, eller hvilken type fysisk aktivitet kan ha stor kapitalmengde i det sosiale feltet. Aktørene i feltet vil kunne ha en felles forståelse og akseptans for hva som er godkjent i feltet.

1.2.6 Sosial klasse som indikator for ulik tilgang og adgang til fysisk aktivitet

Det som kalles sosial klasse kan anses som kulturell identitet og livsstil foreldre/foresatte og deres barn tilegner seg gjennom oppveksten. I disse klassene vil

ungdom kunne reprodusere allerede eksisterende idealer som kjennetegner livsstilen. Individene vil legitimisere deres egen identitet i den sosiale verden (Bourdieu, 1995). Sosial klasse har over lang tid hatt stor betydning innenfor sosialvitenskapelig forskning. I forskning gjennom tidene blir sosial klasse som regel knyttet opp i mot en inndeling av samfunnet i sosiale lag, hvor mennesker har utviklet adgang til systematiske sosiale, økonomiske og andre former for kapital som reproduseres på tvers av generasjoner (Compton, 2008:5-8 sitert i Dahlgren & Ljunggren, 2010 s.15). De første teoriene til Marx om sosial klasse var hovedsakelig fokusert på økonomisk kapital (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Bourdieu utvidet forståelsen om sosial klasse til sosiale og kulturelle faktorer, som påvirker ens tilhørighet i en sosial klasse (Bourdieu, 1995). En klasse vil være under stadig forandring og vurdering i forhold til godene som kjennetegner klassen, den er dynamisk (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Deltagerne i en klasse skal ikke forstås med utgangspunktet i deres personlige kvaliteter, men i relasjon til deres sosiale posisjon og deres medlemskap i sosiale grupper, som kategoriseres ut i fra sosiale kriterier. Sosiale klasser er samlinger av sosiale posisjoner i en samfunnsstruktur, hvor deltagerne grupperes etter materielle og kulturelle kriterier, som gir dem bestemte fordeler og/eller ulemper i kampen om de attraktive godene (Dahlgren & Ljunggren, 2010). I denne undersøkelsen vil disse attraktive godene være fysisk aktivitet og kroppen. Fokuset ligger ikke i type kvaliteter ungdom og deres foreldre har i forhold til fysisk aktivitet, men heller hva det vil si å drive med fysisk aktivitet i forhold til deres sosiale klasse (Wilken, 2008).

Kroppen vil kunne sees som kapital i den sosiale klassen. Noen vil kunne føle seg utenfor klasser, da de mangler de nødvendige ressursene for å kunne være "medlemmer" i klassen. Det vil kunne være en velformet og akseptert kroppstype eller en viss type for fysisk aktivitet, og det vil kunne påvirke deres livskvalitet (Hust 2003:1 sitert i Dahlgren & Ljunggren, 2010). Disse ulikhetene kan reproduseres over generasjoner, som er et resultat av ulikhet og urettferdige fordelingsprinsipper (Crompton, 2008:5-8, s.15 og Ahrne et al. 1985:11 sitert i Dahlgren & Ljunggren, 2010). Sosial ulikhet kan også være et resultat av den enkeltes individuelle valg. I forhold til denne undersøkelsen vil det bety at alle elever og deres foreldre har mulighet og adgang til godene som er knyttet opp mot fysisk aktivitet, kroppsøving og kroppen i det norske samfunnet. Kulturell og økonomisk kapital kan spille en stor rolle i forhold til mulighetene og adgang for ungdom til fysisk aktivitet og idrett (Engström, 2008;

Evans & Davies, 2006; Smith, 2009). Fokuset er ikke lengre rettet mot å skaffe muligheter for deltagelse i fysisk aktivitet, den har rettet seg mer mot hva slags aktivitet en er aktiv i. Ofte brukes begrepet prestasjonskultur, der det viktigste er resultatene av å drive med idrett (Duesund, 1995). Enten om det handler om prestasjoner på lavt nivå i idrettslag, kroppsøving eller fritidsplan, eller på toppnivå i landslaget. Denne undersøkelsen vil belyse om det eksisterer slike prestasjonskulturer. Påvirker de i så fall ungdom og foreldre i deres utøvelse av fysisk aktivitet og deltagelse i kroppsøving?

En annen faktor som påvirker deltagelse innen fysisk aktivitet og kroppsøving kan være sosial klasse. Tidligere forskning fra Sverige viser at ungdom med foreldre med høy sosial status og kapital har større mulighet for å oppleve suksess i kroppsøving og idrett, enn ungdom fra familier med lavere sosial klasse og kapital (Engström, 2008). Det sistnevnte har sammenheng med hvordan foreldrene oppdrar ungdommene, og hva som blir formidlet om fysisk aktivitet i hverdagen. Ungdom med foreldrene fra høy sosial klasse vil kunne erfare mer støtte og motivering fra foreldrenes side, enn hva ungdom med foreldrene fra lavere sosial klasse vil kunne erfare. Ungdom fra høy sosial klasse vil kunne oppleve at de har større muligheter og adgang til å være medlem i en idrettsforening i fritiden, og bli aktivt støttet av foreldrene over tid. Det kan nevnes at det muligens kan være et ønske i familien at ungdommen driver med denne idretten, da de verdsetter deltagelsen innenfor aktiviteten. Ungdom fra lavere sosial klasse vil muligens "bare" bli forsørget med livsnødvendige ressurser. Foreldrene vil da heller innta en passiv rolle i forhold til ungdoms aktivitetsnivå og verdsettingen av deltagelsen innenfor aktiviteter er lav (Dowling & Kårhus, 2008).

Sosial klasse knyttes opp mot kjønn, identitet og tilhørighet (Dahlgren & Ljunggren, 2010). Ved å identifisere seg i forhold til noe, tar individet en viss stilling i forhold til verdiene og godene som er anerkjent som kapital i miljøet/klassen. En vil anerkjenne de egenskapene som ligger til grunn for å kunne identifisere seg med en viss klasse. Disse godene vil i undersøkelsen være fysisk aktivitet og typer kroppskultur. Et fenomen er at individene gjerne beskriver andre individer i stedet for seg selv, for å forklare sosiale posisjoner. De velger andre for å forklare situasjoner og tilstander i forhold til klasse, og ordner seg selv inn i middelklassen. Dette betyr at de tar avstand i forhold til de kulturelle stereotypene som foreligger i en sosial klasse, selv om individet muligens tilsvarende denne typen (Dahlgren & Ljunggren, 2010).

I forhold til kjønn vil jeg kunne oppleve store ulikheter i forhold til deltagerne i undersøkelsen. I den lavere sosiale klassen og deler av middelklassen vil det fortsatt kunne foreligge en forståelse av at kvinnene har hovedansvaret for oppdragelsen av barnet og arbeidet som skal utføres hjemme (Kitterørud, 2004; Halrynjo og Lyng, 2009, begge sitert i Birkelund, 2010). I den høyere sosiale klassen har det endret seg til at kvinnene har like stor andel i arbeidslivet, og velutdannede kvinner utfører merkbart mindre andel “husarbeid” enn kvinner i andre klasser (Birkelund, 2010). Dermed vil det kunne være slik at kvinnene vil formidle deres opplevelse i forhold til visse erfaringer videre til sine barn. De vil at barna skal motiveres til kontinuerlig yrkesaktivitet over livsløpet, der deres egen utdanning skal motivere barn til yrkesaktivitet (Birkelund, 2010). Vil lignende trekk kunne sees i lavere sosial klasse? I forhold til fysisk aktivitet og kroppen, vil dette bety at det legges mye vekt på å lære barn å være fysisk aktiv og ta vare på deres kropp. Vil dette fokuset bare gjenkjennes i den høyere sosiale klassen og til dels i middelklassen? Disse trekkene vil muligens ikke gjenkjennes i en lavere sosial klasse, da det kan bli opplevd mindre utdanning og yrkesaktivitet, der familiens økonomiske situasjon vil kunne stå i fokuset (Birkelund, 2010). I forhold til denne undersøkelsen vil det hovedsakelig fokusere på om fysisk aktivitet og syn på kroppen er et tema i de ulike sosiale klassene. Er det like viktig hos alle deltagerne å holde seg i form, og trenes det fysisk oftere enn før? Er det ulikheter i aktivitet og kroppssyn mellom klassene? Vil det legges vekt på fysisk aktivitet i hverdagen i lavere sosiale klasser, eller opplever barn fra lavere sosiale klasser mindre støtte hjemmefra, da foreldrene anser fysisk aktivitet som unødvendig? Mens barn fra den høyere sosiale klassen vil kunne oppleve mye støtte hjemmefra, da fysisk aktivitet er sosial kapital som er viktig i livet.

Det ble nylig gjennomført to andre delprosjekter innenfor det store hovedprosjektet til Dowling & Kårhus, og deres funn er viktig å nevne her. I Sandvens (2009) undersøkelse kom det fram at foreldre i undersøkelsen ga uttrykk for at deres foreldres praksis innen fysisk aktivitet var fremtredende for hvilke fysiske aktiviteter de selv praktiserte i deres barndomstid. I tillegg ble deres egne barn introdusert for disse aktivitetene. Foreldrene reproduserte ikke bare sine foreldres fysiske identiteter, de videreutviklet, utvidet og videreformidlet disse identitetene (Sandven, 2009). Både ungdommene og deres foreldre ga så uttrykk for at det kan være følgende faktorer som påvirket deres valg for fysisk aktivitet og idrett: foreldres fysiske aktiviteter, den

økonomiske kapitalen, venner, bosted og tid (Sandven, 2009). I tillegg belyser Sandven (2009) at det ikke må være spesiell reproduksjon av smak for en viss idrett, og at det heller kan være en reproduksjon og smak for holdninger, synspunkter og praktiseringer i forhold til fysisk aktivitet (Sandven, 2009). I masteroppgaven til Smith (2009) om ungdom med minoritetsbakgrunn, kommer det frem at foreldrenes fysiske identiteter ofte er knyttet opp mot bevegelseskulturen i hjemlandet, og tilhørigheten til den sosiale klassen de befinner/befant seg i. Ofte er det slik at foreldrene til ungdommene mistet muligheten til fysisk aktivitet på grunn av nye utfordringer de møtte i hverdagen i Norge (Smith, 2009). Dermed manglet de tid og økonomiske ressurser for deltagelse i fysisk aktivitet i fritiden. Aktivitetene i Norge kan være annerledes enn de aktivitetene som ble utført i hjemlandet, og dermed kunne de også mangle den ”nødvendige” kulturelle kapitalen for å følge opp barnas utvikling i forhold til fysisk aktivitet (Smith, 2009). Ungdommene prøvde seg i ulike idretter i Norge, som var viktige arenaer for dem til å danne det ”fysiske jeg” (Smith, 2009). Ungdommene bedrev ofte fysisk aktivitet som var lett tilgjengelig, og som ikke krevde særlig oppfølging av foreldrene (Smith, 2009).

I begge studiene kommer det fram at økonomiske, materielle og tidsmessige faktorer, i tillegg til foreldrenes støtte, har stor innflytelse for deres barns deltagelse i fysisk aktivitet (Sandven, 2009; Smith, 2009). Foreldrene investerer i ungdoms utvikling, da de ser noe positiv gevinst i deltagelse i fysisk aktivitet i fritiden (Sandven, 2009). I begge undersøkelsene kommer det også frem at ungdom opplever at kroppsøvingstøtten de som driver med fysisk aktivitet i hverdagen. Kravene i kroppsøving for å oppnå en god karakter, var ofte betraktet som ferdigheter man måtte ha tilegnet seg utenfor skolen, gjennom deltagelse i tradisjonelle idrettslag (Sandven, 2009; Smith, 2009).

Sosial klasse knyttes i oppgaven opp mot økonomiske faktorer, som inntekt, og ressurser innenfor fysisk aktivitet og idrett. I den kulturelle konteksten vil den belyse status av idrett og fysisk aktivitet i de ulike sosiale klassene. Jeg går ut i fra at foreldre/foresatte og deres barn knytter seg til en viss kultur gjennom deres oppvekst og tilegner seg strukturene som foreligger i disse kulturene og adapterer livsstilen. Her igjen vil rollemodeller innenfor kulturen kunne ha stor innflytelse på hvordan ungdom opplever å være en del av denne kulturen (sosiale klassen). Det vil si at visse individer

vil kunne ha stor innflytelse på hva som defineres som vellykket og mislykket. Vil ungdommene kunne oppleve at de gjennom deres sosiale klassebakgrunn møter ulike muligheter for adgang til kroppsøving i skolen? Tidligere forskning viser at klassebakgrunn har påvirkning på valg av utdanning og utbytte i forhold til det norske arbeidsmarked (Hjellebrekke & Korsnes, 2006 sitert i Dahlgren & Ljunggren, 2010). Klassen handler ikke bare om hvilken posisjon man har i arbeidslivet, hva man eier og hvor mye man tjener, men også om hvem man er og hvem man vil være (Dahlgren & Ljunggren, 2010, p.57). Undersøkelsen tar opp spørsmålet om lignende trekk kan ses i forhold til deltagelse i fysisk aktivitet og kroppskultur. Inndelingene i klasser vil knyttes mot Bourdieus klasseinndeling med lavere sosial klasse, middelklasse og en høyere sosial klasse (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). I forhold til undersøkelsen har jeg tenkt å bruke klassebegrepene i forhold til økonomisk kapital. Idrett og fysisk aktivitet velger jeg å se som kulturell kapital. Ungdommene og foreldrene kategoriseres i undersøkelsen ut i fra sosiale kriterier. Siden individene blir kategorisert i forhold til ovenfor nevnte klasser, er det viktig at jeg må være forberedt på at det kan være true individets identitet og mange vil kunne kategorisere seg selv innenfor middelklassen (Dahlgren & Ljunggren, 2010). Kategoriseringen vil kunne påvirke deres livskvalitet (Hust 2003:1, sitert i Dahlgren & Ljunggren, 2010).

Det er forskerens fortolkning som vil avgjøre hvilken klasse undersøkelsens deltagere tildeles (Dahlgren & Ljunggren, 2010). Jeg kommer til å bruke informasjonene jeg får av deltagerne, for å dele familiene inn i sosiale klasser. Denne "kategoriseringen" vil være en slags subjektiv inndeling fra min side. Forskning om sosial klasse har fokusert mye på hvordan høyere sosial klasse kan gi bedre uttelling i læring i skolen (Evans & Davies, 2006; Strandbu & Øia, 2007; Øia & Fauske, 2006). Det vil si, at elevene med høy sosial klassebakgrunn vil sannsynligvis ha større mulighet for å oppnå et høyere utdanningsnivå. Disse elevene kan få med seg en god del "bagasje" i form av kunnskap, erfaringer og ressurser hjemmefra. Det tyder på at deres foreldre gjerne selv har lyktes i skole- og utdanningsgangen tidligere i livet og formidler disse verdiene videre. Elevene med høyere sosial klassebakgrunn vil ha muligheten til å stille med mer verdifull bagasje enn elever med lavere sosial klassebakgrunn (Evans & Davies, 2006). Målet for undersøkelsen er å belyse hvordan foreldre fra ulike sosiale klasser verdsetter fysisk aktivitet, og hvilke aktiviteter har stor kapital for foreldrene med ulik sosial klasse og etnisitet. Undersøkelsen vil belyse hva

ungdommene og deres foreldre/foresatte tror er hensikten med å drive med fysisk aktivitet i hverdagen. Opplever ungdom et press fra ytre faktorer som foresatte, lærere og media til å drive med fysisk aktivitet? Kan ungdom være negativt påvirket av disse faktorene og utvikler de derfor noen ganger negative holdninger mot fysisk aktivitet? Opplever ungdom fra øvre sosiale sjikt for mye press til prestasjon hjemmefra? Vil elever fra høyere sosial klasse stille sterkere i kroppsøving enn en elev fra lavere sosial klasse? Vil det i så fall være fordi de stiller med sterkere eller rett og slett mer bagasje i forhold til fysisk aktivitet og det som blir lært i kroppsøving?

1.2.7 Kroppen som symbolsk kapital

Kapital knyttes i denne undersøkelsen opp i mot fysisk aktivitet og kroppen. Marx beskriver kapital som noe mennesker besitter for å tilegne seg adgang til makt og ressurser innenfor visse felt (Bourdieu, 1995; Wilken, 2008). Bourdieu er opptatt av at kroppen bærer symbolsk kapital, hvor arbeiderklassen ser kroppen som et instrument, mens den øverste og tidligere “fine” klassen, anser kroppen som et prosjekt som dyrkes gjennom livsstilen (Bourdieu, 1995; Shilling, 1993). Enkelte individer vil kunne ha ulike mengder og typer kapital i ulike sosiale felt i en sosial klasse. For eksempel har jeg tilegnet meg store mengder av kapital innenfor idrett og orientering, men mindre mengder i forhold til musikk og kunst. Disse mengder vil kunne gi meg en viss posisjon i ulike sosiale felt i en sosial klasse (Wilken, 2008). Weber var opptatt av at når en besitter høy kapital, kan hun/han ha mulighet til å utøve makt på andre (Wilken, 2008). Kroppen er en del av vår fysiske kapital som støtter vår egen dannelse av identitet i samfunnet (Azzarito, 2009; Smith, 2009). Dermed vil det være mulig å utøve makt gjennom bruk av kroppen. Det finnes flere situasjoner individene kan bli konfrontert med, om hvordan den ideelle kroppen bør være, og resultatet er nok at tendensene går sterkt i begge retninger. Det er flere enn før som er fornøyd med kroppen, og samtidig er det flere som er misfornøyde med kroppen sin (Hegna, 2007). Det viser seg at det foreligger et stort fokus i forhold til kroppen.

Hvordan skal man definere en kropp med høy kapital i samfunnet? Å knytte en kropp opp mot status i samfunnet, vil kunne være påvirket av hvordan en oppfatter andres kropp (Engström, 2008). Undersøkelsen tar utgangspunktet i at det foreligger for mye fokus på visse idealer i forhold til dyrking og slanking av kroppen, som vil dermed kunne få stor makt som statussymbol i samfunnet (Shilling, 1993b sitert av Smith

2009). Det vil kunne relateres opp i mot livsstilen, som kan uttrykke seg i form av kroppen og gjennom kroppen. Individuer i ulike sosiale klasser vil kunne ha et forhold til sin egen kropp og forholder seg i forhold til det de anser som vellykket og akseptert i deres klasse (Shilling, 1993). Undersøkelsen går ut i fra at den øverste klassen er mer villig til å bruke ulike former for ressurser, for å oppnå deres perfekte bilde av kroppen (Shilling, 1993). Bildet av den ”perfekte” kroppen kan endre seg over tid og er stadig under påvirkning av sosiale, kulturelle og økonomiske prosesser. Bourdieus (1995) teorier går ut fra at det foreligger forskjeller mellom mennesker med ulik sosial og etnisk bakgrunn.

Undersøkelsen vil belyse samfunnets oppfatning av kroppen og fysisk aktivitet via deltageres synspunkter og erfaringer. Om det er store forskjeller i oppfatningen mellom ungdommen og deres foreldre, og i forhold til sosial og etnisk bakgrunn. Visse idrettslige aktiviteter vil kunne kreve bestemte forutsetninger for å være medlem i klubben, og det vil kunne være avhenging om deltageren har adgang til ressursene som trenges for å kunne være medlem (Shilling, 1993). Derfor tar undersøkelsen for seg om det foreligger fordeler og/eller ulemper deltagerne opplever i samfunnet i forhold til kropp eller fysisk aktivitet. Vil det være slik at smaken for toppidrett, fritidsaktiviteter og en viss type kropp er fordelaktig i forhold til utdanning- eller yrkesveien? Det er ikke for gitt at de gir direkte adgang til en karriere for den dominerende klassen, men kan føre til sosiale situasjoner som indirekte skaper adgang til en bedre utdanningsvei, yrke eller forretningsforbindelser (Shilling, 1993). Kroppsøvingsundervisningen følger kunnskapsløftet som definerer kunnskapsmål for faget som er knyttet opp mot opplevelsen med og gjennom kroppen (KD, 2005). Kroppen står synlig i fokus i samfunnet og dermed sendes det kulturelle signaler til deltagerne i samfunnet (Azzarito, 2009). Disse idealene blir gjerne skapt gjennom media, aviser, tidsskrifter og TV. I fokuset står artikler og sendinger om trening, slanking, seksualitet og andre temaer rundt kroppen og fysisk aktivitet (Hegna, 2007). I denne undersøkelsen tas det opp hvordan foreldre og elever tar i mot de signalene som sendes ut, og om de fanges opp likt av alle deltagerne i samfunnet. Vi lever i et flerkulturelt samfunn, der det er viktig å nevne at kroppsidealene vil kunne variere i forhold til etnisitet og klasse. Et ”hvit” kroppsideal vil kunne være annerledes en et ”svart” kroppsideal, likeså oppfattelsen av den kvinnelige og mannlige kroppen, vil kunne oppfattes ulikt ut i fra etnisk og sosial bakgrunn (Azzarito, 2009). Undersøkelsen har som mål å belyse deltagerens beretninger

om kroppsfokuset i dagens samfunn. Den belyser hvordan foreldre/foresatte og deres ungdom vil kunne bli påvirket gjennom ulike faktorer, som media, reklame, og lignende, for deres egen læring og erfaring i kroppsøving og fysisk aktivitet. Hvordan foreldre/foresatte og deres barn oppfatter deres egen kropp, og hvordan en kropp ”bør”³ være. I en tidligere undersøkelse av Julia Orupabo (2010) gir informantene beretninger om at diskursene om en norsk kropp skapes gjennom media og tv, og at det ikke er mulig å ha en mørk hudfarge og en norsk middelklassekropp. Informantene gir uttrykk for at de besitter feil kulturelle ressurser, som ikke er anerkjent som norsk kompetanse og kultur i forhold til livet og i forhold til kroppen (Orupabo, 2010). Det er interessant å se om deltagerne mine vil kunne beskrive slike situasjoner eller erfaringer.

1.2.8 Kjønn og etnisitet

Kjønn og etnisitet er et viktig tema i samfunnet. Kjønn kan ikke utelukkes når en skriver om sosial klasse i forhold til skolen og kroppsøving. Ofte hører man at kroppsøving er på ”guttens premisser” og at individer gir uttrykk for at det bare handler om ”gutteidretter” i kroppsøving (Dowling Næss, 2000; Imsen, 2000). Selv om det ikke lengre eksisterer store forskjeller mellom menn og kvinner i arbeidslivet, kan det godt sies at det finnes ulikheter mellom begge kjønnene biologisk sett. På grunn av den biologiske konteksten var det lenge slik at kroppsøving foregikk med kjønnsdelt undervisning. Selv opplevde jeg kjønnsdelt undervisning i kroppsøving i min tid i videregående skole i Tyskland. Dette var for 10-15 år siden. I Norge finnes det ikke lengre kjønnsdelt undervisning i kroppsøving, og hensikten er å tilby lik adgang til læring av aktiviteter i faget, men kjønnsdeling er kanskje ikke komplett fjernet fra faget. Fortsatt finnes det undervisning, der aktivitetstilbudet rettes gjerne direkte mot jenter, som f.eks.: dans, turn, og lignende. Mens idrettene for guttene gjerne relateres opp i mot fotball, volleyball, og lignende. Dermed oppstår det muligens ubevisst kjønnsdeling, og likestillingen som har en stor rolle i det norske samfunnet, kan mislykkes. Dermed kan det forekomme en viss kjønnsforskjell og deling i kroppsøvingstimer, og det vil kunne påvirke identitetsskapingen til elevene. Jeg er derfor interessert i kvinnelige og

³ I forhold til idealer som foreligger i samfunnet og miljøene familiene er deltagere i, og i forhold til mediale kanaler.

mannlige deltagere i min undersøkelse, for å kunne belyse nærmere hvordan kjønn oppleves i forhold til fysisk aktivitet og kroppskulturer, og ikke minst kroppøvingen.

Etnisitet er et viktig tema i dagens flerkulturelle samfunn. Uten at det finnes klare grunner for hvorfor det er slik, finnes det en større andel av etnisk ikke-norske beboere i den østlige delen av Oslo enn i den vestlige. Det sies gjerne i folkemunn at Oslo-vest er den delen av byen der de ”rike” og ”velutdannede” bor, mens Oslo-øst blir stemplet som området der ”arbeiderklassen” og ”innvandrere” bor, selv om det finnes en god del etnisk ikke-norske beboere på vestkanten, og etnisk norske på østkanten. Det kan virke som en tendens til at innvandrerbefolkningen er i ferd med å bli en ny underklasse i Norge (NOU 2003: 19: 41 sitert i Fekjær, 2010). Problemet er ofte at innvandre kan komme med stor ulikhet i forhold til utdanning til Norge. Mange innvandrere fra ikke-vestlige land har gjennomsnittlig lavere utdanning hjemmefra enn majoriteten, mens det også finnes innvandrere med spesielt høy utdanning fra land som Irak, Iran og Chile (Daugstad, 2008, Støren, 2005, Fekjær, 2007:123, Henriksen, 2008, alle sitert i Fekjær, 2010). Her vil det kunne oppstå store kulturelle ulikheter i møtet med sosiale felt som kroppøving og skolen. Verdier og holdninger innenfor idrett og i forhold til kroppen vil kunne være ulik fra kultur til kultur, og det er en stor utfordring for læreren å legge til rette for et godt læringsmiljø i kroppøvingstimene. Individene kan ha tilegnet seg en viss type habitus, kapital og smak i forhold til kroppen og fysisk aktivitet gjennom deres familiære og kulturelle bakgrunn (Strandbu, 2006). Det vil være interessant i forhold til undersøkelsen, å kunne få en god forståelse for hvordan disse typene for habitus, smak og kapital ser ut i de ulike etniske familiene, med både elever fra minoritets- og majoritetsbakgrunn. Det er derfor jeg gjerne vil intervjuer elever og foreldrene deres med ulik etnisk bakgrunn i denne undersøkelsen.

1.2.9 Kroppøving – inngangsporten til fysisk aktivitet og kroppskulturer

Skolen spiller en sentral rolle i oppdragelsen av barn og ungdom. Største delen av sin ungdomstid er barn på skolen, og lærere har ett stort ansvar for å skape mulighet for elevene til å skape identitet og holdninger. Dette vil gjelde for alle fag i skolen, og kroppøving vil være en av de arenaene hvor det skapes og dannes gode holdninger i forhold til fysisk aktivitet og ens egen kropp. Kroppøving vil kunne være en inngangsport til fysisk aktivitet og kroppskulturer. I tidligere forskning viser det seg at skolen reproducerer visse holdninger, kunnskap og verdier i skolehverdagen (Cale &

Harris, 2009; Dahlgren & Ljunggren, 2010; Duesund, 1995; Mills, 2008; Sandven, 2009; Smith, 2009; Strandbu & Øia, 2007). Kunnskapsløftet foreslår type aktiviteter og gir en viss veiledning for undervisning i kroppsøving. Den er rettet mot ulike trinn, men hvilken type elev har kunnskapsløftet tatt utgangspunktet i? Kunnskapsdepartementet og utvalget som former kunnskapsløftet vil være velutdannede personer, som har høy utdanning innen pedagogikk. Det vil kunne være mennesker med høy kulturell kapital, som står for visse verdier innen skole og kroppsøving. De vil tilhøre en viss sosial klasse og kan dermed ha stor innflytelse på hva som skal læres bort. Ofte vil disse personene kunne være deltagere i en høyere kulturell og sosial dominerende klasse. Dermed vil de indirekte og direkte kunne påvirke det som skal bli undervist i skolen og sikre fordelene i den kulturelle kapitalen til den dominerende klassen (Bourdieu & Passeron 1979, s.22 sitert i Mills, 2008). Bourdieu var opptatt av å vise at skolesystemet som institusjon står for reproduksjon av legitime kulturer, gjennom skjulte sammenhenger, innen akademiske evner og kulturelle arv (Mills, 2008 s.83). Det vil dermed si at Bourdieu var opptatt av at skolen er på premissene til den dominerende klassen. Som nevnt tidligere i forhold til sosial klasse foreligger det tydelige tendenser for å gjenkjenne dette fenomenet i nåtid. Elever fra høyere sosial klasse vil kunne ha større mulighet til å lykkes i skole- og utdanningsgangen enn elever fra lavere sosial klasse (Evans & Davies, 2006).

I kroppsøving vil det uunngåelig være at elevene kan tilegne seg sosiale og fagrelaterte kompetanser, som etter hvert hjelper til å knytte ungdommene opp mot en kultur og klasse (Evans & Davies, 2006). I opplæringen vil de kunne utvikle en forståelse for deres kropp, og den kan være mer sentral for en forståelse av individets identitet (Shilling, 1993). Denne identiteten vil kunne føre til at ungdom tilknytter seg en viss kultur, selv om de muligens ikke er bevisst på nettopp denne prosessen.

La meg eksemplifisere dette ved å se litt på Norge og landets tradisjoner innenfor friluftsliv og utendørs idrett. Spesielt elever med etnisk ikke-norsk bakgrunn vil kunne møte nye former for aktiviteter og tradisjoner i undervisningen. Like så vil de kunne møte nye typer og tilbud for idrettslige/fysisk aktiviteter i fritiden de ikke er kjent med. Det møtet med nye former fysisk aktivitet vil kunne være utfordrende, da det er en stor sannsynlighet for at eleven aldri har møtt disse aktiviteter i deres oppvekst og/eller hjemland (Sandven, 2009; Smith, 2009). Elever med etnisk norsk bakgrunn vil likeså

kunne møte en kultur i kroppsøving, i forhold til idrettslige aktiviteter og friluftsliv, som er annerledes enn det de opplevde i oppveksten sin. Selv om det ofte blir sagt at en ”ekte nordmann” blir født med ski på beina, er det nok slik at ikke alle etnisk norske har ski. Det finnes mange ulike typer idrett innvandrere er interessert i. Disse blir som oftest utelatt i kroppsøving i Norge. I selve kunnskapsløftet står det ikke konkret hvilke typer idrett som skal læres. Det skal være mangfoldig aktivitetslæring og elevene skal lære seg teknikker innen idretter. Dette betyr at det er mulig å bruke former for fysisk aktivitet/idrett fra andre kulturer. Disse samsvarer muligens ikke med det som anses som vellykket i samfunnet og blir muligens derfor nedprioritert av lærerne, da de kan besitte ”feil kompetanse” for å bli oppfattet som verdifull for norsk opplæring (Orupabo, 2010). Elevenes læring skal tilpasses til allerede eksisterende ferdigheter, som er definert som norsk kompetanse for en fremtid i Norge. Samtidig kan sjansen like godt øke for å bli anerkjent og akseptert. Som Orupabo (2010) viser i hennes forskning, for å bli verdsatt og vurdert som kompetente, agerer ungdommene i forhold til de norske retningslinjene satt av samfunnet. Først og fremst vil de kunne tilpasse seg, da de kan føle at de mangler muligheter for å få brukt sin egen kompetanse for å oppnå sosial mobilitet (Orupabo, 2010). Interessant vil det være om samme synspunkter og data som kommer frem i denne undersøkelsen i forhold til fysisk aktivitet og kroppen.

Det er ikke bare selve fysiske aktiviteten som har innvirkning på elevens opplevelse av fysisk aktivitet og kroppen i kroppsøving. Læreren har mulighet til å være en stor innflytelse på dannelsen av fysisk og kroppslig identitet til elevene. Selv om læreren muligens ikke er bevisst på det, vil hun/han indirekte kunne påvirke elevene, og være under observasjon av elevene, foreldrene og samfunnet (Tinning, 2010). Elevene kan observere måten kroppsøvingslæreren agerer på, og adaptere noe av den bevisste og ubevisste kunnskapen læreren formidler både språklig og kroppslig. Dermed vil læreren kunne formidle visse typer kroppskultur til elevene gjennom egen identitet, og påvirke elevens identitet (Tinning, 2010). Tinning skriver at den vil kunne fremheve at en tynn og velutviklet kropp anses som vellykket, da den uttrykker selvkontroll, disiplin, helse og effektivitet (Tinning, 1990 sitert i Tinning, 2010).

Annen forskning som kan være relevant for mitt prosjekt er studier knyttet opp i mot den aktive kroppen og en ”sunn” livsstil (Bratland-Sanda, 2010; Dworkin & Wachs, 2009; Shilling, 2004; Thompson & Sherman, cop.2010). Aktivitetsvaner og

ernæringsvaner forbindes til sosiale og økonomiske forhold. Jo høyere utdanningsnivå og sosial status, jo mer aktive er nordmenn (Helsedirektoratet, 2008), og jo sunnere spises (Sosialdepartementet, 1992-1993). Er disse tendenser å finne i mitt utvalg? Opplever noen ungdom for mye press for å være aktiv, mens andre ikke får noen oppfordringer eller motivasjon til fysisk aktivitet?

Med bakgrunn i denne drøftingen vil jeg belyse følgende problemstilling:

Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?

2. Metode og utvalg

2.1 Metodologi – en kvalitativ tilnærming

I dette kapitlet drøfter jeg undersøkelsens design og valgene i forhold til vitenskapelige og metodiske valg jeg har foretatt. Metodiske valg er prosesser jeg benytter meg av for å tilnærme meg systematisk problemstillingen og de genererte dataene i forhold til fenomenet (Bogdan & Taylor, 1975). Disse metodiske valgene er grundige og omfattende vurderinger forskeren må foreta, om hvordan data generes, analyseres og tolkes (Thagaard, 2009). I denne undersøkelsen har jeg som student innenfor kroppsøving som mål å få en bedre forståelse for ungdommens og deres foreldres opplevelse og dannelse av identitet i forhold til fysisk aktivitet og deres egen kropp. Dermed ønsker jeg å belyse undersøkelsen i lys av en kvalitativ forskningstilnærming. “[...] kvalitative forskningsmetoder viser til forskningsprosedyrer som produserer beskrivende data: folks egne skrevne eller talte ord, og observerbar atferd” (Bogdan & Taylor, 1975, s.4). Ved å benytte meg av en kvalitativ tilnærming er målet å oppnå en forståelse over hvordan elever og deres foreldre opplever kroppsøving, fysisk aktivitet og kulturene om kroppen og hvilke subjektive holdninger de har i forhold til disse disposisjonene. Gjennom bruk av kvalitative metoder er målet å kunne gi en grundig og fortolkende forståelse av den sosiale verden i forhold til fenomenet som undersøkes i prosjektet (Ritchie & Lewis, 2003; Thagaard, 2009). Mens kvantitativt forskning har som formål å undersøke en stor mengde av data, er målet med den kvalitative forskningen, å fokusere på færre deltagere og heller detaljrikt, relevant data (Thagaard, 2009). Den er omfattende beskrivende (Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003). I forhold til denne undersøkelsen betyr dette at målet er å finne ut om de sosiale rammene, som er gitt hos deltagerne, har betydning for deres opplevelse i kroppsøving, i forhold til deres egen kropp og kroppskulturer og fysisk aktivitet i det norske samfunnet.

I den kvalitative forskningen er forskeren selv aktør i forskningen og samtidig en del av undersøkelsen (Flick, 2007). Forskeren er ute etter deltagerens erfaringer og synspunkter om fenomenet ut i fra den situasjonen hun eller han befinner seg i og slik de oppfatter den (Thagaard, 2009). Ved å bruke den kvalitative forskningsmetoden har jeg som forsker som mål å etablere ett direkte forhold til deltageren, der jeg vil kunne ha

mulighet til å få en mangfoldig forståelse for de genererte dataene i situasjonene de ble generert i (Thagaard, 2009). Det vil kunne gi meg en bedre forståelse for individets definisjoner, meninger, kunnskap, erfaringer, sosiale fenomener og tanker om fenomenet (Bogdan & Taylor, 1975; Patton, 1990; Thagaard, 2009).

Å fortolke og forstå dataene er sentralt i en kvalitativ tilnærming (Kvale & Brinkmann, 2009; Marshall & Rossman, 1999; Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003; Thagaard, 2009). Hermeneutikken står får fortolkningslære (Krogh & m.fl., 1996; Patton, 1990). Det vil si, hvordan jeg tolker og forstå genererte dataene fra undersøkelsen, og hvordan jeg knytter disse opp i mot undersøkelsens kontekst. I hermeneutikken tolkes fenomener på flere nivåer (Thagaard, 2009). I denne undersøkelsen vil det være i forhold til de ulike deltagerne.

Fenomenologien står sentralt i kvalitativ forskning (Maykut & Morehouse, 1994; Patton, 1990). Den er opptatt av å forstå menneskelig atferd (Bogdan & Taylor, 1975). Et fenomenologisk perspektiv må forstås som: "[...] interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter." (sitert i Kvale & Brinkmann, 2009, s. 45). Gjennom den fortolkende forskningen fokuserer forskeren på hvordan visse fenomener blir tatt opp og vurdert av undersøkelsens deltagere. Disse fenomenene er sosiale konstruksjoner som folk bruker i hverdagen for å forstå den sosiale verden på (Ritchie & Lewis, 2003). Ved å bruke denne type forskning vil det være mulig å få et innblikk i deltagerens tanker og meninger om fenomenet. Fenomenologiens teorier baserer på de erfaringene mennesker har samlet over tid. I denne undersøkelsen relateres det opp mot identitet knyttet opp i mot fysisk aktivitet og kulturen om kroppen hos deltagerne. Det vil si hvordan deltagerne opplever fenomenet og kunne få en dypere forståelse og kjennskap til fenomenet (Flick, 2007; Larsen & Vejleskov, 2006; Maykut & Morehouse, 1994; Patton, 1990). Ved å bruke den kvalitative metoden er målet for undersøkelsen å få en bedre forståelse for de genererte dataene, og hvordan det vil kunne hjelpe til å forstå sammenhengen mellom sosial klasse og etnisitet i forhold til kroppsøving, fysisk aktivitet og kulturene om kroppen.

Thagaard (2009) er opptatt av at kvalitativ forskning beror seg på *innlevelse* og *systematikk*. Innlevelse vil si hvordan forskeren setter seg inn i situasjonene der

deltagerne befinner seg i, for å forstå deres beretninger og meninger om fenomenet. Systematikk er de valgene jeg som forsker tar i forhold til metodene jeg benytter meg av for gjennomføringen av undersøkelsen. At jeg har en systematisk måte å gjennomføre fasene i undersøkelsen på. Den kvalitative forskningsprosessen er en fleksibel forskningsprosess (Thagaard, 2009, s. 30), der de ulike fasene i undersøkelsen vil kunne foregå parallelt og vil kunne være lettere å endre prosesser og fremgangsmåter underveis. Forskeren må ha ett refleksivt forhold til undersøkelsen (Thagaard, 2009). En må kunne reflektere over metodiske valg en har foretatt og være fleksibel og åpent til å kunne begrunne og endre disse spontant (Thagaard, 2009). Hele forskningsprosessen er under stadig vurdering av forskeren. “Silverman (2005:186) assosierer god analyse med teoretisk refleksjon og hevder at forpliktelsen til å teoretisere over dataenes meningsinnhold er det som best sikrer kvaliteten av kvalitativ forskning.” (Thagaard, 2009, s.21)

2.2 Mine tanker av det jeg skal tolke

I selve undersøkelsen vil mine erfaringer og kunnskaper innenfor fysisk aktivitet, og min forståelse for kroppen, kroppskulturer, kroppsøving og fysisk aktivitet spille en rolle. Jeg har tilegnet meg en forforståelse for fenomenet og tar denne med inn i forskningsprosessen (Thagaard, 2009). Gjennom min tid som idrettslig aktiv ungdom i skoletiden, og senere satsende orienteringsløper, vil jeg stille med min tilegnete habitus og fysiske kapital i undersøkelsen (Bourdieu, 1995). Jeg har en slags forforståelse for fagfeltet og undersøkelsen. Min habitus og mitt fysiske kapital har blitt dannet og utviklet gjennom årene, der hovedtrekket er ”idrett er noe positivt”. Mine foreldre har i mine tidlige år som barn, båret meg på ryggen rundt i skogen og senere har vennegjengen påvirket mitt valg for orientering, friidrett, basketball, sykling og diverse andre idrettsgrener. Jeg dannet en god del fysisk kapital i forhold til fysisk aktivitet allerede i ungdomsårene, og har alltid vært opptatt av å utvikle og berike min habitus. Den vil beskrive min indre drivkraft for idretten generelt, og det å være i bevegelse. Jeg har alltid vært opptatt av å utvikle mine ferdigheter innen orientering på høyt elitenivå. Dette har preget meg og min fysiske identitet, slik at jeg ble mer og mer opptatt av idrett. Omgivelsene mine har preget min fysiske aktivitet. Dermed var det et naturlig valg å studere et emne innenfor idrett. At det ble i forhold til pedagogikk fører jeg tilbake til mine erfaringer i kroppsøving i skoleårene og senere som Au-Pair i Norge. Jeg mislikte hvordan kroppsøvingen ble gjennomført av læreren min da han bare

tok hensyn til de sterke. Samtidig hørte jeg om og om igjen om den ”dårlige kroppsøvingslæreren” som hovedsakelig er opptatt av ballidrett, og flere idrettsgrener⁴ blir valgt bort i undervisningen. Jeg har alltid vært opptatt av en allsidig idrettslig utdanning, og mener det er viktig at barn og ungdom bør få overført denne allsidigheten. Gjennom studietiden på Norges Idrettshøgskole fikk jeg oppleve læring innen flersidig idrettslige aktiviteter og min fysiske kapital ble styrket betraktelig. Ut i fra disse erfaringene, har jeg dannet min fysiske kapital. Nå da jeg har bodd i Norge i snart åtte år, har jeg blitt kjent med fysiske aktiviteter i Norge. Jeg opplever at visse idretter⁵ virker å ha en stor betydning for den norske befolkningen.

Denne prosessen, fra mine erfaringer som barn fram til erfaringene som jeg samler i Norge, kan beskrives som en hermeneutisk prosess, da jeg reflekterer og fortolker de ulike fysiske aktivitetene. Ved å benytte meg av den kvalitative forskningsmetoden er målet å få en forståelse for hvilke erfaringer og faktorer som har påvirket ungdom og deres foreldre i forhold til fysisk aktivitet, kroppsøving og kroppskulturer. Som beskrevet i teoridelen, er målet å få belyst hvordan ungdom og deres foreldre, med ulik sosial og etnisk bakgrunn, opplever fordeler og ulemper i forhold til kroppsøving, fysisk aktivitet og kroppskulturer i Norge. Min personlige oppfatning er, at visse idretter og kroppskulturer bærer med seg fordeler i både arbeidslivet og skolehverdagen. Jeg har alltid hatt en stor lidenskap og interesse for fysisk aktivitet og idrett. Gjennom å drive med forskjellige idretter med venner og familie, ble og blir habitusen min styrket og vil forme min forforståelse for fenomenet. Dermed er det en type for bagasje (fysisk kapital og habitus) jeg har med meg inn i undersøkelsen for å forstå fenomenet (Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990). Samtidig vil denne forforståelsen har en betydning for min tolking og forståelse for de genererte dataene. Både i selve intervjusituasjonen og under oppfølgende transkriberingen inntar jeg som forsker en viktig rolle. Jeg har tilegnet meg kunnskap og meninger om fenomenet. I intervjuprosessen er det viktig å være kreativ, samtidig som jeg følger min indre intuisjon for å få generert verdifull data (Thagaard, 2009). Som forsker er det viktig å være mottakelig og åpen, samt systematisk i forhold til situasjoner som kan oppstå, der beslutninger og tolkninger må foretas fortløpende (Thagaard,

⁴ Dans, turn, svømming, idretter fra andre kulturer

⁵ Ski, alpint, friluftsliv, orientering, fotball, håndball

2009). Jeg må ha et nøytralt og refleksivt forhold til mine fordommer og meninger, og være åpen for nye data som genereres. Utvalget mitt vil kunne samle ungdom og deres foreldre med ulik kulturell og sosial bakgrunn enn min. Jeg må være godt forberedt på at erfaringene, tankene og forståelser i forhold til fenomenet, kan stå i sterk kontrast til mine egne. Målet er å forstå og fortolke dataene slik at jeg kan erkjenne strukturer som svarer på fenomenet (Maykut & Morehouse, 1994).

2.3 Utvalg

Jeg vil nå belyse de metodiske valgene jeg har foretatt i forhold til undersøkelsens utvalg. Målet om et maksimalt utvalg lå i bunn, og jeg valgte utgangspunktet i en type utvalg som er begrenset gjennom visse kriterier, et såkalt strategisk utvalg (Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990). Kriteriene for utvalget var sosial klasse, kjønn og etnisitet. På denne måten ville jeg sikre at utvalget vil kunne stille med erfaringer, synspunkter og kvalifikasjoner som passer problemstillingens og undersøkelsens formål (Thagaard, 2009). Undersøkelsen hadde som mål å intervju 6-7 elever, samt deres foreldre. Innen kvalitativt forskning er målet å få rik data av få deltagere, der det finnes ingen regler eller retningslinje over antall deltagere i en undersøkelse (Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003). Elevene skulle gå i 10.klasse på en ungdomsskole fra ulike bydeler i Oslo. Jeg var like så interessert i å få deltagere fra begge kjønn. Tidligere forskning viser at jenter og gutter opplever fysisk aktivitet og kroppsøving på ulik vis (Letting, 2007; Green, 2008). Undersøkelsen har som mål å belyse hvordan jenter og gutter opplever deres kroppslige identitet i forhold til fysisk aktivitet og kroppsøving. Dermed er det viktig å få erfaringer og synspunkter fra begge partene og like så om hverandre. Det viktigste for rekrutteringsprosessen var å prøve å få til sammen et utvalg som skårer godt i forhold til teoriene jeg har om fenomenet og hvilke ressurser jeg har tilgjengelig (Bogdan & Taylor, 1975; Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003).

Det viste seg at rekrutteringsprosessen til undersøkelsen skulle bli vanskeligere enn antatt. I denne undersøkelsen møtte jeg begrensninger i forhold til ressursene jeg hadde til stede for gjennomføringen av intervjuene, og møtte på utfordringer underveis i rekrutteringsprosessen. På bakgrunn av deres sosiale profil, kontaktet jeg ulike skoler i Oslo, og spurte om å kunne gjennomføre rekruttering på deres skole. Jeg reiste til

skolene som var interessert i prosjektet og fikk delt ut informasjonsbrev i klassene. Jeg fikk positiv respons fra flere skoler, men det passet ikke alltid inn i kroppsøvingsplanen akkurat i dette tidsrommet. Jeg kom i kontakt med utvalget gjennom et informasjonsbrev og presentasjon av undersøkelsen i de utvalgte skolene og klassetrinn. Responsen på tilbakelevering av konvoluttene med informasjonsbrevene jeg delte ut var stort sett negativ. På den første skolen delte jeg ut rundt 80 konvolutter hvor av ca. 25 ble levert tilbake og 4 sa seg villig til å delta i prosjektet. Jeg tolker i etterkant at det er flere faktorer som gjorde at jeg fikk så lite respons. For det første var jeg interessert i både ungdommen og deres foreldre, og siden intervjuene skulle foregå utenfor skoletiden, kan det nok være at f.eks. manglende tid gjorde at responsen ble så dårlig som den ble. Ungdom kan likeså glemme ting og glemme å fylle ut skjemaet før fristen, selv om lærerne var interessert i å prøve å hjelpe meg til å motivere ungdommene til å være med. På den andre siden så snakket jeg om temaer som går dypt inn på deltagerens identitet, og deltageren kan føle seg truet i sin egen identitet (Kvale & Brinkmann, 2008). Den tredje vinklingen for meg er manglende interesse for undersøkelsen da den handler om kroppsøving. Uten å ha noe grunnlag for det, kan jeg tenke meg at ungdom som er fra lavere sosial klasse eller med lite fysisk kapital og interesse for fysisk aktivitet og kroppsøving, kan føle at temaene er mindre interessante. Det kan være at fysisk aktivitet har en liten rolle i miljøet de vokser opp i, de tilegner seg normene, verdiene og atferdene til miljøet (Bourdieu, 1995; Fauske & Øia, 2006). Dermed kan ungdommene mangle interesse eller støtte hjemme i fra til deltagelse i undersøkelsen. Samtidig som interessen for fysisk aktivitet kan mangle, kan det være at ungdom får begrensning hjemmefra til å snakke om deres kroppslige og fysiske identitet. Fysisk aktivitet er ikke like anerkjent i alle etniske lag, og dermed kan miljøet setter grenser for deltagelse i prosjekter som omhandler det kroppslige.

Rekrutteringsprosessen var en lang og tung opplevelse, og tok lengre tid enn jeg hadde antatt. Jeg fikk god kontakt med kroppsøvingslærere på skolene, de støttet undersøkelsen og la til rette for at jeg fikk presentert undersøkelsen i begynnelsen av timene deres. Jeg fikk delt ut hundrevis av konvolutter med informasjonsbrev, som inkluderte et deltagerbrev. Interessen var stor hos elevene og jeg gikk med en god følelse om å ha lyktes med rekrutteringen fra skolene. Dessverre fikk jeg bare positive tilbakemeldinger av elever fra to skoler. Utvalget ble fire jenter fra den ene skolen og en gutt fra den andre skolen. Dermed var det en skjevfordeling og jeg hadde plutselig for få

gutter med i undersøkelsen. Dette var jeg overrasket over. Positivt var interessen til foreldrene for å delta i undersøkelsen. Av de fem ungdommene, ble det tre foreldre par og en mor som stilte opp til intervju. Dermed ble det tilsammen ni intervjuer. Samtlige elever var 15 år da jeg intervjuet dem. Det ble fire jenter (fra skole A) og en gutt (fra skole B). Jeg var spent om de fire jentene fra skole A tilhørte en vennegjeng, men ut i fra intervjuene og samtalene, hadde jeg ikke lengre det inntrykket. Jeg fikk gjennomført dybdeintervjuer der både elevene og foreldrene tok seg tid og svarte fyldig.

Ut i fra både yrke til foreldre og beretningene om deres sosiale bakgrunn, tolket jeg at samtlige deltagere tilhørte middelklassen. Målet for undersøkelsen var et variert utvalg i forhold til sosial klasse. Jeg fikk ikke tak i deltagere fra lavere eller høyere sosial klasse. Dette betyr midlertidig ikke at jeg føler at jeg har mislykkes med undersøkelsen. Intervjuene med deltagerne fra middelklassen var svært interessante. Den symbolske verdien i idrett var sterk stilt hos foreldrene, så her ville jeg nok dele dem inn i familier med høy kapital innen fysisk aktivitet.

2.4 Ethiske overveielser i forhold til utvalg og den kvalitative forskningsmetoden

Å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse er en langvarig prosess. Denne prosessen fører med seg at forskeren kontinuerlig må ta hensyn til etiske overveielser i løpet av undersøkelsen. Når en handler med kvalitativ forskning vil en kunne påvirke andre mennesker (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2009). Undersøkelsen er registrert i Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), og dermed underlagt personopplysningsloven (2000) i forhold til undersøkelse av personopplysninger ved hjelp av elektroniske hjelpemidler. Undersøkelsen er gjennomført i henhold til retningslinjene til det norske Datatilsynet og de etiske retningslinjene gitt av "Den nasjonale komité for samfunnsvitenskap og humaniora". Dermed var det gitt at jeg måtte forholde meg til retningslinjer som garanterer anonymitet til deltagerne i undersøkelsen. Alle deltagerne måtte underskrive en samtykkeerklæring. Deltagerne gjordes bevisste på at deltagelsen er frivillig og at de har mulighet for å trekke seg fra prosjektet når de føler for det. Ved å dele ut et informasjonsskriv fikk både ungdommene, foreldrene og skolene vite om undersøkelsen og kunne forberede seg til intervjuene. Jeg bruker pseudonymer, for å forsikre full anonymitet til deltagerne (Kvale

& Brinkmann, 2009). Samtidig måtte jeg være bevisst på at ”informasjon” jeg får fra deltageren er konfidensielt og måtte behandles forsiktig. I forhold til anonymitet var det viktig å ikke legge igjen kjennetegn som deltageren kunne identifiseres med (Thagaard, 2009). Både bakgrunn, skole, og private opplysninger måtte koderes og dekket til full anonymitet. For allikevel kunne gi leseren en ryddig oversikt velger jeg å oppgi den geografiske beliggenheten til skolen, bosted eller idrettsarenaen der deltagerne holder til.

Deltagerne måtte blitt forberedt på at de kunne blitt stilt spørsmål, som vil kunne true deres komfortsone. Deltagerne ble på forhånd informert om prosjektet og intervjuenes innhold. Spørsmålene kunne sette i gang en prosess, som kunne skape nye meninger eller refleksjoner over visse situasjoner hos deltageren. Moren til Annika ga uttrykk for at Annika hadde reflektert over intervjuet i ettertid. Samtidig kunne jeg stille spørsmål som kunne ha truet identiteten til deltageren. Jeg fikk ikke noe tilbakemelding om slike hendelser i etterkant.

Jeg prøvde å fil at intervjuene foregikk så nærme hverdagssituasjonene til deltagerne som mulig (Halvorsen, 2008). Det var ikke noe mulighet for fysisk skade, da forskningsprosessen gikk utelukkende på det muntlige (Kvale & Brinkmann, 2009). Situasjonene måtte vurderes fortløpende under selve intervjuet og hendelser er viktig å ha med i analyseprosessen. Ved at deltageren opplever slike prosesser (intervju), vil de kunne endre sine tolkninger eller erfaringer fra tidligere, og kan erkjenne nye nyanser. Dette kan både fører med seg en fordelaktig prosess, men likeså kan det føles som en ulempe.

I intervjusamtalene hadde jeg muligheten for å gå dypere i en spontan meningsutveksling (Kvale & Brinkmann, 2008). Da jeg skulle undersøke både ungdom og voksne, var det viktig for meg å være oppmerksomt på at det kunne foreligge visse maktforhold mellom intervjupartene og meg (Eder & Fingerson, 2002 siter i Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg som forsker er et slags forskningsinstrument, som legger utgangspunktet for å skape samtalen med deltagerne, og generere relevant data. Et maktforhold var til stede, da jeg er en voksen person i forhold til ungdommene, og dermed kunne respekten for å svare være stor. Jeg fikk allikevel følelsen at ungdommene følte seg trygge i omgivelsene og var sikre på at det ikke fantes noe fasit, og feil eller riktig svar. Jeg var bevisst på å gi uttrykk for at deres refleksjoner og

synspunkter var viktige data for undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2009). Jeg opplevde det som krevende å tilpasse spørsmålene til deltageren, men følte at det ble bedre og bedre under intervjuenes forløp. Jeg prøvde å være fleksibel og kunne tilpasse spørsmålene til både deltageren og intervjusituasjonene. I tillegg intervjuet jeg foreldre som var velutdannet, og kunne virke overlegen i forhold til meg. Siden mitt morsmålspråk er tysk, kunne det være foreldre, som ville kritisere språket mitt og dermed utøver makt mot meg. Heldigvis opplevde jeg ikke slike situasjoner. Jeg følte meg godt tatt i mot, og når det var kommunikasjonsproblemer, var foreldre interessert i å forstå spørsmålet. Jeg følte at foreldrene var interessert i min bakgrunn, og syntes at undersøkelsen var spennende. Etter gjennomførte intervjuer informerte jeg deltagerne om, at de hadde rett til å få informasjon om resultatene av undersøkelsen (Halvorsen, 2008; Thagaard, 2009). Jeg lovet å sende dem en kopi av masteroppgaven.

Det er flere etiske overveielser jeg måtte vurdere og ta hensyn til i arbeidet med ungdom og foreldre. For det første ligger jeg aldersmessig midt i mellom ungdommene og foreldrene jeg skulle intervjuer. Jeg var 27 år gammel, mens de fleste ungdommene var 15 år gammel, og foreldrene mellom 35 og 60 år. Samtidig som aldersforskjellen var betydningsfullt, så er min etniske bakgrunn av like stor betydning i forhold til etiske overveielser jeg måtte foreta. Jeg vil kunne ha samlet ulike erfaringer i forhold til fenomenet enn deltagerne. For det første gikk jeg på skolen i Tyskland rett etter at det var en ny prosess i gang i skolepolitikken på grunn av sammenslåingen av Vest- og Øst-Tyskland. Mange av mine lærere ble utdannet i en kommunistisk stat, mens den nye skolehverdagen var mer tilknyttet vestlige demokratiske idealene. Dermed var det store ulikheter mellom lærerne og deres pedagogiske og idrettslige utdanning i forhold til kroppsøving. Prestasjonen var alltid høy anerkjent i det østtyske skoleregimet, mens under vestlig opplæring skulle allmennutdannelse i kroppsøvingen til. Det vil fortsatt kunne være ulikheter i forhold til kroppsøving mellom norske og tyske skolen, men jeg oppfatter at grunnprinsippene om fysisk aktivitet er like.

Selv om Norge er et land der en føler at likestillingen er integrert i hverdagen, må det nok nevnes at jeg er tross alt en mann, og det kunne hatt oppstått problemer. Disse går ut på tilliten til meg som forsker, både fra de kvinnelige og mannlige deltagerne. Det vil kunne være vanskelig for jenter å ytre seg over deres kroppsoppfattelse til en mannlig forsker. Det kan være at jentene ville ha gitt andre

beretninger eller synspunkter mot en kvinnelig forsker. Derfor var det svært viktig for meg å bygge opp tillit til deltagerne. Med det i bakhodet var målet å legge til rette, for å kunne få best utbytte av beretningene. I denne korte tidsperioden jeg var sammen med deltageren, var det nok vanskelig å bryte disse barrierene og skape full tillit. Allikevel følte jeg at jeg opplevde et godt forskningsforhold mellom meg og deltagerne. Jeg opplevde ikke å være en faktor som begrenser fortellingene til deltagerne, de ga ikke noe uttrykk for dette. Mitt første møte med deltageren var nok utslagsgivende for selve intervjuprosessen. Målet var å gi deltageren en følelse for å kunne si akkurat det de tenkte og ville uttale seg om. Det var ikke bare min opptreden⁶ som kunne påvirke prosessen, minst like viktig var språkbruket og utformingen av spørsmålene (Kvale & Brinkmann, 2008). Dermed er det gitt flere punkter som viser at min rolle som forsker var svært avgjørende for kvaliteten til intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990). Erfaringene og opplevelsene jeg har samlet gjennom årene, samt min sosiale bakgrunn påvirket undersøkelsen. Før jeg begynte med intervjuene og selve undersøkelsen, tenkte jeg mange ganger gjennom mine oppfatninger og refleksjoner over temaet og målet var å utelukke disse fordommene under selve analysen og intervjuene.

Som nevnt før vil det kunne ha oppstått visse maktforhold mellom meg og deltagerne. En av disse “konfliktene” kunne vært at noen av temaene er tabu og deltagerne muligens ikke har anledning å snakke om disse, eller kunne forholde seg avvissende. Jeg opplevde ingen av disse situasjonene. Muligens ubevisst i at ungdommene ikke svarte fullt så utdypende. Disse temaene vil kunne vært: kroppen og kulturen om kroppen, seksualitet, økonomi og utdanning. Hos foreldrene følte jeg ingen begrensinger i forhold til temaene. Allikevel var det viktig å være forberedt på komplikasjoner. Jeg informerte ungdommene om teamene når jeg presenterte undersøkelsen på deres skole. Dermed ble de kjent med undersøkelsens forskningsområder.

⁶ Klær og holdninger

2.5 Det kvalitative intervju som forskerens verktøy

Innenfor kvalitativ forskning finnes det tre hovedtyper metoder for å generere data i undersøkelser. Disse tre hovedtypene er observasjon, intervju og analyse av kilder (dokumentanalyse) (Bogdan & Taylor, 1975; Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003). Ved å benytte meg av en av de tre hovedtypene er målet å oppnå en forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2009), i denne undersøkelsen med fokuset rettet mot fysisk aktivitet, kroppskulturer og kroppsøving. Hvordan foreldre/foresatte og deres barn oppfatter sine erfaringer, hva de mener om fenomenet, og hvordan deres interaksjon med andre påvirker deres egne holdninger og verdier (Pitney & Parker, c2009). Målet mitt var at deltagerne fikk berettet om deres erfaringer og opplevelser i deres naturlige vanlige omgivelser, uten å kontrollere eller manipulere disse (Pitney & Parker, c2009). Jeg benyttet meg av intervjumetoden, der målet var å få tilgang til deltagerens refleksjoner, synspunkter og erfaringer rundt fenomenet, som jeg ikke kan observere utenfra (Halvorsen, 2008; Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2009). Jeg benyttet meg av en delvis strukturert intervjumetode, for både ha en rød tråd gjennom intervjuet, og samtidig kunne tilpasse meg intervjuets forløp, og være fleksibel til nye synspunkter, temaer som kunne oppsto underveis (Thagaard, 2009). For selve intervjuprosessen valgte jeg individuelle dybdeintervjuer (intensive intervjuer) (Kvale & Brinkmann, 2009). Foreldrene ble intervjuet som par, mens ungdommene ble intervjuet individuelt uten foreldre til stede. Deltagerne kunne benytte deres egne ord for å fortelle og berette om deres synspunkter, erfaringer og opplevelse i forhold til fenomenet. Forskeren vil ved bruk av dybdeintervjuet har bedre tid til å reflektere over deltagerens beretninger og synspunkter (Thagaard, 2009). Individuelle intervjuer skulle gi deltageren tryggheten til å svare, da ingen andre enn meg (forskeren) er med i intervjuprosessen. Samtidig kunne det også føles unaturlig, og deltagerne kunne føle ett viss press på seg (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg fikk ikke følelsen for at ungdommene eller foreldrene syntes at selve intervjuet var ubehagelig for dem, men spesielt ungdommene viste nok naturlige tegn for nervøsitet.

Innenfor intervjumetoden finnes ulike tilnærminger forskeren kan velge for å generere relevante data. Det finnes formelle intervjuer via konversasjon, intervjuguiden og standardiserte åpne intervjuer (Bogdan & Taylor, 1975; Flick, 2007; Kvale & Brinkmann, 2009; Maykut & Morehouse, 1994; Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003). I denne undersøkelsen benyttet jeg meg av en generell intervjuguide. Intervjuguiden ble

satt opp i forhold til temaene jeg var interessert i og den fungerte som en “sjekkliste” under intervjuet. Den ga meg en viss ramme, slik at jeg fikk en strukturert oversikt i forhold til dataene som ble generert (Maykut & Morehouse, 1994; Patton, 1990). Intervjuguiden skulle hjelpe meg til å holde den røde tråden gjennom samtalen, der kroppsøving, fysisk aktivitet og kroppskulturer stod i hovedfokuset. Spesielt hos ungdommene var jeg forberedt på å improvisere, hvis det ble anledning for det (Kvale & Brinkmann, 2009; Patton, 1990).

Jeg møtte ungdommene og foreldrene enten på NIH, jobben deres eller hjemme hos dem. De fikk velge selv hvor de skulle bli intervjuet, på denne måten sikret jeg at deltagerne kunne føle seg trygg i intervjusituasjonen (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2009). Både ungdommene og foreldre fikk en introduksjon om intervjuet, slik at deltagerne var forberedt på å snakke sammen med meg og dele sine erfaringer og synspunkter. Jeg forklarte at jeg kommer til å bruke båndopptak og deretter signerte ungdommene og foreldrene samtykkeerklæring. Deltagerne ble informert at de kunne trekke seg, eller tar en pause når de ønsket det. Målet var at deltagerne oppfattet at de hadde muligheten til å svare med deres egne ord og at alle beretninger er viktige og verdifulle (Patton, 1990).

Jeg var spent om jeg kom til å møte språklige problemer, da jeg er opprinnelig fra Tyskland. Derfor var det viktig for meg å kvalitetssikre spørsmålene mine med personer som er dyktig med det norske språket. På denne måten forsikret jeg meg at spørsmålene var satt opp riktig i forhold til grammatikk og konteksten. Den språklige siden ved en kvalitativ undersøkelse vil alltid kunne bære visse utfordringer med seg (Kvale & Brinkmann, 2009; Maykut & Morehouse, 1994). Språket skal tolkes og forstås. Det vil alltid være en utfordring å forme en tekst ut av språk, da det både er avhengig av hvordan ord settes sammen i forhold til konteksten til undersøkelsen, og det er ikke alltid garantert at jeg som forsker tolker og forstår ordenes og setningenes mening. (Kvale & Brinkmann, 2008). Heldigvis følte jeg ikke at språket redusere intervjuets kvalitet. Jeg følte at deltagerne forstod og kunne interpreterte spørsmålene.

Å gjennomføre et godt intervju er ingen selvfølge, og en av de viktigste faktorene er spørsmålene forskeren stiller. Det er svært viktig å finne en god balanse mellom forståelige og presise, men samtidig korte og enkle spørsmål (Bogdan & Taylor, 1975; Flick, 2007; Kvale & Brinkmann, 2009; Ritchie & Lewis, 2003). Som

Thagaard (2009) skriver at deltageren må føle seg invitert til å dele sine synspunkter og erfaringer (s.91). I denne undersøkelsen benyttet jeg meg av ”åpne spørsmål” (Patton, 1990). Dermed ville jeg gi deltagerne friheten til å svare, og invitere dem til en slags diskusjon om temaet kroppsøving, fysisk aktivitet og kroppskultur. Det kunne ha vært truende for deltageren å oppfatte at visse svar var ”falske” eller ”riktige”, og gjennom bruken av åpne spørsmål ville jeg prøve å unngå dette tilfelle (Maykut & Morehouse, 1994; Thagaard, 2009). Det kan være svært vanskelig å snakke om sin egen kropp eller andres kropp og kroppskulturer. Jeg måtte være forsiktig at spørsmålene ikke truet eller fornærmet deltagerne. Min rolle som intervjuer var svært krevende, men samtidig en svært verdifull erfaring. Det ble enormt viktig å være en god lytter og samtidig stille gode, presise og tydelige spørsmål. På denne måten vil deltageren kunne føle at det er naturlig å åpne seg, og fortelle om sine beretninger. Som nevnt før var tilliten fra deltagerne til meg et grunnlag for en god intervjusituasjon. Jeg måtte være bevisst på, at mine fordommer, meninger og erfaringer måtte legges til side, for å kunne fullstendig lytte og fortolke samtidig. For å øve på dette valgte jeg å gjennomføre ett prøveintervju. Jeg intervjuet en av mine venner. Gjennom intervjuet ble jeg bedre forberedt på eventuelle situasjoner der det er viktig med oppfølgingsspørsmål. Jeg fikk simulert intervjusituasjonen, og sikret at spørsmålene ble forstått og guiden ble utformet hensiktsmessig i forhold til problemstillingen i undersøkelsen. Spesielt lærte jeg å være forberedt på ulike typer oppfølgingsspørsmål for å kunne gå dypere inn i detaljene i beretningene til deltagerne.

Intervjuene var svært spennende, og jeg følte at jeg fikk mye data fra ungdommene og deres foreldre. Ungdommene var nok så ulike i intervjusituasjonene. Noen var rolig og avslappet, mens andre var nervøs. Et felles trekk var at intervjuene til ungdommene varte i kortere tid (ca. 45min) enn samtalene med foreldrene (mellom 70-90min). Dette fører jeg tilbake til at jeg snakket med foreldrene, som berettet samtidig om deres synspunkter og erfaringer rundt fenomenet. Det var ikke overraskende at foreldre tok seg gjerne mer tid til svarene og reflekterte lengre over visse temaer. Jeg ga ungdommene og foreldrene tiden de trengte, og følte at deltagerne tok seg tid til intervjuet. Eneste situasjonen i forhold til tidsbegrensninger møtte jeg med moren til Annika. Jeg intervjuet henne i lunsjpause i hennes arbeidstid, og valgte derfor å kutte ut noen av spørsmålene og fokuserte på de viktigste teamene. Etter flere og flere gjennomførte intervjuer fikk jeg mer og mer rutine i min rolle som forsker. Jeg føler

nok at de siste intervjuene foregikk bedre enn de første. Jeg ble flinkere til å formulere spørsmålene i forhold til deltageren. Samtidig ble jeg flinkere til oppfølging, refleksjon og å skrive loggnotater under og etter gjennomført intervju. Som nevnt før, la jeg mine meninger, fordommer og tanker rundt temaene så godt som mulig til side. Når foreldrene var interessert i min bakgrunn, svarte jeg på dette, men følte ikke det som nødvendig å berette om min egen bakgrunn. Samtidig skjønnte nok foreldrene at jeg var interessert i idrett og fysisk aktivitet, da jeg er student på Norges Idrettshøgskole. Noen la merke til at jeg hadde på meg en Polar pulsklokke. Det var noen signaler som jeg som forsker sender ubevisst, som kan ha påvirket fortellingene til deltagerne (Kvale & Brinkmann, 2009). Som jeg har vært inne på kan min sosiale (NIH) og etniske bakgrunn (språk), samt alder har spilt en betydelig rolle i intervjusekvensen. Jeg føler at deltagerne formidlet respekt i mot undersøkelsen og meg som forsker, og fikk følelsen for at jeg ytret likeså mye respekt tilbake til deltagerne.

2.6 Analyse av undersøkelsens genererte data

Det finnes flere alternativer for en god analyse av kvalitativ genererte data (Bogdan & Taylor, 1975; Flick, 2007; Kvale & Brinkmann, 2009; Maykut & Morehouse, 1994; Patton, 1990; Ritchie & Lewis, 2003; Thagaard, 2009). Å gjennomføre en analyse er en krevende prosess og det finnes forskjellige former jeg kan benytte meg av (Halvorsen, 2008). Samtidig som det finnes flere muligheter for analyse, er jeg opptatt å velge en form som passer meg som forsker. Før jeg begynner å beskrive hva slags type analyse jeg foretok, vil jeg gjerne gå inn på seks trinn som er vanlig i en intervjuanalyse (Kvale & Brinkmann, 2009).

De første tre trinnene handler om å beskrive, oppdage og tolke. Disse går under fasen der selve intervjuet mellom forskeren og deltageren foregår. I den første fasen er fokuset rettet mot beskrivelsene og erfaringene til deltageren. Deltagerne beskrev eller berettet om erfaringer, synspunkter og meninger i forhold til fysisk aktivitet, kroppskultur og kroppsøving. Jeg som forsker tolker umiddelbart mens intervjuene foregikk. Samtidig som jeg tolker beretningene, vil også deltageren bli mer bevisst på det hun/han beretter og forteller i forhold til temaene. Gjennom å delta i et slikt intervju vil jeg kunne ha en påvirkning på deltageren, slik at de selv kan produsere ny innsikt og kunnskap i forhold til emnet (Kvale & Brinkmann, 2009). Moren til Annika fortalte at Annika hadde fortalt hjemme at hun reflekterte mye om temaene etter at intervjuene ble

gjennomført. Det vil dermed være det andre trinnet, hvor deltageren konfronteres med visse temaer som fører til nye erkjennelser og fortolkninger av deres egne erfaringer og opplevelse. Dermed har jeg som forsker i det tredje trinnet muligheten for å gjengi dataene for deltageren, slik at en kan være sikkert på at ting ble forstått og fortolket på et riktig sett (Kvale & Brinkmann, 2009). De første tre trinnene krever god planlegging og tilrettelegging av meg som forsker for intervjusituasjonene.

2.6.1 Analyse og kategorisering av kvalitative data

De siste tre trinnene tar for seg analysen av dataene fra undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuene gar meg verdifulle beretninger om ungdommens og foreldres tanker og opplevelser rund fysisk aktivitet, kroppsøving og kroppskultur. Innenfor undersøkelser som handterer kvalitative data, beskriver Thagaard (2009) to hovedtyper for å kunne analysere meningsinnhold, den personsentrerte og temasentrerte analysen (Thagaard, 2009). I den personsentrerte analysen står deltageren i fokuset av analysen. En temasentrert analyse fokuserer på å sammenligne dataene forskeren fikk generert i forhold til fenomenet av deltagerne (Thagaard, 2009). Hovedsakelig kommer jeg til å benytte meg av den temasentrerte analysen, da jeg har som mål å belyse erfaringer og synspunkter i dybden rundt fenomenet, der beretningene til deltagerne skal sammenlignes med tidligere teoretiske konsepter (Thagaard, 2009). Allikevel syntes jeg at utsagnene og beretningene til individene i seg selv er viktig for å legge frem de genererte dataene og kommer under de ulike fasene i analysen, også til å benytte meg av den personsentrerte analysen. I tillegg til en kombinasjon av disse to typene for analyse, kommer jeg til å benytte meg av meningskoding⁷. Siden koding ofte relateres opp i mot kvantitative studier, vil jeg benytte Thagaards (2009) form for kategorisering. Ved å benytte meg av kategorisering, er målet å knytte generte data opp i mot visse kategorier/nøkkelord. Kategoriene vil i denne undersøkelsen være temaene knyttet opp i mot fysisk aktivitet, kroppen og kroppsøving. Gjennom bruk av kategorier er målet å kunne systematisk analysere og identifisere fellestrekkene for de genererte dataene. Spesielt i første fasen vil jeg benytte meg av en personsentrert analyse, der jeg identifiserer dataene i forhold til individene (Thagaard, 2009). Her vil kategorisering

⁷ “Koding innebærer, at der knyttes et eller flere nøgleord til et tekstafsnit med henblikk på senere at kunne identificere en uttalelse, [...]” (Kvale & Brinkmann, 2008, s. 224)

kunne hjelpe meg å lettere erkjenne sentrale temaer og mønster i beretningene til deltagerne. Ved å benytte meg av intervjuguiden hadde jeg muligheten til å kategorisere hovedtemaene på forhånd. Viktig er å huske at kategorisering er en fleksibel, dynamisk, og fortløpende prosess, preget av forskerens forforståelse og forståelse for fenomenet som skal belyses (Thagaard, 2009, s.151). Forskeren må være bevisst på endringer som kan forekomme underveis, da en kan genere nye erkjennelser og/eller har oversett viktige aspekter (Silverman, 2005, sitert i Thagaard, 2009). Senere vil kategoriene kunne sammenlignes i diskusjonsdelen av undersøkelsen, der en tar analyserte data og knytter de opp i mot eksisterende teorier.

Transkriberingen av dataene, generert fra et dybdeintervju med åpne spørsmål, kan være veldig tidskrevende, men prosessen er svært viktig for en vellykket analyse (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2009). Som beskrevet tidligere, benyttet jeg meg av båndopptak for å sikre dataene og kunne fullføre transkriberingen. Mens intervjuet foregikk tok jeg i tillegg notater i forhold til ungdommens reaksjoner. Spesiell stemmebruk eller andre visuelle reaksjoner eller handlinger, som ikke kan gjengis bare ved bruk av båndopptak. Ved å benytte seg av båndopptaker hadde jeg også muligheten for å spole frem og tilbake, og kunne høre viktige passasjer om og om igjen. Kvaliteten av opptakene var middels til veldig bra. Jeg prøvde å legge til rette, slik at kvaliteten ble bra, men lokale begrensninger førte til at to av intervjuene ble med noe bakgrunnsstøy. Transkriberingens prosess opplevde jeg til tider som veldig tung. Spesielt Erik var en gutt som sprudlet av energi, og jeg følte sterkt på mine begrensninger i forhold til kjennskap om "slang" i den norske ungdomskulturen. For å oppnå en god transkripsjon er det hjelpsomt å føre en forskningslogg og intervjunotater (Kvale & Brinkmann, 2008; Ritchie & Lewis, 2003). Refleksjonene og intervjuene transkriberte jeg i skriftspråk (PC), etter at intervjuene ble gjennomført. Transkripsjonen kan ses som en oversettelse fra talespråk til skriftspråk, og denne prosessen er det fjerde trinnet i intervjuanalysen. hvor de transkriberte intervjuene blir tolket av intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2008). Her måtte jeg være bevisst på at jeg ville kunne møte komplikasjoner i forhold til å gjengi situasjoner, som gjennom min fortolkning kunne blitt tatt ut av konteksten. Dette fordi samtalepartneren sa noe, så fulgte det et visst ansiktsuttrykk, stemmeleie, språkets tempo, og kroppsspråk som er vanskelig å gjengi i skriftspråk (Kvale & Brinkmann, 2008). Disse utfordringene møtte jeg til tider i transkriberingen. Både i forhold til omgivelsene i intervjuet med moren til Annika, og i forhold til språket til Erik. Moren

til Annika møtte jeg i kantina på jobben hennes, og der var det bakgrunnsstøy på grunn av luftingssystemet. Hos Erik var det utfordring i forhold til uttalelsen og at han snakket veldig fort. Under selve intervjuet opplevde jeg det ikke som noe problem, og det var først under transkriberingen jeg opplevde problemene ved dette. Å transkribere vil gjøre intervjusamtalene enklere tilgjengelig for selve analysen (Kvale & Brinkmann, 2008; Thagaard, 2009). Transkripsjonen gjorde det lettere for meg å få meg en systematisk oversikt over de kvalitative dataene. På denne måten ble den temasentrerte analysen lettere gjennomførbar. I forhold til validitet av intervjuet, var det viktig å høre, se og lese gjennom intervjuene og transkripsjonene flere ganger. Ved å være refleksivt, kunne jeg oppdage nye fenomener, som jeg overså i første kategoriseringsfasen. Kvaliteten av intervjuet bør ideelt sett føre til data, som er så rik av kunnskap og overbevisende, at de bærer en viss validitet i seg selv (Kvale & Brinkmann, 2008). Etter gjennomført transkribering skrev jeg fortetninger rundt temaene i undersøkelsen. Systematisk ble sitater og beretninger til deltagerne skrevet innen de temaområdene til fortetninger. Jeg så etter både nøkkelord, setninger, men også handlinger⁸ rundt utsagn og beretninger. Visse ord eller setninger ble fremhevet gjennom en visse type for stemmebruk eller uttrykk med og gjennom kroppen (Kvale & Brinkmann, 2009). Gjennom visse uttrykk kan det også ses deltagerens forhold til temaet, og dermed gi innblikk i deres fysiske kapital og habitus.

2.7 Validitet

Undersøkelsen er et samspill mellom meg som forsker og deltagerne. Det er i undersøkelsens setning forskeren skaper ny kunnskap. Jeg må være bevisst på at min rolle som forsker påvirker gjennomføringen og utgangen av arbeidet. Dette kan forstås i forhold til teoriene jeg knyttet undersøkelsen opp i mot (empirisk), likeså som min forforståelse for temaet. Det er der validitet spiller inn, der forskeren spør seg hvor god kvalitet det foreligger i undersøkelsen: om tolkningene av data virker troverdige (Thagaard, 2009). Både kvalitet i gjennomføringen og i forhold til valg av teori- og metodekapitlene er avgjørende for oppgavens validitet (Patton, 1990). Å være en kritisk leser av sin egen forskning, er et av mine mål for validitet i undersøkelsen. Validitet i kvalitativ forskning er en pågående og krevende prosess, der en stadig validerer de ulike

⁸ Stemmebruk, mimikk, bruk av kroppen, øyne

fasene fra tematisering av undersøkelsen til sluttrapporten. Innen forskning vurderes undersøkelser om det er god eller dårlig forskning, og det benyttes tradisjonelt begrepene validitet, reliabilitet og generaliserbarhet/overførbarhet (Kvale, 1989, s. 74; Thagaard, 2009). Jeg benytter meg av validitet som form for resultat av mine tolkninger og sammenligninger, i forhold til de genererte dataene. Jeg velger å foregå på denne måten, da dataene i undersøkelsen er generert gjennom situasjons- og kontekstbetingete samtaler med deltagere (Kvale & Brinkmann, 2009).

I min rolle som forsker må jeg være sikker på å ta opp beretningene, og situasjonene de oppstod i, så realitets nær som mulig (Mason, 1996). Undersøkelsen fokuserer på virkeligheter og tilstander som er dynamiske og ikke stillestående, og må alltid forstås ut av personens ståsted, posisjon, handlinger, samt erfaringer. Validering vil kunne kontrollere de ulike fasene i forhold til deres kvalitet og kunne verifisere dem (Kvale & Brinkmann, 2009). Å sikre kvalitet, vil være å bevare reliabilitet i forhold til undersøkelsens ulike faser, genererte data og intervjudeltagere. Jeg fokuserer på validitet i forhold til om resultatene mine er *troverdig*, *bekreftbar* og *overførbar* (Thagaard, 2009).

At resultatene er *troverdig* for den som leser oppgaven i etterkant er svært avgjørende for oppgavens kvalitet. Ved å legge frem detaljert informasjon om teori, metode og analyse i de ulike kapitlene i oppgaven, åpner jeg undersøkelsens prosess og fremgang for interesserte lesere (Maykut & Morehouse, 1994). Forskeren må få leseren og en selv til å føle at oppgaven er interessant, om den er verdt å lese, og at det virker “fornuftig” i lys av kunnskapen som vi allerede besitter. I min valideringsprosess ga jeg oppgaven til flere interesserte lesere. Etter at leserne hadde gått gjennom oppgaven, fikk jeg tilbakemeldinger om at de hadde reflektert over deres egen oppvekst, og oppveksten til deres barn. På denne måten kunne jeg se tendenser at oppgaven er troverdig, da de satt i gang en prosess hos leseren.

Lincoln & Guba (1985) legger frem fire områder en forsker bør bruke for å oppnå troverdighet. Den første går ut på tillit i forhold til “sannhet” av dataene og gjennomføring av generering av dataene (*internal validity*). Den andre går ut på anvendbarhet og overføring av dataene. Vil liknende data kunne genereres i andre kontekster med andre forskningsdeltagere (*external validity*)? Den tredje går ut på

konsistensen og varigheten av dataene. Vil samme type data bli generert i ett intervju med samme forskningsdeltagere i samme forskningskontekst senere (*reliability*)? Og den siste går ut på hvordan en forsker kan kvalitetssikre at dataene er generert gjennom deltagerne, og ikke gjennom interessene, motivasjonen, kunnskapen og perspektivene til forskeren (*objectivity*) (Lincoln & Guba, 1985). Gjennomføring av datainnsamlingen, analyseprosessen og tolkningen av dataene vil derfor stå sentralt. I kvalitativ forskning betyr dette at gjennomføringen og handteringen av undersøkelsen er avgjørende for troverdigheten av undersøkelsen (Lincoln & Guba, 1985; Kvale, 1989; Thagaard, 2009). Det vil være en vurdering i forhold til teori og metode, jeg bruker for å gjennomføre undersøkelsen. Samtidig som disse rammene er valgt ut i fra min forståelse for konteksten av undersøkelsen, er det viktig å vurdere hvordan jeg uttrykker meg i forhold til å gjengi de innsamlete dataene. Vil min måte å framstille dataene på være passende, ”troverdig”, og vil deltagerne kunne gjenkjenne deres beretninger?

Thagaard (2009) nevner som andre begrepet *bekreftbarhet* i forhold til validitet. Ved å kunne bekrefte noe, menes det at de genererte dataene kan knyttes opp i mot tidligere forskning. På denne måten kan en henviser at tidligere forskning med liknende kontekst, har liknende funn. Å knytte opp teorier imot egen undersøkelse vil kunne øke *bekreftbarhet* betydelig. Forskeren er en aktiv deltager i undersøkelsen, som foretar subjektive fortolkninger og bedømminger av de genererte dataene og situasjonene som oppstår. Fortolkningene er påvirket av min egen bakgrunn og min forståelse for temaene. Målet må være at mine tolkninger er gyldige i forhold til situasjonene vi har studert dem i (Thagaard, 2009, s.201). Som Lincoln & Guba (1985) beskrev i deres kapittel om troverdighet, at det foreligger *overførbarhet* av dataene, er også Thagaard (2009) opptatt av, at genererte data vil kunne overføres til lignende undersøkelser i andre relevante forskningsfelt. Allikevel må en huske på at det er jeg som har tolket dataene generert av deltagerne i undersøkelsen. Å trekke et resymé for samfunnet eller flere samfunnsgrupper ville vært en feil konklusjon. Gjennom teoriene og tidligere forskning som er knyttet opp i mot dataene i denne undersøkelsen, vil det kunne ses felles trekk. Samtidig som dataene er skapt kontekstavhengig til de situasjonene de ble generert i. Dermed kan resultatene ikke generaliseres, som kvantitativ forskning kunne har oppnådd. Jeg håper allikevel at dybden av dataene og mine tolkninger vil oppnå troverdighet hos leseren, og at innblikkene i ungdommens og deres foreldres syn på fysisk aktivitet og kropp kan være interessante.

3. Presentasjon av dataene: “Elevenes erfaringer, meninger og opplevelser om fysisk aktivitet, kroppen og kroppsøving.”

I dette kapitlet vil jeg presentere prosjektdeltagernes beretninger, erfaringer og meninger om ulik fysisk aktivitet, kroppskulturer og kroppsøving. Informantgruppen bestod av fem elever, tre foreldrepar og en mor.. Elevene gikk på intervjuetidspunktet i 10. klasse ved to ulike ungdomsskoler i Oslo. Elevene blir videre omtalt under et pseudonym, og foreldrene til deltagerne blir omtalt “*mor*” og “*far*” til “*pseudonym*”. Med unntak av et foreldreintervju ble samtlige intervjuer foretatt utenom skole- og arbeidstid. Både elevene og foreldrene viste god samarbeidsevne underveis i forskningen, og de fleste var interessert i idrett.

Elevgruppen består av fire jenter og en gutt, alle 15 år gamle. Utvalget er middelklasseelever og deres foreldre. Som beskrevet i metodedel (s.35ff), virket interessen i skolene større ved presentasjon av prosjektet, enn ved tilbakemeldingen via returnert konvolutt. Ideelt sett skulle det vært et større utvalg, dette ble trolig hindret av manglende interesse i andre skoler og dens ledelse/lærere og/eller elevene. Dette kan ha ført til et mindre representativt utvalg enn ønsket ut i fra faktorene som skulle drøfte sosial klasse, etnisitet og kjønn. Dermed må jeg være bevisst på at mine funn i denne undersøkelsen er fra et begrenset utvalg. Refleksjoner rundt lite respons er gjort tidligere i metodekapitlet (s.35ff). Allikevel mener jeg at de generte dataene er verdifulle for undersøkelsen, da de gir ett innblikk i beretninger og synspunkter til norske middelklassefamilier.

Intervjuene med elevene og deres foreldre ga meg et innblikk i deres erfaringer, tanker, meninger og oppfatninger i forhold til fysisk aktivitet, kroppen og kroppskultur, og kroppsøving. I denne analysen velger jeg først å beskrive kort de to skolene elevene var tilknyttet til, før jeg presenterer både elevene og deres foreldre. Deretter vil denne analysen beskrive mine tolkninger av intervjuene med elevene og deres foreldre i forhold til fysisk aktivitet, kroppen og kroppskulturer, og kroppsøving i lys av teori og tidligere forskning innen temaområdet. Ved å se på de beretningene jeg har fått gjennom intervjuene ønsker jeg å belyse om kroppsøvingfaget gir lik mulighet til læring, aktiv

erfaring og adgang uansett sosial eller etnisk bakgrunn. Som beskrevet tidligere lyder problemstillingen: “Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?” I dette kapitlet belyser jeg ungdommens og foreldres synspunkter og erfaringer. Gjennom dybdeintervjuene vil jeg ha muligheten til å belyse ulikheter og likheter av den kvalitative datainnsamlingen (Kvale & Brinkmann, 2009).

3.1 Presentasjon av skoler

Ved første henvendelse til fem ulike skoler i Oslo, fikk jeg resonans fra fire. Skolene var strategisk valgt ut i fra sosial klasse og etnisitet til elevene. Skolene og elevens tilhørighet vil bli omtalt som “Skole A” og “Skole B”.

Skole A: Utvalget fra denne skolen bestod av fire jenter. Først antok jeg at jentene var godt kjent og fra samme vennekrets, men gjennom intervjuene fikk jeg egentlig en forståelse for at de verken tilhørte samme vennekrets eller skoleklasse. Skolen har ett stort antall elever. Skolen er en typisk ungdomsskole med 8, 9 og 10.klassetrinn. Det er en ungdomsskole i midten av Oslo med en god etnisk blanding. Skolen samler elever fra ulike sosiale klasser. En finner elever fra både høyere, middel og lavere sosiale klasse. Elevene som deltok i undersøkelsen fra denne skolen vil jeg nok tildele middelklassen. Skolen og ledelsen virket interessert i prosjektet og lærere var villig til å legge til rette for at jeg kunne gjennomføre rekrutteringsprosessen.

Skole B: Fra denne skolen responderte kun 1 gutt. Sammenlignet med skole A har denne skolen færre elever. Skolen ligger i sørdelen av Oslo, og majoriteten av skolens elever er etnisk norske elever ut i fra beretningene til kontaktpersonen, eleven jeg intervjuet og hans foreldre. Gjennom beretningene og intervjuene fikk jeg også inntrykket av at den sosiale profilen til denne skolen virker å være mer preget av middelklassen og høyere sosiale klassen. Jeg opplevde også på denne skolen interesse for undersøkelsen og støtte til rekrutteringsprosessen.

3.2 Elevens og familiens bakgrunn

Videre vil elevgruppen bli presentert i forhold til deres generelle bakgrunn, foreldrenes arbeidssituasjon, og deres forhold til fysisk aktivitet utenfor skolen. Med dette som bakgrunn, vil jeg ha bedre grunnlag for å kunne se sammenhenger mellom deres beretninger og erfaringer i forhold til temaene og spørsmålene, som det ble fokusert på gjennom intervjuene. Samtidig fikk jeg en oversikt over familiens fysiske, sosiale og kulturelle bakgrunn. Ut i fra de beretningene kategoriserer jeg alle deltagere innenfor den sosiale middelklassen. Dette ble gjort på bakgrunn av informasjon om foreldrenes utdanning og yrke i en forstand for middelklasse til øvre middelklasse.

Annika (skole A) og hennes foreldre

Annika er vokst opp i Norge. Hun satser aktivt innenfor langrenn, og har tenkt å søke seg inn på toppidrettsgymnas. I tillegg spiller hun fotball av og til. Hun har ikke bestemt seg for yrkesvalg. Moren til Annika har utdanning som bioingeniør og jobber på ett laboratorium innen medisinsk biokjemi. Moren kommer opprinnelig fra et lite sted på Østlandet. Faren er ikke intervjuet, men jobber også som bioingeniør. Annika har en yngre bror.

Jenni (skole A) og hennes foreldre

Jenni har tidligere vært aktiv innenfor langrenn, men har nå valgt å slutte og er aktiv innenfor friidrett (spesielt sprint). Hun er født og oppvokst i Oslo, og har lyst til å gå språk-, samfunnsfag- og økonomilinje. Moren til Jenni er vokst opp i Nord-Norge og flyttet derfra for å kunne studere etter videregående skole. Hun er utdannet siviløkonom og jobber innenfor kapitalforvaltning. Faren til Jenni er oppvokst og har bodd i ulike deler av Oslo, både østkant og vestkant. Han er også utdannet siviløkonom og jobber innenfor det. Jenni har en eldre søster og to halvbrødre.

Isabell (skole A):

Isabell er en ung og aktiv jente, men driver ikke med noe spesiell type for idrett. Hun er vokst opp i Oslo. Hun liker å trene, gjerne med mye variasjon fra zumba til vanlig løping. Hun kan tenke seg å gå videre på økonomi eller samfunnsfag studiespesialisering, og senere muligens internasjonale studier på BI i Oslo. Først og fremst har hun lyst til å reise litt senere i livet. Jeg fikk dessverre ikke intervjuet

foreldrene til Isabell, men hun fortalte at moren er lærer og faren er sykepleier. Isabell har to yngre søsken.

Kristine (skole A) og hennes foreldre

Kristine har en tsjekkisk far og en norsk mor. Hun har vokst opp i Oslo. Kristine er medlem i speiderne og spiller basketball. Hun har ambisjoner om å bli veterinær. Faren kom til Norge da han var fem og ett halvt år gammel, og har siden bodd i Oslo. Moren kommer fra Sørlandet og har senere flyttet til Oslo. Moren har utdanning som sosionom og psykisk helsearbeider. I fritiden er hun medleder i speiderne, der også Kristine er aktiv medlem. Faren har en doktorgrads utdanning og jobber innen programmering i Oslo. Kristine har en yngre bror.

Erik (skole B) og hans foreldre

Erik ble adoptert fra Sør-Amerika da han var fire år gammel, siden har han bodd i Oslo. Erik har også en adoptert søster. Erik beskriver seg selv som aktiv, og har prøvd mange aktiviteter og satset flere år på tennis. Nå har han mer fokus på longboard og filmredigering. Han vurderer å søke seg til toppidrettsgymnas, og har lyst å jobbe som kommentator/kameramann for idrettsarrangementer. Faren er utdannet innenfor landbruk og jobber innenfor miljø i eget konsulentfirma. Moren er utdannet biolog med hovedfag i fysiologi, hun jobber med miljøforvaltning.

3.3 *Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om fysisk aktivitet*

Videre vil både elevenes og foreldrenes opplevelse av fysisk aktivitet, og tilgjengelighet til dette i det norske samfunnet belyses. For å danne et godt grunnlag introduseres deltageren først om deres grunntanker rundt fysisk aktivitet med hovedfokus på i hvilken grad både elevene og foreldrene var fysisk aktive. Videre vil type aktivitet, oppvekst og fysisk aktivitet samt sommer-/vinteraktiviteter, motivasjonsgrunnlaget til fysisk aktivitet, og hvilken verdi den har for deltagerne belyses. Til slutt var jeg interessert i opplevelsen av fysisk aktivitet i det norske samfunnet, og adgang til fysisk aktivitet.

Ved første del av intervjuet var hovedfokuset rettet mot den generelle bakgrunnen hos deltagerne, verdt å merke seg her er at noen begynte å presentere sitt fysiske aktivitetsnivå. Dette kan være forårsaket av deres oppmerksomhet rundt min utdanningssituasjon (NIH). Jeg beskriver dette mer nøyaktig i metodedelen (s. 37ff).

Jeg begynner med å belyse om beretningene om ungdommenes og deres foreldres fysiske aktivitet. På spørsmålet om hvilke aktiviteter og grad av aktivitet ungdommene var aktiv med på fritiden kom følgende svar:

Annika (skole A):

“Da gjør jeg lekser en del, [...]”⁹ mye, vi har mye lekser. Så trener jeg cirka hver dag, og så er jeg med venner når jeg har tid en sjelden gang (smiler).”

På oppfølgingsspørsmål om prioriteringen i forhold til lekse, idretten og venner, svarte hun:

“Nei, først trening, og så lekser og så er det venner”

Videre spurte jeg om hvilke aktiviteter hun deltok i, og hvor mange ganger i uken, hun svarte:

“Kanskje 5 ganger i uken med ski, og så spiller jeg fotball sånn av og til når jeg har tid.”

Isabell (skole A):

“Ja, det vil jeg jo si, jeg trener jo fem ganger i uka. Så da er det enten løping, ute, ... ellers på treningsstudio. Jeg liker å løpe på tredemølle. Også trener jeg en del styrke også. Så er jeg med på spinning og sånn diverse gruppetimer også. eller Zumba og sånn...”

⁹ “[...]” = utelatelse av ord; “...” = tenkepauser

Kristine (skole A):

“Fritid, ja. Jeg er i speider og jeg spiller basket. Jeg tegner og skriver og leser en del. Jeg er veldig kreativ.”

På spørsmålet hva som tok mest tid av fritiden, svarte hun:

“Det må da jo være leser, lesing i forskjellige former. Bøker, artikler på internett, fun-fiction.”

Og på spørsmålet om hun var mest aktiv i forhold til speiderne eller basketen, svarte hun:

“Det er speiderne, for da er jeg patruljeleder og må planlegge en del og da ... en og en halv time i uka med møter, har vi speidermøte. [...]”

Jenni (skole A)

“Ehm jeg går på friidrett. Så jeg har drevet med sprint, ehm ellers så er jeg vel litt sånn med venner ...ja.”

På spørsmålet om friidretten var hovedaktiviteten hennes, svarte hun:

“Mhm, jeg har drevet med en del ulike aktiviteter, men nå har jeg liksom endt opp med friidrett da ... og går bare på det.”

Erik (skole B):

“ehh det er vel å slappe av, og se og slappe av sammen med venner. Og TV sendinger om morgningen og kvelden og sånt. Så skolearbeid, ... holder jo på med en del skole. Uka mi blir sånn legge seg klokka tre om natta, står opp for treningssenter kvart over fem. Drar til treningssenter klokka seks. Også trener

jeg derfra til åtte også rett til skolen. Og så drar hjem og slappa av og trene, også skolearbeid. Det er, det er det jeg pleier å gjøre.”

På spørsmålet om han holdt på med dette hver dag svarte han:

“Nei jeg gjør ikke det, fordi jeg prøver morgentrening to til tre ganger i uka. Også prøver jeg tennis treninga tre ganger i uka. Også er det da gym da, på torsdager, da.”

Med ungdommenes uttalelser som grunnlag vil jeg plassere ungdommene i de to kategoriene svært fysisk aktiv og middels fysisk aktive. Alle gikk eller syklet til trening og skolen. Unntaksvis kunne de bli hentet på trening når været var dårlig, eller det var sent eller mørkt ute. De har tilegnet seg en habitus som kjennetegnes av hverdagslig fysisk aktivitet, og verken ressurser eller tilgjengelighet tilknyttet fysisk aktivitet er barrierer for å være aktiv. Alle hadde sykkel og foreldrene støttet deres fysiske aktiviteter.

I foreldregruppen svarte en at hun brukte bil, en hadde hjemmekontor og resten benyttet seg av sykkel som fremkomstmiddel til arbeid. Denne aktiviteten var deres form for hverdagslig fysisk aktivitet, flere syklet året rundt. Med foreldresamtalene som grunnlag kan alle familiene plasseres i kategoriene middels fysisk aktive til svært fysisk aktive. Et eksempel fra faren til Kristine (skole A) som forteller:

“Eh jeg har heller ikke noe forhold til konkurranseidrett, men jeg sykler til jobben, sommer og vinter, og det har jeg gjort i over 20 år.”

Og faren til Erik (skole B) som var meget interessert i idrett generelt:

“ [...] jeg kan jo si at jeg er veldig interessert i idrett da. Og det vil si i alle år. Og ...trener ganske mye og ...min kone vil vel si at jeg trener alt for mye.”

Kona smilte og sa: *“mhm og kroppen bærer preg av all den treningen.”*

Blant foreldregruppen var det uteaktiviteter som var mest populære, få var medlemmer i treningsstudio eller lignende. Noen hadde prøvd en til to ganger, men det

var ikke noe regelmessig aktivitet. I tillegg til sykkel som transportmiddel til arbeid, var ski-, gå- og sykkelturer de aktivitetene med mest deltakelse. Det var lite interesse for konkurranseidrett, et par hadde deltatt i Birkebeinerrennet og Skarverennet, men det var ikke hovedmotivasjonen for aktiviteten. De fokuserte på helsegevinsten av aktiviteten, og ville ta vare på kroppen gjennom å være i en eller annen form for fysisk aktivitet hver dag. Hos ungdommene var det et delt syn. Tydelig var at foreldrene syntes at det var viktig at deres barn holdt på med noe form for fysisk aktivitet.

“Ja vi har en klar oppfatning, og det er vi enig om at hun bør gå på noe som har fysisk aktivitet.” (Moren til Kristine, skole A)

Begge foreldrene smiler av spørsmålet, så svarer Moren til Jenni (skole A): *“I alle fall gjerne en slags form for idrett.”*

Ungdommene var aktiv i ulike typer fysisk aktivitet. Det viser mangfoldighet innen fysisk aktivitet til ungdom i utvalget mitt, som representerer den brede middelklassen i Norge. Hvilke type aktivitet elevene deltok i varierte fra tradisjonelle og organiserte idretter som langrenn hos Annika (skole A), til uorganisert aktivitet som longboard hos Erik (skole B). Andre aktiviteter var Jenni (skole A) som konkurrerer i friidrett/sprint og Kristine (skole A) med basketball. Isabell (skole A) trente variert, men ingen spesiell idrett. Bland foreldrene var det ingen som var aktiv satsende i noe spesiell aktivitet, men det var en klar hovedvekt på uteaktiviteter hele året som sykling, turgåing og ski. På spørsmål om bakgrunn for valg av type idrett fikk jeg ulike interessante svar:

“Ehm jeg vet ikke, eller, eller jeg føler det, mamma og pappa, eller de mente alltid sånn at eh idrett er bra, idrett er gøy ... du bør holde på med noe liksom. Også liker jeg det veldig godt. Jeg begynte å jogge, med noen venninner, før så jogget vi hver mandag, så hadde vi sånn ... vi var med hverandre hjem hver mandag og var ute og jogget, også likte jeg det veldig godt. Det er veldig deilig, og føler jeg får mye ut av det og sånn liksom.” (Isabell, skole A)

“... ehm det er gøy, dessuten så sier pappa at jeg må gå på en sport, men det er veldig gøy” (Kristine, skole A)

“Ja, fordi det var kompiser som begynte. Også prøvde vi, jeg synes at det var dritt skummelt jeg, da jeg kjørte i 30 i timen da synes jeg at det var skummelt og nå kjører jeg i 70.” (Erik, skole B).

Foreldrene hadde tydelig introdusert ungdommene for aktiviteter allerede tidlig i barneårene, og det var dermed naturlig for barna å velge sosiale arenaer der fysisk aktivitet står sentralt. De har dannet visse typer smak for fysisk aktivitet. Smaken ble tydeligvis ikke bare påvirket av foreldre, også andre sosiale omgivelser virker å ha hatt innvirkning på deres erfaringer og opplevelser. Jeg fikk inntrykket av at noen aktiviteter var valgt ut i fra det, venner og miljøet var interessert i, og til dels aktiviteter som ble bedrevet i barndomstiden og videreført. Spesielt hos Erik fikk jeg fortalt av foreldrene at det var miljøfaktorer.

“det var jo miljøet her på bydelen som gjorde at han begynte med det.” (Faren til Erik, skole B)

“[...] De gutta bort i veien her har vært, har nok vært veldig medvirkende. For han har jo sett de kjørende forbi og møtt de, når de har kjørt ut og prata ferd og får masse tips. [...]” (Moren til Erik, skole B)

Lignende funn kom frem hos moren til Annika (skole A).

“[...] , når man bor på dette området, og alle der de er jo, ... de er jo mer eller mindre gale, alle sammen og flyr rundt i skogen og trener og sånn.”

Dermed kan det sees at for deltagerne mine spilte miljø en viss rolle i deres valg for å være fysisk aktiv. Samtidig antyder visse beretninger en form for overfokusering på fysisk aktivitet. At det ikke foreligger noe form for status i aktivitet for mitt utvalg, men for andre vil det kunne være høy sosial status å drive med “mye” fysisk aktivitet. Jeg fikk allikevel inntrykk av at både på skolen, og i miljøet der de bodde, hadde fysisk aktivitet i hverdagen fått en betydelig rolle i det daglige.

Jeg spurte både elevene og foreldrene om de husket noe fra fysisk aktivitet i deres barndomstid. Ett spesielt tilfelle var foreldrene til Erik (skole B). Siden Erik og

søsteren hans er adoptert, var foreldrene bevisste på å gi dem en god opplæring i forhold til fysisk aktivitet. Som de selv beskriver Erik når han ble adoptert:

“Så vi adopterte han da som fireåring. Så ... ja ... så det er jo, hans bakgrunn da. Ehhh ja altså sånn fysisk sett var han jo, ja, motorisk så var han jo ganske bra. Men han var jo veldig dårlig, sånn veldig dårlig shape ville jeg si.” (Faren til Erik, skole B)

“Utrent egentlig.” (Moren til Erik, skole B)

Og om søsteren hans når hun ble adoptert:

“Erik var forholdsvis bra da, fysisk. I forhold til henne, for hun var i elendig form. Så hun var underernært og ... hadde ikke muskler, hun så dårlig, og hadde dårlig motorikk.” (Faren til Erik, skole B)

“Altså hvis du hadde sett henne som hun var når hun var fire år og sett henne i fysisk aktivitet nå, så ville du nesten ikke tro det” (Moren til Erik, skole B)

“Ja gått veldig mye inn på henne og sett hva hun trenger.” (Faren til Erik, skole B)

Beretningene viser at foreldrene var interessert i å danne en god motorisk plattform, lære barna om fysisk aktivitet og dermed øke deres fysiske kapital. Moren og faren til Erik ønsker at han trives med fysisk aktivitet og videreutvikler sitt fysiske kapital.

I forhold til oppveksten til de andre ungdommene kan det ses lignende trekk. Ungdommene kunne huske at de lærte seg å sykle, svømme og gå på ski i ung alder. Spesielt minnes de godt de første skiturer, og pulken. I følge Bourdieu (1995) kan man følgelig si, at deres habitus var sterkt preget av å være fysisk aktivt. Foreldrene beskrev deres oppvekst i forhold til disse aktivitetene på samme måte og var opptatt av at barna skulle lære seg de samme aktivitetene i tidlig alder. Svømming og sykling var gjerne beskrevet som nødvendig, mens ski som kulturell arv, da foreldrene drev med ski og familieturene gikk ut på dette. Ungdommens smak og kapital innen fysisk aktivitet ble bevisst påvirket av foreldrenes valg av aktiviteter gjennom barndomstiden. Når

ungdommene begynte i skolesystemet kunne de stille med relativt høyt fysisk kapital som utgangspunkt i møte med andre sosiale felt, det vil her si norske ungdomsskolen. Aktivitetene de lærte seg i ung alder er anerkjent i det norske samfunnet og betegnes gjerne som “typisk norsk”. Langrenn er en av nasjonalsportene og det er tydelig at det var viktig for foreldene at ungdommene lærte seg å gå på ski. Skiidretten virker å være verdiladet i visse sosiale felt, og gjennom tidlig læring vil ungdommene kunne tilegne seg fysisk kapital som berger visse former for sosial status.

Så var jeg interessert om familien hadde hytte ved sjøen og/eller fjellet og om de reiste/reiser sammen på ferieturer. Svarene for mitt utvalg var relativt homogene. Familiene hadde enten egen hytte eller var på hytta til nærmeste familie, og/eller på hytta til venner i sommer- og vinterferie. Samtidig var mange av dem på en slags familietur enten om vinteren og sommeren. Turens reisemål kunne variere, men nesten alle hadde ett preg av fysisk aktivitet.

“Vi har hytte på fjellet, vi går mye på skiturer og sånn, og så ja. [...], det er bare koseturer. Kvikk lunsj og bål og ...” Isabell (skole A)

“Vi er alle DNT-medlemmer og vi drar på DNT-turer med litt ujevne mellomrom. Men vi går en del i fjellet og sånn. Fjelltur er favoritt når det kommer til tur” Kristine (skole A)

“Vi har alltid vært på sykkelstur når jeg var liten i to uker i sommerferien ... i diverse land i Europa. [...] Masse land, vi holder fortsatt på det da, så nå skal vi til Skottland.” Annika (skole A)

Allikevel virket det ikke som om ungdommene opplever slike familieturer alltid som en positiv opplevelse. Spesielt Jenni (skole A) ga ett visst uttrykk at det ikke er alltid like morsomt når hun fortalte om fjellturene.

“Ja, ehmm foreldrene mine er jo veldig glad i fjellturene og hytte og være aktiv da. Liksom skogsturer og sånn” (smilende undertone). [...] Det er litt sånn har vel egentlig vokst opp og blitt med på søndagsturer da. [...] det er liksom det ... sånn stort sett hele året og går ..., være litt, har, de er veldig glad i akkurat det

på søndager skal man ta seg en tur” (ironisk undertone). [...] Nja, jeg syns det er ganske gøy ... det er jo litt sånn ... jeg syns ikke det er så veldig gøy å alltid legge ut på sånn langtur for du ... eller når du ikke forberedt på det.”

Også hos Erik (skole B) virker det som om han var mye med på disse turene i begynnelsen, frem til han begynte med sine egne former for fysisk aktivitet. Han er fortsatt med på deres hytte, men ikke lengre interessert i langrennsturer.

“Ja vi har hytte ved et alpinanlegg, [...] og vi bruker det mest om vinteren. Da står jeg snowboard, slalåm. [...] Det er drit fett, jeg elsker snowboardinga.”

Erik har tatt et valg og utstyret er ingen hindring for hans utfoldelse av aktivitet. Han kan både velge mellom snowboard og slalåm.

“Ja langrenn, det er ikke jeg. Jeg var også god der også. [...], ja fattern han elsker langrenn. Han, det er der han er narkoman liksom.”

Han viser til at faren er veldig opptatt av langrenn og beskriver han som en “treningsnarkoman”. Fysisk aktivitet virker å være en stor del av livet til faren.

“Nei jeg har ikke lyst til det, [...] Nei det var greit med en kort tur, sånn sykt lang firer timer fordi, fordi fattern er utholdende ...også har vi, har følt jeg skal presse meg sånn da jeg jeg går. Nei da orker jeg ikke.”

Gjennom disse beretningene virker det å være et naturlig valg å være på “tur” for deltagerne. Dog ser man forskjeller i synspunktene til ungdommene, og deres foreldre. Mens foreldrene hovedsakelig var opptatt av gleden ved å være på lange turer og ute i naturen, kan det virke som at ungdommene ikke alltid syns det er like spennende med langturene. Noen var ivrig til å finne på sine egne aktiviteter, mens andre valgte istedenfor sine egne idretter. Det som generelt kan ses som et fellestrekk for mitt utvalg er, at ungdommene har vært gjennom en barndomstid med mye fysisk aktivitet og mye uteaktivitet. Ungdommens habitus har blitt påvirket i forhold til deres valg og smak for aktiviteter i ungdomstiden (Bourdieu, 1995). Ungdommene i undersøkelsen har tilegnet seg en viss habitus og mengde fysisk kapital og habitus, og ved å tilføre nye stimulanser utvikles deres fysiske identitet stadig vekk videre. Denne

utviklingen kan både gå i retningen samme kapital som hos foreldrene, men som vi ser i de siste to tilfellene også i andre retninger. Mens barna tidligere var knyttet fast mot familiens tradisjoner i forhold til fysisk aktivitet, kan de nå komme i en alder hvor det finnes spennende ting å prøve på egen hånd. Noen velger derfor vekk langturene på ski. Det som er interessant er, at foreldrene brukte disse turene som en fast rutine i helgene og ferietid. Dette tolker jeg slik at foreldrene ville gjerne videreformidle verdiene til “tur”-kulturen innen deres familie. De selv hadde muligens opplevd en slik kultur i deres barndom. Det er nettopp her det hadde vært svært interessant å se om det samme ville være tilfelle i en lavere sosial klasse, eller hos elever med foreldre fra ulik etnisitet enn den norske. Ville kulturen for turgåing og ferie i den norske fjellheimen og/eller til sjøs være like populært for dem?

Det viser seg at fysisk aktivitet inntar en stor rolle i familiens hverdag hos deltagerne, og disse trekkene kan ses fra foreldrenes barndom til nåtiden der de har bevisst eller ubevisst overført sin habitus til sine barn. Selv om noen av dem ble animert til å utøve fysisk aktivitet, ga alle fem ungdommene uttrykk for at det de drev med var gøy, og hvis de ville slutte med det, så fikk de lov til det. Samtidig som de da måtte nok ha valgt en annen type fysisk aktivitet. Siden foreldrene var opptatt av at deres barn var fysisk aktiv, var jeg også interessert i støtten hjemme i fra til fysisk aktivitet og idrettsgrenene deres. Det overrasket meg ikke at samtlige ungdommer ga uttrykk for at de blir støttet i deres aktiviteter. Selv om de fleste kom seg til trening på egenhånd, ga både foreldrene og ungdommene uttrykk for at foreldrene hadde vært og sett på kamper, treninger eller vært med og trent sammen med deres barn. Noen eksempler vil jeg gå inn på litt nærmere. Spesielt Erik opplevde stor finansiell støtte da han drev med langrenn og tennis, enn nå når han drev med longboard og gikk på treningsstudio. Dette tolker jeg slik at foreldrene muligens så mindre verdi i disse aktivitetene enn de gjorde i tennisen og skiidretten. Dette inntrykket formidlet Erik til meg, mens når jeg snakket med foreldrene fikk jeg berettet at de hadde vært og sett på når han har kjørt stevner i longboard, og at de har en viss avtale i forhold til treningsstudio.

“Foreløpig så har han vel fått det. Men det ligger sånn, det ligger noen krav om å at han skal bruke det [...]” (Faren til Erik, skole B)

“... og da ligger han litt dårlig an da.” (Moren til Erik, skole B)

“Ja, jeg har sagt at det, jeg krever betaling hvis han ikke bruker det.” (Faren til Erik, skole B)

Dette tolker jeg slik at foreldrene egentlig støtter aktiviteten, selv om de gir uttrykk for at de ikke syns så mye om treningsstudioer, men de ser den fysiske gevinsten i det og støtter denne typen fysisk aktivitet, som ikke er verdsatt så høyt i deres familie. Generelt sett vil jeg altså si at for mitt utvalg kan det sies at ungdommene opplever relativ høy støtte hjemmefra til fysisk aktivitet og idrett. Ikke minst virket det som om ungdommene hadde adgang til all slags utstyr og dermed stor variasjon å velge i mellom. Det foreligger tydeligvis ingen økonomiske begrensninger i forhold til de aktivitetene de har valgt.

Videre var jeg interessert i ungdommenes og foreldres syn på fysisk aktivitet, og adgang til fysisk aktivitet i det norske samfunnet. Her vil jeg gjerne bevisst dele opp mellom det ungdommen og det foreldrene beretter om. Først kommer jeg til å gå inn på synspunkter, erfaringer og meninger fra ungdommene. En generell oppfatning hos ungdommene var at det foreligger fokus på fysisk aktivitet i samfunnet.

“Jeg tror jo de fleste barn går på en eller en annen idrett ... “ (Isabell, skole A)

“Det har jo blitt veldig sånn press på og populært å jogge, [...] I familien, vi drar ikke på joggetur, [...]” (Kristine, skole A)

“Ja, jeg skulle si ja, det er vel bra det egentlig, at det er fokus på litt sånn at du satser i den sporten din. Så er det, jeg syns det er bra at det er fokus på den sporten ja du driver med liksom. [...]” (Erik, skole B)

“Ja det er vel litt den kulturen, altså hvis man ser tilbake, jeg tenker sånn ... det er jo litt sånn det var at Nordmann på en måte litt var en Ola Nordmann, men det har jo endret seg litt da [...] altså i forhold til nå er det jo like akseptert at du ikke gjør det på en måte. [...] Du må ikke ut hver søndag, det ikke. [...], men det er på en måte litt sånn en del av hverdagen nesten, fordi du ser jo alltid reklamer og det er jo på TV sånt om idrettspersoner, men jeg føler liksom ikke at det er for mye.” (Jenni, skole A)

“Det er jo mye fokus på det. Alle, sånn helse og sånt. At det er veldig bra å gjøre noe. Så bli det vel mer og mer, som på jobben og sjekker birkenresultater og sånne ting, tenker jeg.” (Annika, skole A)

Jeg tolker beretningene fra ungdommene slik, at de egentlig ikke synes at det var “for mye” fokus på fysisk aktivitet i det norske samfunnet. Alle ga uttrykk for at det var mye fysisk aktivitet, men at det ikke var negativt ladet. At de derfor opplever fokuset på fysisk aktivitet som positivt, anser jeg som et naturlig svar ut i fra deres habitus og oppvekst. Ungdommene kom tidlig i kontakt med fysisk aktivitet og dermed har deres habitus alltid vært preget av fysisk aktivitet. Foreldrene har tidlig formidlet at det er viktig å ta vare på kroppen sin og være fysisk aktiv. Som beskrevet tidligere i avsnittet har de tilegnet seg mye fysisk kapital tidlig i ungdomsårene (s.61-62). Det var få svar som tydet på noe negativt fokus. Kristine (skole A) beskrev at det var en del fokus på løping, og at hun ikke var så glad i løping og Erik (skole B) som snakket om at ski var kjedelig. De hadde da valgt å ikke drive med disse typer fysisk aktivitet i deres fritid og valgte heller andre aktiviteter. Det som var spennende å høre fra ungdommene var tilretteleggingen i de idrettsklubbene de var aktiv i. Isabell (skole A) ga uttrykk for at det ikke var optimal tilrettelegging i turn, og det var en av grunnene til hvorfor hun sluttet med det. Annika (skole A) fortalte om at de hadde dannet en egen fotballgruppe, da de hadde lyst å spille fotball for gøy uten prestasjonspress.

“Før så drev jeg med turn, men så ble det så dårlig på det partiet jeg gikk [...], vi fikk nye trenere og de kunne ikke noe om turn. Så vi fikk ikke gjøre liksom ting som vi egentlig kunne da. [...] Og det synes jeg var litt kjedelig, da fikk jeg liksom ikke noe ut av det.” (Isabell, skole A)

“[...] jeg spiller fotball sånn av og til når jeg har tid. [...] det er sosialt med venner og sånn, så har vi det gøy og ja vi er ikke så seriøse. Det er veldig gøy (ler). (Annika, skole A)

De andre ungdommene ga ikke noe uttrykk for at det var dårlig tilrettelegging innenfor idrettene de var aktiv i. De ga heller ikke uttrykk for at de hadde opplevd problemer i forhold til adgang til fysisk aktivitet. De viser til bredt spekter av ulike idretter i sitt nærmiljø.

Når jeg snakket med foreldrene fikk jeg inntrykk av ett litt annerledes bilde. Nesten alle foreldrene syntes at det var en stor endring fra deres barndomstid til nåtid i forhold til organisert og uorganisert idrett, og at sosial klasse hadde en påvirkning på valg og adgang til aktiviteter. Foreldrene ga uttrykk for at i deres barndomstid var det mer uorganisert fysisk aktivitet enn det er nå. At det foreligger tidligere fokus på spesialisering nå, mens tidligere gikk de fleste bare ut og spilte f.eks. med “ball på løkka” eller lekte i skogen. Fysisk aktivitet var ikke alltid noe en drev med i en form for idrettsklubb, at det gikk ut på hverdagsaktiviteter og noe de fant på sammen med venner. De følte at ungdommene var mindre sammen med venner i uorganisert fysisk aktivitet. I dag er det mer organisert klubbvirksomhet, og hensynet til hver enkelt medlem er ikke alltid like godt ivaretatt.

“[...]det er lite rom for de som vil jobbe, eller være litt en del av flere miljøer. Altså mer allsidighet. De snakker så pent om det, men det er ikke tilfelle, ikke sant. Eh ... så på fotball ikke sant, [...] altså jeg følte at mange som gikk der på fotball, de kunne tenke seg å ha det gøy. Men det var ikke sånn de tenkte, der tenkte de å ha ett lag og alle skulle gjerne begynt på det laget, og jobbet for å komme på det laget. Og så, så flyttet de om på spillerne. “Du var god, nå kan du spille for det laget...” og dyttet de inn i det. [...] For da blir du liksom squeezea helt ut og satt på det dårligste laget og kanskje ikke du kjenner den andre og sånt. Og det syns jeg også på tennisen. Hvis du ikke virkelig satsa, så fikk du ikke tilbud om å være med på turer og sånt lengre, du ble liksom squeezea litt ut og. [...] Og det syns jeg går igjen i de fleste idrettsklubbene. De snakker veldig fint om allsidighet, men når det kommer til punktet, så er det ikke allsidighet”
(Faren til Erik, skole B)

“[...] det var mye mindre fokus på prestasjon. [...] det var ikke mye skirenn for unge og skulle reise rundt land og strand og løp og sånt.” (Moren til Erik, skole B)

“Når de går ut, så går de inn til noen andre. Så de er ikke ute ... og oppholder seg ute sånn som vi gjorde det i vår tid.” (Moren til Kristine, skole A)

“Men jeg opplever jo at den der ekstreme fokuseringen på sånn treningscentre og strukturert trening, bare ..., altså jeg leser dagens næringsliv, [...] er det fokus på alle treningsmetoder [...].” (Faren til Jenni, skole A)

“[...] ellers sånn bevegelseskultur, når det gjelder til og fra jobb, så har det jo skjedd i løpet av de siste tyve, kanskje bare ti år endring i forhold til, nå skal folk helst kjøre bil fra garasje til garasje. Fra der de skal ta heisen fra egen garasje til egen leilighet. [...] Ehh den daglige bevegelsen tror jeg er nedprioritert og at, at det heller er fokus på turer, fotballtrening og sånn, [...] Også kjører de bil til treningscenteret.[...] Ja jeg føler det har skjedd en holdningsendring i forhold til det at aktivitet, altså det er organisert, organiserte trening. Enten det er idrett eller trening på helsestudio.” (Moren til Kristine, skole A)

Samtidig når foreldrene reflekterer over deres egen aldersgruppe, så gir de uttrykk for at samfunnet har endret seg til å være et samfunn der en kjører bil til jobb, tar rulletrapp og heis til kontoret, mens treningen skal være organisert i grupper eller på treningscenteret. De ga uttrykk for at prestasjonene rundt fysisk aktivitet har rykket mer i fokuset enn det har vært før, at fysisk aktivitet medfører noe form for status i dagens samfunn. Spesielt miljøet der de bodde eller jobbet i var opptatt av prestasjoner innen fysisk aktivitet, men selv valgte deltagerne den uorganiserte idretten for seg selv. Hos ungdommene var det en miks av organisert og uorganisert idrett. Tendensene viste at det var mer organisert fysisk aktivitet til stede i dagens samfunn, derfor var jeg interessert i om de oppfattet at andre ungdom og barn uansett sosial, etnisk eller økonomisk bakgrunn hadde adgang til fysisk aktivitet. Svarene varierte mellom ungdommene og deres foreldre. I intervjuene med ungdommene fikk jeg spurt mer detaljert i forhold til dette og kroppsøving, men fikk jeg relativt lite svar når jeg spurte om adgangen til fysisk aktivitet. Svarene jeg fikk fra ungdommene gikk oftest ut på, at de hadde inntrykket av, at alle har lik adgang til fysisk aktivitet. Når jeg så derimot spurte foreldrene, fikk jeg ulike svar. Noen av foreldrene var tydelig på at sosial klasse hadde noe å si i forhold til idrettens tilgjengelighet, og det gikk ut på økonomiske faktorer. Disse typer aktiviteter var ansett som et slags oppbygning av høy fysisk kapital og som symbol for identitet (Shilling, 2004).

“[...] så har jeg inntrykket av at det er nok et klasserelatert fenomen. Altså ehh man har jo gjort studier på gjennomsnittsinntekt og utdanning for eksempel på Birkebeinerrennet og det ligger jo skyhøyt over landsgjennomsnitt. Så det er jo på ingen måte ett representativt utvalg. Det er jo ett lite utvalg.” (Faren til Kristine, skole B)

På spørsmålet om han mente at det var lettere for den høyere sosiale klassen å drive med noe slags form for trening, svarte han:

“eller føler seg presset til å gjøre det. Tror jeg også noe ... altså komme på jobb og si at nei jeg gidder ikke å trene, er ikke forenlig med karriereutvikling en del steder vil jeg faktisk tro.”

Også foreldrene til Jenni var redd for at det økonomiske hadde noe å si i forhold til adgang til fysisk aktivitet:

“... Jeg er redd for at det kan være dyrt for enkelte foreldre å utstyre ungdommene sine med alt som skal til ... dessverre. [...] økonomiske grunner at ikke alle får være med.” (Moren til Jenni, skole A)

Mens faren mente at spesielle typer idrett er spesielt utsatt for det økonomiske, selv om han egentlig mente at det er andre grunner som sosial miljø som utgjør tilgang til fysisk aktivitet.

“Det kommer jo an på hva du driver med, altså hvis du vil sparke en fotball, altså klart at det koster for noe fotballsko og sånn, jeg tror det går mer på, på det å ... Altså det å komme inn i ett miljø. Det å få muligheten til å prøve, det tror jeg går mere på det, på det ... ja, sosiale miljø, enn det går på kroner og øre altså. Ehh ... altså det er klart kroner og øre spiller noe rolle, altså du kan lett si at, ... jeg blir, jeg går ikke ut fordi jeg ha ikke råd til å kjøpe heiskort i Tryvann hver helg ... men da har du jo allerede definert at du skal bli alpinstjerne da.” (Faren til Jenni, skole A)

Alpint kom opp som ett eksempel hos foreldrene til Erik (skole B) og foreldrene til Kristine (skole A). Begge foreldrene mente at spesielt alpint var en idrett som krever

mye økonomisk støtte fra foreldrene. Samtidig ble det også nevnt andre idretter som krever en innsats på økonomifronten som kunne føre til dårligere tilgjengelighet, i følge undersøkelsens deltagere. Ut i fra beretningene til foreldrene tolker jeg at de var bevisst på at sosial klasse hadde noe påvirkning i forhold til adgang for fysisk aktivitet. Men så var de bevisste på at miljøet kunne like så godt har relativ stor påvirkning på deres valg for fysisk aktivitet. Utvalget gir uttrykk for at de selv hadde tilstrekkelig adgang til fysisk aktivitet, men at de kunne forestille seg, og har lest rapporter om, at det finnes tendenser i samfunnet som viser at det finnes ulikheter i forhold til adgang til fysisk aktivitet.

I denne delen av analysen foreligger det relativ store tendenser til ulikheter hos deltagerne. Ungdommene var fysisk aktive, men interessen for fysisk aktivitet var varierende. Noen var mest opptatt av å ha det gøy og trene for seg selv for å føle seg frisk, mens andre satset innenfor idrettene sine. Det var nok gjerne foreldrene hos noen av deltagerne som var drivkraften for, og som var opptatt av at barna deres holdt på med noe form for fysisk aktivitet. Det hadde vært interessant å intervju samme deltagerne om noen år for å se om de fortsatt er aktive i aktivitetene deres, og hvor aktive de er. Fellestrekkene hos foreldrene var at fysisk kapital spilte en betydelig rolle i deres hverdag. Målet med aktiviteten var ikke å vinne eller prestere noe i seg selv, men opplevelsen med fysisk aktivitet, og å holde seg i form. Spesielt spennende syns jeg er at foreldrene ga en form for uttrykk for at de syns at det var mye fokus på prestasjoner i det norske samfunnet i forhold til fysisk aktivitet. At en enten drev med noe form for aktivitet, eller nærmest ingenting. At det ikke ble fokusert så mye på den typen aktivitet de selv holdt på med syns jeg var litt spennende. De definerte seg selv ikke innenfor noe kategori som legger vekt på prestasjoner, men samtidig var de svært aktive. Siden alle foreldrene hører til middelklassen, antar jeg at denne gruppen egentlig er relativ stor.

3.4 *Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om kroppen og kroppskulturer i Norge*

I andre delen av intervjuet var jeg opptatt av å høre om erfaringer, oppfatninger og meninger omkring kroppen og kroppskulturer i det norske samfunnet. Opplever ungdom og deres foreldre noe fokus på kroppen, er de selv er opptatt av kroppen sin, og om det finnes stereotyper for perfekte kroppsbilder i det norske samfunnet. Jeg var interessert i elevens opplevelser i forhold til sin egen kropp og kroppsbilder/-kulturer i

Norge. Foreldrene ble hovedsakelig intervjuet i forhold til hvordan de opplever kroppskulturer i Norge og hvordan de opplever deres barns forhold til deres egen kropp.

Jeg begynte denne delen av intervjuet med å spørre om ungdommene synes at det foreligger noe fokus på kroppen i det norske samfunnet og/eller media til daglig. Svarene var relativt entydige på at det foreligger fokus på kroppen og at de oppfatter en viss type for kropp som står i hovedfokus (Shilling 1993, 2004).

“Du skal jo være slank. Det er jo ... ehh ...ehm, men samtidig synes jeg liksom mange av de modellene på TV er litt for tynne ... altså det er jo liksom, jeg tror litt den kulturen er at du skal være slank, men du skal ikke være bare bein på en måte.” (Jenni, skole A)

“Ja det er jo det alle reklamer går jo for tynne pene damer, i hvert fall sånn modell klesreklamer og sånn. Det er ikke noe tykke små damer der. De skal være pene, tynne og høye. Det blir jo veldig kroppsfiksert.” (Annika, skole A)

“Ja nå er det mye sånn der[...] ja juledamer i lett overkledd og tynne og sånt. Det er jo sånn der, det er jo sånn bli tynn på så og så kort tid. [...] Ja, alt er slanking, også er det da guttene. For eksempel når jeg gikk inn og sjekket mailen min, så er det den da “hva er det guttene liker i senga”, og sånt. Også var det den der går ned i vekta før jul [...]. Så det ... alt går på slanking egentlig.” (Erik, skole B)

Alle ga uttrykk for at det foreligger et stort fokus på slanking i media og det daglige. Ungdommene ga uttrykk for reklamene på TV, i gata og magasiner, samt artikler og TV-sendinger som går mye på slanking og dyrking av kroppen. Dette samsvarer med tidligere forskning som viser at det er ett stort fokus på kroppen gjennom mediale kanaler og i samfunnet (Azzarito, 2009; Duesund, 1995). De fleste av ungdommene ga uttrykk for at de synes at det var litt vel mye fokus på slanke damer i reklamer, og at det ikke gjenspeilet kroppen til majoritet i samfunnet. Når jeg stilte spørsmålet om de selv følte en viss press eller påvirkning fra dette idealet, som blir framstilt fra media eller reklame, på deres og/eller venners oppfatning, svarte de ulikt.

“Hvorfor er det så mye fokus på kroppen, det er liksom, alle har en kropp. Alle kan omtrent gjøre hva de vil med den. Den kommer seg gjennom mye rart. Ehhh men du skal ikke la andre bestemme hva du skal gjøre med den. Det er liksom, hvis du har lyst å ta sol til du får hudkreft, ja det er helt greit, det er ikke smart at du gjør det, men det er ditt valg.” (Kristine, skole A)

“ja ja, det er jo veldig sånn kroppsfokus. Man blir jo smittet av det. Men det er vel sånn, gutter er gutter og ser på jenter, og jenter ser på guttene. [...]” (Erik, skole B).

“Ehh ... altså jeg tror på en måte det fenger meg litt, men jeg tror liksom, jeg har jo ikke lyst å bli som den modellen som jeg ser på TV, men du liksom ... Man tenker jo ... Altså det er jo liksom det idealet da, at du skal være slank.” (Jenni, skole A)

Og på spørsmålet om de var opptatt av sin egen kropp:

“ja det er vel det generelt for nesten alle, man liker jo å se bra ut.[...]” (Erik, skole B)

“Nei, jeg tror egentlig ikke det. Altså, det er jo selvfølgelig, jeg tror det er viktig for alle, men så lenge jeg liksom er fornøyd så ... ja ... det blir jo kanskje litt rart å si, men ... jeg synes jeg fungerer bra (smiler).” (Jenni, skole A)

“Det blir jo det egentlig. Ehh ja, man tenker jo over det sikkert. Ehmm jeg hadde jo ... hvis jeg ikke hadde trent, jeg vet ikke hvordan min kropp hadde sett ut da, men.” (Annika, skole A)

Jeg fikk inntrykket av at ungdommene var hver for seg på sin måte opptatt av sin egen kropp og dens utseende. Det kunne ytre seg på ulik vis fra deltager til deltager. For noen var det litt viktig med klær og mote som skal passe kroppen, for andre hårfarge eller kroppens utseende. Jeg tolket det slik at ingen trente bare for å holde kroppen i så kalt “shape” og/eller oppnå ett visst kroppsbylde. Alle ytret at de følte at det er ett stort fokus på å være slank og til dels alt for tynne modeller, som Kristine (Skole B) beskriver:

“Ja Photoshop og retusjert. Ehm. Det er ganske mye falsk der ute. [...] For eksempel at man skal bein til å se lengre ut, eller får frem en spesiell hudfarge eller noe sånt. Det er mye sånne effekter.”

Det virket som om det var et skjult tema i vennekretsen, da det ikke var mange samtaler rundt kroppen med venner. Det var noen få som ytret at de selvfølgelig kunne snakke om at denne jenta eller denne gutten hadde en fin kropp, men det var bare få ganger. Allikevel ga ungdommene uttrykk for at kroppen var viktig. Ville det samtidig si at det å ikke være i besittelse av en “riktig” kropp kan være negativt? Foreligger det visse forventninger til visse kroppstyper? Jeg tolker beretningene som at ungdommene gir uttrykk for at fysisk aktivitet hjelper til å danne en sunn kropp. En sunn kropp vil bety, en kropp som er ikke alt for tykk, men heller ikke alt for tynn, og som gir en følelse av å føle seg frisk og sunn (Shilling, 1993). Det virker som om kroppen er påvirket av omgivelsene og det som skjer rundt individet (Duesund, 1995). Kroppen er en del av individets dannelse av sin egen identitet (Duesund, 1995; Lindbekk, 1996; Tinning, 2010). Ungdommene likte å prate om fokuset rundt kroppen, da de på en måte ble til dels opphisset over at det var så mye fokus på et alt for tynn kroppsbilde. Når jeg spurte om deres synspunkter om hvordan de mente en “perfekt” kropp bør se ut som, fikk jeg følgende svar:

“Nei, jeg syns litt muskler er litt fint, altså hvis du er i god form, så får du i regel en fin kropp også ... og jeg syns at det er mange sangere som er fint.” (Isabell, skole A)

“ (lang tenkepause) ... Mhmm, det skal jo ikke være så alt for mye. Ehm. Egentlig ikke. Det er sånn hvor brun man er. [...] Det finnes ingen kropp, som kan være perfekt for alle. Det er ikke, til og med noen som har noe kropp, som er perfekt. For noen finnes det ikke noe perfekt kropp [...] Nei jeg tenker jo jeg kunne har vært tynnere, men ...gjør jo liksom aldri noe med det. Ehm ... nei, jeg har ikke sånn: sånn skal jeg se ut.” (Kristine, skole A)

“Det er vel tynn og ikke alt for muskuløs. Når jeg tenker da på Marit Bjørgen og sånn, hun har jo alt for mye muskler. Det er ikke pent å se på”(Annika, skole A)

Dermed tolker jeg at for mitt utvalg ble en veltrent, men ikke alt for tynn kropp sett som en “perfekt” kropp. Spennende virket å være lite fokus på kroppen i skolene. Så å si ingen ga uttrykk for at kroppen står i fokus hos venner, i klasserommet, i pausene, eller på fritiden. Selv i kroppsøving var det lite fokus på kroppen og de følte ikke at de hadde hatt noen problemer i forhold til sin kropp i kroppsøvingsundervisningen. Det betyr i midlertidig ikke at det ikke foreligger noe form for fokus, da den kan praktiseres “taust”. Kroppskulturene er muligens tatt for gitt og dermed blir det ikke noe tydelig fokus på det som ungdommene opplever. Det kan være mulig at elevene ville tenke annerledes om kroppen sin om jeg hadde spurt dem noen dager senere om hva de tenker om kroppen i det norske samfunnet og i forhold til seg selv, da de da ville ha reflektert over sin egen kropp (Duesund, 1995). Erik (skole B) ga uttrykk for at han likte kroppen sin godt, og at kroppen og dens funksjonalitet ga ham en viss type for anerkjennelse og en slags bekreftelse i miljøet rundt han. På spørsmålet om det var viktig for han hvordan han ser ut svarte han:

“Ja det er vel det generelt for nesten alle, man liker jo å se bra ut. Og selvtilliten min, ingen slår selvtilliten min. Den er bedre enn alle, og det gjør ikke saken bedre når jeg vinner ting. Så liksom da.”

Og senere: “[...] Så jeg er fornøyd jeg, også på overkroppen. Jeg er dritt fornøyd jeg.[...]”(Erik, skole B)

Det tolker jeg som om at han er fornøyd med kroppen sin og at han har det lett for å utføre aktiviteter som krever fysisk innsats. Her skal det også nevnes at det kan være at Erik ytret seg mer om kroppen sin, da han snakket til meg som er en mann. Jentene vil muligens ikke ytre seg for mye, og hadde kanskje gjort det om de hadde snakket til en kvinnelig forsker. Gjennom intervjuet ga han også uttrykk for at han hadde lett å lære seg nye aktiviteter og øvelser i kroppsøving. Han mente at han ofte ble fort god i noe og dette styrket tydeligvis hans selvtillit. Her vil jeg minne tilbake til oppveksten, der han fikk mye støtte fra foreldrene til å lære seg et vidt spekter innenfor fysisk aktivitet. Dermed ville jeg tolke det slik at gjennom hans form for lettlærende kropp, og evnen til å lære seg nye ferdigheter innen fysisk aktivitet, så kan det gi ham økt sosial kapital, og dermed muligens en viss status innenfor miljøet. Gjennom samtalen med ungdommene fikk jeg kanskje mer inntrykket av at det ikke er det rent

kroppslige som utgjør noe status i miljøet/samfunnet, og det var varierende syn om klær eller mote i forhold til status på deres skole.

“Det er vel sånn akseptert at du går i det du har lyst å gå i.” (Kristine, skole A)

“Så det er, jeg bruker jo litt tid og penger og sånn på klær og på produkter da, det er jo fordi jeg synes det er gøy. Ikke fordi det er noe press liksom.” (Isabell, skole A)

“Nei jeg er ikke så opptatt av, eller nei jeg er ikke det. [...] Noen foreldre, andre foreldre av kompiser er veldig opptatt at de går i merkeklær sjøl og da blir også barna ofte opptatt. [...] Ja det er jo, det er jo masse fokus om det. [...] Ja jeg merker en kompis av meg, [...] har ikke noe god økonomi i familien da, hvis du skjønner, men så kjøpe de han en Canadian Goose jakke til 6000 kroner i konfirmasjon. [...], han prøver å følge med skikkelig.” (Erik, skole B)

Og på spørsmålet om han trodde at det ligger da en viss status i klærne?

“Ja for han ja. Han hater å ikke føle seg kul tror jeg. Men jeg, jeg gidder ikke å styre så pass med ...” (Erik, skole B)

Like trekk kunne ses hos de andre ungdommene. De følte egentlig ikke at de følte seg tvunget til en viss stil for kroppskultur, men at det kunne godt hende at noen venninner eller andre elever var opptatt av det. Kroppen og dens utseende var ikke noe som ungdommene syntes å være veldig opptatt av. Ut i fra deres beretninger om fysisk aktivitet, foreligger det ikke utpregete kroppskulturer og kleskoder for de aktivitetene de er aktive i. Kristine (skole A) berettet om at speiderne brukte speideruniform og skjjerf og i basketball klubbtrøyene. Erik (skole B) fortalte om hjelm og sikkerhetsutstyr til kjøring av longboard. Isabell (skole A) synes det var morsomt med nye farger på treningsklær, og at hun likte at det så stilig ut. Annika (skole A) synes at skiklærne og sportsklær er mest behagelig og var ikke opptatt av hva slags merke hun har på seg ellers. Samme trekkene kunne ses hos Jenni (skole A). Hun ga samtidig uttrykk for at det finnes visse kleskoder der en kunne se hvem som er i hvilken gjeng på skolen, men at det ikke var negativ ladet.

“[...] du ser jo fort ehh på en gjeng da, altså det er jo veldig sånn at alle går med Bergans jakker og Uggs og har samme hårfrisyrer. Altså det er jo ganske, egentlig ganske lett å se. Selv om man oppfatter at alle er forskjellige.” (Jenni, skole A)

Ingen av ungdommene ga dermed uttrykk for at de opplevde noe form for press på mote, men de likte å følge moten. Det var ikke noe negativt i det, bortsett fra vennen Erik (skole B) fortalte om, som måtte absolutt ha denne jakken for å føle seg “bra nok”. Det virker å være enkelte tilfeller for påvirkning av miljøfaktorer i forhold til klær og mote i mitt utvalg. Det kan tolkes som om vennen var opptatt av klær for å være en del av gjengen, mens Erik (skole b) selv syntes egentlig ikke noe om det og kunne godt bare gå i klærne han selv hadde lyst til uansett prislapp og merke. Dermed tolker jeg at deltagere ikke var særlig opptatt av noe form for kroppskultur knyttet opp imot visse typer merkeklær. Det samme gjaldt klær i idretten og/eller den fysiske aktiviteten de holdt på meg. For det meste var det praktiske årsaker ved å kjøpe klubbtoy. De følte at det var ingen press til å ha visse typer ski, basketsko, longboard, fotballske osv. De valgte selv hva de hadde lyst på og hva som fungerte bra for dem.

Til slutt var jeg interessert om det forelå noe fokus på kroppsbilder og kroppen spesielt i kroppsovingen. Overraskende for meg var at ingen av ungdommene ga uttrykk for at det foreligger tydelige former for fokusering på kroppen i kroppsovingen, verken på det utseende eller kroppslige byggingen, eller på klær og klesstil i kroppsoving.

Så var jeg likeså interessert i foreldrenes opplevelse i forhold til kroppen og kroppskulturer i Norge. Jeg var interessert i hvordan de selv opplever kulturen om kroppen, og hvordan de trodde barna deres opplever kulturen om kroppen i Norge. Jeg begynte dermed å spørre om de følte eller opplevde noe form for fokus på kroppen i det norske samfunnet.

“Ja. Veldig mye fokus. [...] nei det går jo ut på at du skal være slank og pen da, og ja ... men ehh i slanking går det vel vel trent kanskje. Så leser du en del dameblad, så ser du jo idealet.” (Moren til Jenni, skole A)

“Ja det er det jo. [...] Veldig mye å lese om kropp og hvordan du skal se ut. Og slanking og kosthold og ... litt for mye. [...] For en ting er jo denne helsegevinsten, er jo ... så lenge det dreier seg om det, det synes jeg er bra. Men det er jo alt for mye sånn fiksering på hvor bra du skal se ut og sånn.” (Moren til Annika, skole A)

“Det er, jeg synes det er mye fokus på å ha en vel trent kropp. Veldig mye fokus på slanking og all de der diskusjonene om lav-karbo. Det er jo liksom haha får litt nok.” (Moren til Erik, skole B)

“Ja det er en eh overfokusering på tynne kropper.” (Moren til Kristine, skole A)

Det er tydelig å se at foreldrene syntes at det foreligger fokus på kroppen i det norske samfunnet. Gjennom samtalene fikk jeg inntrykk av at de synes at det er en overfokusering på å være slank. Dette samsvarer med tidligere forskning (Azzarito, 2009; Strandbu & Øia, 2007). Siden foreldrene var så bestemt på at det forelå en overfokusering på slanking og tynne kropper, var jeg interessert om de trodde eller opplevde at deres barn ble påvirket av dette. Gjennom samtalene med ungdommene fikk jeg inntrykket at de ikke lot seg påvirke i stor grad, men de likte at kroppene deres ikke var alt for “store”. Det var viktig for meg å høre hvordan foreldrene opplevde dette.

“Man ser nok, at altså, klart altså andres idealer om hvordan folk skal se ut, er nok de andres problem, og ikke vårt. Og det er en holdning vi ... bevist prøver å overføre på våres barn.[...]” (Faren til Kristine, skole A)

“Ja ... og ikke, de er ikke opptatt av merkeklær og ... og ha det siste som kommer og de leser ikke, går ikke så ofte i butikker og følger så mye med i blader eller reklamer heller. For de har andre interesser.” (Moren til Kristine, skole A)

Det samme uttrykket egentlig Kristine. Det eneste Kristine (skole A) var opptatt av var å prøve å eksperimentere med hårfarge og at klærnes farge skulle passe sammen. Andre foreldre berettet at:

“Nei hun virker jo ikke sånn. Hun virker jo ikke noe sånn veldig selv opptatt.”
(Moren til Annika, skole A)

Mens foreldrene til Jenni (skole A) og Erik (skole B) trodde at barna deres ble nok påvirket av fokuset på kroppen i media og reklame.

“Ja jeg tror alle blir påvirka egentlig. Jeg tror også hun. [...] Ehm at hun kan være opptatt av å ikke bli rund ... så ja ... jeg tror kanskje hun var mer opptatt av det når hun var litt mindre.” (Moren til Jenni, skole A)

“Men Erik helt klart, han er veldig opptatt av kropp. [...] Og det er ikke for ingenting at han går på treningsstudio.” (Faren til Erik, skole B)

Jeg tolker disse to svarene ulikt. Hos foreldrene til Jenni (skole A) tolker jeg det slik at det ligger en helsegevinst i det å holde kroppen sin i god fysisk form. Mens hos foreldrene til Erik (skole B) tolker jeg det slik at de føler at Erik ser en slags verdi i kroppen sin og trimmer den gjennom bruk av treningsstudio.

Foreldrene var opptatt av at deres barn hadde en sunn livsstil, og kunne gjøre ungdommene oppmerksom på matvaner og at de måtte komme seg ut og være aktiv. At de dermed fremmet en form for trimming av kroppen hos barna, la de ikke noe skjul på. De var bevisste på at deres barn var i fysisk form og kroppene ikke alt for store, men heller ikke alt for tynne. Foreldrene ga uttrykk for at de har hatt samtaler rundt kroppen og ernæring med deres barn, men at det ikke var noe overfokusering rundt det og at barna selv også måtte være fornøyd med deres egen kropp.

Videre var jeg interessert i hvordan foreldrene opplever en “perfekt kropp” blir framstilt i dagens samfunn og media, og om de selv har noen meninger om hvordan en “perfekt kropp” bør se ut. Det ble lange samtaler rundt temaet og jeg oppfattet at mange foreldre synes at det var en overfokusering på slanking i media, reklame og samfunnet. Mens i deres synspunkter og meninger kom det frem at en perfekt kropp er en kropp som er vel trent, og ikke for tykk og heller ikke for tynn. Så på en måte samsvarte synspunktene rundt en perfekt kropp med det ungdommen ga uttrykk for, og samtidig det fokuset i følge dem selv, samfunnet er opptatt av. De var veldig bevisst på at overfokusering på slanking kan være skadelig og ikke var bra. Samtidig syntes de det er bra med noe fokus på at man kan tilegne seg en “sunn og frisk” kropp gjennom fysisk aktivitet.

“[...] ... ehm ... nei du skal være vel trent og slank, men vet ikke om jeg kommer på noe person akkurat ...” (Moren til Jenni, skole A)

“[...] spørsmålet går litt på hva er, hva er det som samfunnets mål på en perfekt kropp ... ehm da er jeg egentlig litt usikkert altså. Om det er en som er ... vel trent og bra fysisk form, eller om det er en eller annen sånn der modellberte, [...]. Carolina Kluft har jeg veldig sansen for, men hun er vel neppe egnet som modell ville jeg tippe, hun er rimelig kraftig, eller det er mye muskulatur og ... og sånn.” (Faren til Jenni, skole A)

Det ble en ivrig samtale rundt dette hos foreldrene til Erik (skole B):

“En som er vel trent og ser bra ut. Ehm det er nok veldig sånn knyttet opp mot det. I hvert fall kanskje mer på menn enn på kvinner kanskje. At der mere fokus på en vel trent kropp ... og jenter er kanskje mer sånn opptatt av sånn av slanking. [...] Jeg synes jo at det er for mye fokus på det. At det blir på en måte litt sånn for tidlig voksne på en måte. At det tar litt bort dette barnslige uskyldigheten og ... ehm ja” (Moren til Erik, skole B)

“Jeg synes det er bra man har fokus på trening og holder på sånn, det har kanskje vært [...]” (Faren til Erik, skole B)

“Jo men nå har, hvis det er snakk om trening ... det er jo mange, men det er jo også snakk om det at ikke det der da at du skal bli sterk og biff og fysisk kapasitet og ... men at du skal trene for å se fint ut. [...] Og det er det veldig, og det er jo veldig fokus på. Samme med at jenter skal slanke seg ikke sant. Det er fordi de skal se fint ut. Ikke sant. Det er ikke fordi de skal bli tynne og friske.” (Moren til Erik, skole B)

Omtrent lik oppfatning hadde også moren til Annika (skole A):

“[...] Jeg tror at noen trener ikke bare for sin egen lille verden, og for det er sunn, men faktisk for å se bra ut. Det tror jeg.” (Moren til Annika, skole A)

Også foreldrene til Kristine (skole A) hadde noen klare svar rundt diskusjonen om en perfekt kropp:

“Jeg har et ganske klart svar på det. For jeg har tenkt, sånn ... se på de som driver med tikamp. Fordi det er en kropp som handterer mange motsetninger. Ehh ikke sant, både eksplosivt utfoldelse, hoppe høyt, løpe fort, men løpe langt. Eh så den kroppen som klarer det, er nær opp mot et ideal.” (Faren til Kristine, skole A)

“Ja, men jeg tenker både på en litt annen måte. For jeg tenker både en perfekt kropp er en kropp som hodet som sitter opp på er fornøyd med. Og da skal den ikke føles for tung, altså i forhold til forflytning og det å kunne drive noe idrett, eventuelt å løpe til bussen eller trikken. [...] Og det betyr jo at det skal ikke være sånn, sånn mager kropp, men det skal heller ikke være sånn stor og stor og feit, men det må være en sånn viss ... hold på å si naturlig.” (Moren til Kristine, skole B)

Jeg synes diskusjonene rundt “den” perfekte kroppen var interessant både hos ungdommene og foreldre. For mitt utvalg virket det slik at en perfekt kropp måtte tåle fysisk aktivitet. Kroppen skulle tåle en god del aktiviteter og ved å ha en veltrent og “sunn” kropp skal en ha muligheten til å tåle hverdagsaktiviteter bedre. Samtidig tolket jeg det slik at de syntes at det foreligger feil fokus på slanking, og at det kunne bli for mye fokus på kroppsbygningen. Utgangspunktet for undersøkelsen var å se om samme mønstre ville vise seg å være aktuell gjennom alle sosiale klasser og ulike typer etnisiteter i Oslo. Siden jeg ikke fikk særlig tak i ungdom og foreldre med ulik etnisk eller sosial bakgrunn, prøvde jeg å spørre både foreldrene og ungdommene om de trodde at synet om kroppen ville være lik for alle i samfunnet, uansett klasse eller etnisitet. Dette er nok et vanskelig spørsmål og jeg bestemte meg til dels underveis om jeg ville spørre ungdommene om dette eller ikke. Jeg var i hvert fall interessert om Erik (skole B), som ble adoptert, trodde at det var noen ulikheter i forhold til etnisitet og en perfekt kropp.

“Eh ja det er vel det, jeg tror det er likt over hele verden jeg. Akkurat som dyr.”

På spørsmålet om han trodde at det også ville være stor fokus på slanking i andre deler av verden, eller for eksempel Sør-Amerika, svarte han:

“Nei det er det sikkert ikke. [...] Nei, jeg vet ikke. Altså jeg tror ikke folk fra Sør-Amerika snakker om det, fordi det kan være krig og ... også i andre land. De kan være fattig, eller snakke om sånne fattige steder da. Men i England, hvis du da snakker da om rompa hennes, så er det helt likt. Det er verre i andre land enn i Norge. Jeg var i London og da var det, det var stappfullt med reklame om ja blir slank og sånn.”

Jeg prøvde også å spørre Jenni (skole A) om hun hadde noen tanker eller meninger rundt dette, men hun trodde heller at det var miljøet som påvirker ens oppfattelse av kroppen og kroppskultur.

“[...] jeg tror mye kommer litt hjemme i fra da. Men ... det er jo sikkert forskjellige oppfatninger, men jeg tror at det også er litt sånn, altså de rundt seg, skolen for eksempel.” (Jenni, skole A)

Jeg skjønnte nok veldig fort at dette var ett vanskelig tema for ungdommene og fokuserte derfor mer på om foreldrene hadde noen meninger eller beretninger rundt dette. Det viste seg at foreldrene hadde noen tanker rundt temaet. Hovedsakelig i forhold til etnisitet, men også som Jenni (skole A) var inn på, miljø og omgivelser.

“[...], men en del kulturer der det er mat, hva skal jeg si, mindre tilgang til mat, så kan det faktisk være litt greit å være rund. For da viser du at i hvert fall har råd til å spise deg mett. Og det er jo litt sånn kanskje det at det kan være slik selv om ja ... det er vanskelig for meg å egentlig være sikkert på det men ehh.”
(Moren til Jenni, skole A)

“Men altså sånn fokus på å være veltrent og slank og pent er vel gjerne sånn vestlig ideal [...] det er vel sikkert sånn at visse kulturer er mere fokusert på kroppen enn andre, og så videre. Så sånn er det vel bare.” (Faren til Jenni, skole A)

“Jeg synes jo det er veldig mye blant innvandrere, det er veldig mye sånn kroppsfiksert, føler jeg. [...] mange veldig kraftige karer av denne, av innvandrere og det ... det kan jo skyldes enn sånn kultur. At det, det er se og bli sett kultur. [...]” (Faren til Erik, skole B)

“Mest tror jeg i forhold til hvor man definerer seg i sitt miljø. Altså hvis du skal være med i gjengen, og gjengen er motefiksert, så stiller det krav til kroppen din. Eh eller hvis du er med i gjengen og gjengen er fokusert på å være sterk og kunne klare en slåsskamp, så må du jo leve opp til det eller ta konsekvensene.” (Faren til Kristine, skole A)

Jeg tolker det som at foreldrene gir uttrykk for at det kan være ulikheter i synet på om kroppen eller kroppskulturer avhengig av sosial klasse eller etnisitet. Som en ser så opplever utvalget mitt at det kan både være ett enda større fokus på visse kroppstyper eller at det kan være mindre fokus. Jeg får inntrykket av at foreldrene opplever at kroppen er knyttet mot visse typer status. Om det måtte være å bli anerkjent i gjengen (miljøet), å nå opp i mot visse idealer, eller rett og slett en indre følelse for å føle seg sunn og frisk. Dette samsvarer med tidligere teorier og forskning om at kroppen er et symbol for makt og styrke i samfunnet (Dutton, 1995). Samtidig som at kroppsbildet kan være varierende i forhold til sosiale grupperinger (Azzarito, 2009).

Hos foreldrene var jeg til slutt interessert om de hadde opplevd, og/eller visste om barna deres hadde hatt noen negative eller positive opplevelser i forhold til kroppen sin. Her fikk jeg noen få korte beretninger, men interessant var det foreldrene til Erik fortalte om. De ga uttrykk for at Erik hadde det relativt vanskelig som barn i ett stort sett “hvit-miljø” der de bodde, da han var den eneste med mørk hudfarge. Det var som de uttrykte, en tøff tid, som han nå etter hvert, kunne endre til sin fordel. Nå opplever de at han har fått en styrket selvoppfattelse og kan være en av dem som setter trender og kan finne på nye ting. Like observasjoner foretok Orupabo (2010) i hennes undersøkelse om en norsk middelklassekropp i forhold til mørkere hudfarge og deres adgang i samfunnet.

“[...] det er vel både positivt og negativt. Ehm at de skiller seg ut. [...] Vi bor jo i ett område som er veldig norsk. Em det, så de skiller seg jo helt klart ut, ehmm og har forså vid fått høre det. At de er mørke, men så tror jeg kanskje Erik er sånn som liksom, liksom er litt kul og har jo, tror jeg også fått positivt oppmerksomhet fordi ...” (Moren til Erik, skole B)

Faren overtar: *“..Ja han måtte gjennom en vegg der liksom, følte jeg. For han fikk jo mye negativt, og da tror jeg ikke han likte seg selv. [...]`da var det nok tøft for han. Altså, han fikk høre mye sleng. Anmerkninger om sin hudfarge, og ... og diverse. [...]Før han kom litt ut tror jeg og ble fornøyd med, med seg sjøl. Så nå er han jo langt mer fornøyd, og nå liker han å stikke seg ut og ... har liksom brukt det på litt positiv ... og får veldig positiv feedback også fra andre. [...]”* (Faren til Erik, skole B)

“Så er han jo en type som ... som tørr å stikke seg ut. Altså, han, han er en sånn som kan finne på, sånn at han går med den capsen. Altså, han velger noen løsninger som ikke sånn alle andre gjør. [...]” (Morten til Erik, skole B)

Det at han tørr og velger å ta ting på andre vis enn sine norske venner, viser at han bruker sin kultur og temperament til å skape sin egen status i miljøet. Han er godt likt og respektert, men det måtte til noen negative opplevelser som styrket hans selvbilde for å bli integrert og akseptert i miljøet rundt han.

En annen sak jeg vil ta opp i siste delen er det jeg fikk erfart fra samtalen med foreldrene til Kristine (skole A). Moren fortalte om en episode hvor de var i byen for å kjøpe klær til Kristine. De sa at det var svært vanskelig å få tak i klær, da mye var størrelser som var tilpasset nettopp det perfekte kroppsbildet som blir produsert av reklame og media, og hun opplevde det som en negativ og krevende prosess.

“[...] Kristine hun er jo ikke tjukk, men hun har litt former og vi har vært på leting etter bukser, hvor da det som var årets mote, var sånn veldig slanke slim, som det heter. Og veldig tettsittende, og det syns hun ikke var noe gøy. For vi måtte i ganske mange butikker for å finne en som passer.” (Moren til Kristine, skole A)

Jeg synes at det var interessant episode å høre om. Dette tolker jeg som en utfordring for flere ungdom i Kristines alder. Jeg ville nok anta at det er flere ungdom som møter slike situasjoner i hverdagen. Dermed kan det utøves ett viss press på ungdommene til å slanke seg for å passe inn i klærne til motebransjene.

Gjennom samtalene med både ungdommene og foreldrene fikk jeg ett syn på at kroppen var et aktuelt tema i samfunnet. Både ungdommene og foreldrene hadde klare tanker om den perfekte kroppen, både i samfunnet og deres egne kroppsbilder. Mye samsvarer med tidligere forskning som ble gjort i forhold til kroppen (Azzarito, 2009; Dahlgren & Ljunggren, 2010; Dutton, 1995; Duesund, 1995; Shilling, 1993, 2004; Strandbu, 2006; Strandbu & Øia, 2007).

3.5 Familiens syn, erfaringer, oppfatninger og meninger om kroppsøving

I siste delen av intervjuet var jeg interessert i ungdommens opplevelse og erfaringer i forhold til kroppsøving. Hovedtemaet for meg var adgang til kroppsøving i forhold til sosial klasse og etnisitet, og i forhold til egen kroppsopplevelse i undervisningen. Jeg syntes at det var spennende å snakke om kroppsøving og karaktersetting, og kommer derfor til å gå kort inn på dette senere i analysen. Lik som i de andre delene av analysen, kommer jeg også her å gå innom ulike temaer omkring kroppsøving.

Jeg begynte enkelt med å spørre om elevene likte kroppsøvfaget og hva slags opplevelser de har hatt i forhold til faget.

“(tenker... litt usikker) Jaa, greit nok. [...] Jeg synes ofte det er mye litt sånn, uorganisert. At vi ikke får så mye ut av timen på en måte. Det blir mest bare bråk og sånn fra de andre elevene i klassen. At de bare står og skravler og sånn.” (Isabell, skole A)

“Det kommer an på hva vi gjør. Jeg er ikke spesielt sterk i armene og jeg er omtrent like myk som en tømmerstokk. Så jeg er ikke noe god i turn. Ehh jeg er ikke så flink til å løpe, det er ikke noe gøy å spille basket på grunn av alle reglene ingen gidder å følge. [...]” (Kristine, skole A)

“Ja altså tingen er jo, ja jeg digger det. Men det også irriterer meg folk som driver å klage over skade, jeg har aldri vært skada før. [...]” (Erik, skole B)

På oppfølgingsspørsmålet om han mente at det var for lett å komme seg unna kroppsøvingundervisningen, så svarte han:

“Ja. Ja ... ‘åh jeg har slatters’, så kan jeg skrive melding til læreren, du kan gjøre masse med slatters. [...]” (Erik, skole B)

Jenni (skole A) ga uttrykk for at kroppsøving er et fint avbrekk fra de akademiske fagene:

“Ja, stort sett, ja. [...] Det er litt deilig noen ganger å liksom få et avbrekk da, ikke bare teori.” (Jenni, skole A)

På spørsmålet hva hun mislikte med kroppsøvingen svarte hun:

“Eh på en måte så tror jeg at jeg går litt med den følelsen at hele, at alle gymtimene er litt som prøver da. Fordi du blir jo hele tiden vurdert.” (Jenni, skole A)

Også Annika (skole A) som viser tydelig at hun misliker fokuset på karakterer:

“Ehm nei. [...] Det blir veldig fokusert på karakterer. Alt går på det. Der han står og noterer akkurat hva du gjør hele tiden. Og du får jo ikke gjort ... du får jo ikke prøvd nye ting og sånn. Det blir jo bare om å være best hele tiden.”
(Annika, skole A)

Det viste seg at alle hadde noen opplevelser med kroppsøvingfaget som var litt negativt preget. Jeg kommer senere i analysen å gå inn på ulike negative opplevelser (s.90). Gjennom intervjuene fikk jeg et generelt inntrykk av at kroppsøving er et “grei” fag, som de egentlig likte, men at det mest gikk ut på lærerens holdninger og adferd, og hvilke aktiviteter de hadde i kroppsøvingstimen. Ofte var dette enten at ungdommene ikke likte disse typer aktiviteter, og/eller at de syntes at læreren var dårlig til å lære bort til ungdommene. De ga også uttrykk for manglende variasjon, favorisering, dårlig

oppfølging og at kroppsøving har for mye fokus på prestasjoner. Men som sagt så kommer jeg til å gå litt dypere inn på disse opplevelsene og beretninger litt senere.

Foreldrene ga uttrykk for at de stort sett likte kroppsøving den gang da de selv gikk på skolen. At de syns at kroppsøving var ett morsomt fag, selv om det kunne forekomme former for favorisering, eller gi dårlig læringsutbytte. De som opplevde en dårlig kroppsøvingsundervisning ga gjerne uttrykk for litt dårlige lærere, og lite variasjon i timene.

“Svært varierende. Jeg hadde i løpet av dem ungdoms- videregående skole som jeg husker, så hadde jeg en kroppsøvingslærer som var veldig god. Som kjørte ett veldig gjennomført og gjennomtenkt og variert opplegg og i det hele tatt.”
(Faren til Kristine, skole A)

“Ja. Jeg også ... stort sett. Jeg husker vi hadde en lærer, det eneste som jeg miner på, som var litt godt voksen dame. Så vi syns det var litt, hun hadde mye kjedelig for seg da. Men ehh når vi fikk en ny gymlærer og en som var yngre og sånn, så var det jo kjempeartig. Så ja, så det har jo noe med ... hva hva, hvordan man, hva man legger opp til og hva man fokuserer på.” (Moren til Erik, skole A)

Som neste temaet var jeg interessert i ungdommenes synspunkter om fagets viktighet. Hovedsakelig var jeg interessert i, om kroppsøving var like viktig som akademiske fag på skolen. Samtidig var jeg interessert om ungdommene var opptatt av karakteren i kroppsøving. Det var et interessant aspekt at ungdommene gikk i 10.klasse på ungdomsskolen og var avhengig av gode karakterer for å komme inn på første valget i videregående skole. Ungdommene fortalte at de var på en måte opptatt av hva slags karakter de fikk i kroppsøving. De ga uttrykk for at karakteren telte like mye som de andre karakterene i akademiske fag, og prøvde derfor å få en så god karakter som mulig. Utvalget mitt hadde mellom 4er og 5er i gym, selv om noen av dem mente at de fortjente en bedre karakter, var de stort sett fornøyd med karakteren. Jeg syns at det var interessant å se at de la inn ekstra arbeid for å få en god karakter i kroppsøving, da den kunne trekke opp snittet. Det virket midlertidig ikke som om noen var så veldig opptatt av karakteren i tidligere skoleår.

“Ja, det er det jo. Det er jo på lik linje med alle andre, teller like mye på snittet.” (Isabell, skole A)

På spørsmålet om hun var opptatt av en god karakter i kroppsøving svarte hun:

“Ja det er jeg [...] Hvis man har fått så gode karakterer i forrige årene, så er det jo kjipt å gå ned karakteren nå som jeg faktisk skal søke med dem.” (Isabell, skole A)

Det var flere syn rundt karakterens betydning:

“(Puster dypt) ... Det er vel ikke så viktig, men det gir jo snitt ja. Så det er vel mer der det går på at jeg får en karakterer der. Så, jeg må jo liksom, jeg kan jo ikke bare daffe helt.” (Annika, skole A)

“Gym? ... ehmm ... egentlig ikke. [...], men gym er ikke så viktig for meg. Det er, jeg vil mye, heller har, jeg liker språk og jeg liker musikk. Og jeg liker å være kreativ. Men det får man ikke gjort spesielt mye av i gymmen. [...] Jeg prøver jo å dra det oppover når jeg kan. Sånn at jeg får ett høyre snitt. Men jeg sikter ikke akkurat på sekser for å si det sånn.” (Kristine, skole A)

Det var delte meninger rundt faget hos ungdommene. For noen var faget ikke spesielt viktig, men de måtte jo allikevel prestere og gjøre det greit for å få en karakter som ikke trakk ned snittet. Noen ga uttrykk for at faget ikke var så viktig for dem da de drev med fysisk aktivitet i fritiden. De mente at det var et supplement til deres daglige trening, men at de hadde tilegnet seg mye av ferdighetene gjennom deres oppvekst. Her kan det ses at de møter kroppsøving med stor fysisk kapital, og vil kunne stille sterkt i faget. Ungdommene ga uttrykk for at det var en behagelig avbrekk fra de akademiske fagene i skolen. De synes det var godt med fysisk aktivitet ved siden av alle teoretiske stillesittende fag. Når det kom til karaktersetningen så ga noen uttrykk for at systemet hvordan karakterene ble satt på var ikke helt fair i deres øyne. Jeg kommer tilbake til dette senere i analysen (s.95ff).

Tydelig var det at foreldene syntes at kroppsøving var et viktig fag. De ga uttrykk for at kroppsøving var viktig for ungdommene i skolen, både som avbrekk, men

også for å stimulere sansene og kroppsdelene til ungdommene. De var klar over hvordan ungdommene syntes kroppsøvingsundervisningen var for dem, og fikk berettet om positive eller negative erfaringer. Ungdommene sa gjerne i fra når de hadde opplevd positiv mestringsfølelse, eller når de syntes at det foregikk noe urettferdig i timene. Foreldrene hadde noe delte meninger om hva slags erfaring ungdommene skulle ta med seg videre. De ga både uttrykk for at karakteren er viktig, men også at helhetsopplevelsen og erfaringen både fysisk og sosialt er en like viktig læringsprosess i kroppsøvingsfaget å ta med seg videre i framtiden.

“Uten tvil. Ikke minst med tanke på det er så lite frivillig uteaktivitet. Den, de kroppsøvingsstimene utgjør en forholdsvis høy prosentandel av den samlede bevegelsen.” (Faren til Kristine, skole A)

“[...] og jeg innbilder meg at det er verdifullt for henne at hun har fått prøve forskjellige typer bevegelser av idrett og ballspill og så videre. Men jeg vet ikke om det er en verdi hun føler veldig sterkt på.” (Moren til Kristine, skole A)

“Nei det er vel det vi har snakket om før. Det med altså at det er viktig å holde seg i god fysisk form. Men så hvert fall for Erik, sikkert for veldig mange andre også, så blir jo skoledagen veldig stille sittende, så det på en måte å få fysisk utfoldelse er viktig. Også for den teoretiske delen av undervisningen.” (Moren til Erik, skole B)

“Nei jeg synes det er like viktig som andre fagene egentlig kanskje viktigere enn, litt viktigere enn musikk kanskje. Men like viktig som matematikk, engelsk og norsk og så videre.” (Moren til Jenni, skole A)

Det var naturlig for meg å spørre om læringsmålene i kroppsøving, etter å ha vært innom karakterer og fagets posisjon i skolen. Her snakket jeg med ungdommene om kunnskapsmålene som står i kunnskapsløftet for 10.klasse. Der står det at elevene bør lære seg en rekke ulike aktiviteter, dans (også fra andre kulturer), svømming, friluftsliv, om treningslære, livsstil og helse (KD, 2005). Spørsmålet mitt var rett og slett om de hadde lært seg disse typer aktiviteter og kunnskap i deres kroppsøvingsundervisning. Alle ga uttrykk for at de hadde friluftsliv og svømming en

gang i skolegangen, men ikke i 10.klasse. Også var det noen som ga uttrykk for at de ikke har hatt noe om treningslære, livsstil og helse enn så lenge, og de var usikker på om de kommer til å ha noe om det. Her hadde det vært interessant å intervjuet læreren i forhold til dette. Hva læreren mener ungdommene skal lære seg. Jeg fikk inntrykket av at ungdommene ga uttrykk for at de ikke har vært innom en god del type aktiviteter som er festet i kunnskapsløftet.

“Nei, nei vi har ikke svømming vi. Det andre har vi ikke lært. Eh vi har sånn dere løpe i skogen, sånn dere orientering og sånt. Og kart og målestokk og sånt. Men vi har ikke hatt noe av det andre så. Vi hadde sånn periode hvor vi ... vi hadde friluft, ja om sommeren og det var vel det vi har hatt. Og nå så har vi, nå er det juleball snart. Så nå driver vi å danse, det ble dans nå i gymmen. Da vals og sånt da.” (Erik, skole B)

På spørsmålet om de har hatt dans fra andre kulturer, svarte han:

“Eh nei det gjør vi ikke. Ikke på vår skole. På andre skoler gjør de det. De har flerkulturelle bakgrunn greier. Det er veldig artig det.” (Erik, skole B)

Han ga uttrykk for at det kunne ha vært interessant å lære seg mer fra andre kulturer. At det virket veldig spennende. Noen eksempler fra svar til de andre ungdommene:

“Nei, eller jo litt. Ikke så mye friluftsliv og helse og sånn. Hva var det, aktivitetelære og sånn? Svømming hadde vi i fjerde klasse.” (Isabell, skole A)

“Friluftsliv, ja du det har vi omtrent aldri hatt. Vi hadde en overnattingstur i åttende klasse og det var det.” (Kristine, skole A)

Ungdommene fortalte at de hadde lært seg friluftsliv gjennom familiens turer gjennom alle årstider. Alt de har lært seg om friluftsliv er hovedsakelig erfaringer hjemmefra. Det viser seg at utvalget mitt hadde dermed en god del erfaring og opplevelser hjemmefra i forhold til friluftsliv, som er festet i det norske kunnskapsløftet som kunnskapsmål for 10.klasse. De besitter en habitus med høy kapital innenfor friluftsliv som vil kunne stille dem sterke mot ungdom som ikke har dette kapital med seg hjemmefra (Bourdieu, 1995; Strandbu & Øia, 2007). Så om ungdommene skulle

blitt bedømt i friluftsliv, når de har så lite læring om det, vil ungdom som har mye erfaring innen friluftsliv kunne stille mye sterkere enn andre elever. Men det virket ikke som om skolene til ungdommene la noe vekt på friluftsliv. Ungdommene ga uttrykk for at det var lite svømming, friluftsliv og aktiviteter fra andre kulturer i kroppsøvingen, men kunne godt tenkt seg å lære seg mer om disse aktivitetene. Jeg var derfor interessert i hva ungdommene trodde var læringsmålene med kroppsøvingen, og hvorfor vi har kroppsøvingen i skolen.

“For at alle skal lære å like idrett eller at man skal få innblikk i forskjellige typer idretter og kanskje finne noe man liker” (Isabell, skole A)

“Vi trenger å være aktive, det er. Vi trenger å lære teknikk. Sånn teknikker for å være, hvordan vi skal gjøre ting... det er greit å kunne. [...] Det trekker også karakterene opp for noen som ikke er så gode i andre fag. Det er en måte å holde oss aktive på i skolen. [...]” (Kristine, skole A)

“(smiler) Nei ... jeg tenker jo for noen så er det jo ... altså, hvis de ikke ... er aktiv ellers da. Så er det jo en kjempe fordel å ha det. Eh liksom du får ... hatt litt, liksom ... glede av det. Men kan jo også være sånn, det er jo litt sånn samarbeid egentlig. At du skal velge lag og altså du blir jo kjent med folk på en helt annen måte. [...]” (Jenni, skole A)

“Grunnen til kroppsøving, det er jo for at det vi, at vi får beskjed at det er lege, altså helsesentre og sånn crap at vi, vi, vi elever er ikke fysisk nok. [...] Alle er ikke fysisk nok trent og sånt. Så ... alt for mange overvektige nå. [...]” (Erik, skole B)

Mye tyder på at ungdommene i undersøkelsen opplever at de skal lære seg å leve en “sunn og frisk” livsstil, selv om de tydeligvis ikke blir undervist i helse og livsstil. Mye går ut på at de opplever at de skal lære og tilegne seg ferdigheter for å ha det lettere i hverdagen. Og jeg får den følelsen at kroppsøving er den fine balansen til alle akademiske fag. Selv om ungdommene gir uttrykk for noen negative opplevelser, så synes de at avbrekket er ganske godt og at de derfor egentlig liker kroppsøving.

Når jeg spurte foreldrene om hvorfor de trodde at vi hadde kroppsøving i skolen, fikk jeg noen lignende svar. Mange var fokusert på at det var viktig å lære ungdommen at det er “sunt” å være fysisk aktiv. At det var nyttig for senere i livet, for man kunne forminske risiko for helseproblemer og sykdommer. Samtidig syntes de at det var viktig at barna lærte seg varierte ferdigheter innen fysisk aktivitet og idrett for å styrke kroppen. Foreldrenes fokus er rettet mot den kroppslige opplevelsen. Ikke minst skulle ungdommene like å være fysisk aktiv og oppleve at det finnes mange muligheter, og foreldrene håpet på at deres barn skulle finne en aktivitet de kunne trives med og få glede av.

“[...] for det første så får du et avbrekk i dagen og får beveget deg litt. Det er sikkert sunt. Og at de også får ja litt lært om trening og kanskje hvordan de kan trene når de er ferdig på skolen. Ja lære å holde seg i form da. Jeg tenker jo det må jo også være et mål. Ikke bare flink på å kaste en liten ball. [...] Ja jeg tenker liksom at de kan finne noe de kan bruke senere og får det som en hobby, eller en måte å holde seg i form på.” (Moren til Annika, skole A)

“[...] , men jeg vil tro at det skal gi de et innblikk i forskjellige typer bevegelse. Altså, ballspill og turn og løping og utholdenhet og ... at formålet er at de skal innom ett visst spekter, men selv så mener jeg at hovedformålet er faktisk at ungene er i bevegelse.” (Moren til Kristine, skole A)

“Fysisk fostring. Er det ikke det det heter? Nei det må jo være å lære litt grunnleggende, holdt på å si, øvelser og aktiviteter. Og kanskje litt om muskulatur og sånn. Men det har vel ikke Jenni hatt så mye om.” (Moren til Jenni, skole A)

I kunnskapsmålene og formålene for faget er hovedfokuset rettet mot en allsidig læring og utvikling av ulike ferdigheter og bevegelsesformer for å danne et allsidig bevegelsesmiljø (KD, 2005). Målet for faget er at elevene skal lære med og gjennom kroppen (KD, 2005). Dette samsvarer hovedsakelig med det ungdommen og foreldre beskriver i forhold til hva de tenker at formålet for faget er. Jeg synes allikevel at det var spennende å se at mange syntes at kroppsøving er ett fag som skal skape balanse til de akademiske fagene.

Gjennom samtalene rundt læring i kroppsøving ble jeg nysgjerrig på om ungdommene syntes at kroppsøving er et allsidig fag. I læreplanen for kroppsøving står det at ungdommen skal lære seg aktiviteter fra andre kulturer. Som jeg allerede nevnte tidligere, ga Erik (skole B) uttrykk for at det ikke var tilfelle på hans skole, men at han hadde hørt at det gjøres på andre skoler. Når jeg snakket med ungdommene om de aktivitetene de ble undervist i, fikk jeg inntrykk av at det var mye gjentakelse og lite variasjon i forhold til aktivitetene de holdt på med, og lærte seg. Nå er det vanskelig å si hvilke aktiviteter er typisk norsk og hvilke er fra andre kulturer. En må huske på at basketball, volleyball, fotball osv. er aktiviteter som er ikke typisk norsk, som f.eks. ski, orientering og ulike former for friluftsliv. Jeg ville nok allikevel si at disse aktivitetene er hovedsakelig aktiviteter fra den vestlige kulturen. Dermed var jeg ut etter om de lærte seg idrettslige aktiviteter som stammet fra ikke-europeiske og vestlige land. Ungdommene ga ikke noe uttrykk for at de hadde lært seg så mange andre idretter enn nevnte, og har vært lite innom aktiviteter fra andre kulturer. Samtidig ga de ikke noe uttrykk for at de lærte seg å stå på ski, svømme eller sykle i skolen. De ga uttrykk for at de hadde svømming i barneskolen/grunnskolen, og en eller en annen gang en skidag. Men mer ble det ikke. Ellers gikk de nevnte aktivitetene som fotball, friidrett, basketball, turn, innebandy, volleyball og dans om og om igjen.

“Eh altså vi har vel generelt fra åttende, så tror jeg, vi har liksom har hatt eh liksom en gruppe med aktiviteter som går igjen da. Eh så dans er ganske sjelden at vi har.” (Jenni, skole A)

“Nei det er sånn line-danser og sånn. [...]” (Annika, skole A)

“[...] Så jeg blir skuffa når, når du skal ha sånne kjedelige ting da.” (Erik, skole B)

“[...] så har vi liksom timer hvor vi har turn, og vi har dans, og vi har fotball og sånn. Og det går litt på omgang. Også føler jeg det er det samme om og om igjen hvert halvt år. De samme øvelsene i turn, de samme dansene.” (Isabell, skole A)

Jeg fikk inntrykk av at kroppsøving var i den grad varierende, at de hadde ett sett av aktiviteter som ble gjennomgått, men at ungdommene følte at det manglet noe for å fenge dem. Jeg var tidligere i intervjuet interessert i når de lærte seg svømming, sykling og gå på ski, og der svarte alle at de lærte seg det før de begynte på skolen. Utvalget har med seg allerede ett godt sett erfaringer hjemme fra i forhold til fysisk aktivitet. De vil derfor kunne oppleve kroppsøving som et kjedelig fag. Muligens føler at de ikke får lært så mye nytt. Ungdommene ga uttrykk for at det manglet variasjon og kreativitet i timene, at mange øvelser gikk bare ut på det tekniske. En hadde for lite tid til å lære seg aktivitetene ordentlig før læreren skulle sette karakteren.

Ett av hovedtemaene i undersøkelsen er adgang og integrering i kroppsøving. Jeg ville belyse erfaringene ungdommene har samlet i forhold til kroppsøving. Om noen for eksempel har det lettere enn andre å oppnå en god karakter, siden de besitter ferdigheter fra sin oppvekst, som andre muligens ikke har tilegnet seg. Her fikk jeg mange interessante svar, både fra ungdommene og deres foreldre. Jeg kommer først til å fokusere på det ungdommen berettet, og så på foreldrene. Generelt sett ga ungdommene uttrykk for ulike former for favorisering i deres gymtimer. Enten om det var smisking, jentene som hadde det lettere, de som driver med fotball, eller de som er sterke i andre fag, ga alle en forståelse for at det foreligger noe form for favorisering i kroppsøvingen.. Jeg spurte først om det var noen som lettere fikk en god karakter i kroppsøving. Ungdommene svarte:

“Nei ... eller kanskje hvis de er veldig fram på og hele tiden skal liksom vise læreren: “se på meg, se på meg, se på meg (med høy stemme, smilende).”
(Isabell, skole A)

“[...] Så vi får karakteren ut i fra hvor mye vi er med. [...] læreren følger veldig med på jentene. Jeg vet ikke hvorfor det. Men i hvert fall veldig mye. Og det hjelper jentene også veldig mye, med det og sånt. Og hver gang de kommer og er skadet og sånt. Ja da er det greit og så ... så liksom de kommer ofte, for ofte med skader og sykdommer.” (Erik, skole B)

Og forteller etterpå om en episode hvor en elev, som er aktiv innen en idrett, ikke har vært med i mange kroppsøvingstimer. Og selv om hun ikke er mye med i gymtimene, så får hun allikevel en femmer i gym. Erik opplever det svært negativt.

“Og nå har hun begynt og gymmer. Plutselig i tiende så må hun vise gymmen, for ... ja skal jo søke snart. [...]” (Erik, skole B)

Videre forteller han om lignende situasjoner og ulike typer favorisering for å komme seg unner kroppsøvingen, men allikevel kunne få en grei karakter. Og selv sier han at han gir alt og føler at han ikke alltid får den karakteren han fortjener.

Jenni (skole A) ga også uttrykk for urettferdighet i kroppsøving:

“[...] fordi jeg tenker at utgangspunktet til alle mennesker er ille likt. Så hvis du har en person som nesten aldri har drevet med noe fysisk aktivitet, sammenlignet med en person som trener flere ganger i uka, så er det på en måte litt urettferdig. At de skal bli dømt på en måte rett på, fordi for den personen som ikke har trent noe, så er det veldig vanskelig å nå opp på det nivået som den andre har brukt flere år på liksom.[...]” (Jenni, skole A)

På spørsmålet om hun følte at de som fra før har en godt fysisk bakgrunn har det lettere å oppnå en god karakter svarte hun:

“Altså på en måte ... fordi nå som vi snart er snart ferdig med tre år, så kjenner jo på en måte gymlæreren, vet at den personen er god. Ehh så de liksom vet, åh ja den personen går på fotball, den mestrer det. Så det der var sikkert, ikke sant, det tar den igjen. Eh så det er vel litt sånn egentlig.” (Jenni, skole A)

Også Annika (skole A) ga uttrykk for noe form for favorisering av gutter og at jentene har det vanskeligere å få en god karakter:

“[...] Ser han en jente, så tenker han med en gang hun er dårlig i fotball for eksempel. Men det er mange vennene mine som har gått på fotball lenge og faktisk klarer å sentre en ball, men ehh altså han bare tenker de kan ikke være god og så ...” (Annika, skole A)

“Det er jo noen som han liker bedre enn andre. Det merker man veldig godt. [...] De er veldig flink til å smiske for eksempel. Det er en fordel. Eh det holder det.” (Annika, skole A)

Kristine (skole A) følte nok at det ikke forelå noe spesiell form for favorisering i gymtimene. At det var naturlig at noen var god i noe og hadde det derfor enklere å oppnå en god karakter. Hun hadde ikke lagt merke til noe type for favorisering, siden de nettopp hadde fått en ny lærer.

Jeg synes at det tydelig viser at noen elever har det enklere å oppnå en god karakter enn andre. Om det måtte være ren favorisering eller forutsetningene til elvene kan jeg ikke svare på, da jeg ikke kjenner til de enkelte episodene personlig. Men jeg oppfatter at det viser seg at ungdom opplever at andre elever kan bli favorisert i kroppsøvingstimen av læreren. Jeg var like så interessert i foreldres erfaringer i forhold til favorisering i deres ungdomstid, eller om de hadde hørt om episoder fra deres barn eller andre skoler.

“[...] Nå snakker jeg litt ut fra egen erfaring. Hvis du har en gymlærer som er norgesmester i ishockey, så blir det til at du går mer på skøyter enn om du har en gymlærer som generelt synes det er ett treg å være gymlærer. [...] han indirekte favoriserte jo de som likte å spille ishockey.” (Faren til Jenni, skole A)

“Bare teoretisk. Det foregår sikkert. Men det er ikke noe Kristine har snakket om.” (Moren til Kristine, skole A)

På spørsmålet på hvordan hun tenkte at det kan foregå teoretisk, svarte hun:

“Ja altså ... min egen, min egen opplevelser fra gymnaset, så var det ingen som ble direkte, det var ingen som ble dis favorisert, sånn sett. Men det var når jeg kom på gymnaset, så fikk jeg en ny klasse og en ny leder i klasse. Så kom jeg sammen med to jenter som var veldig flinke i turn. [...], de fikk seksere i gym. Og jeg tror kanskje på den måten at læreren ikke turte noe annet enn å gi dem seksere siden de trots alt drev med det på fritiden, også og var idrettsutøvere.[...]

og de andre idrettene da var de vel mer sånn som oss andre,[...]” (Moren til Kristine, skole A)

Men de hadde ikke hørt om noe slags for favorisering hos Kristine. Så det viser seg at det om og om igjen finnes former for favorisering i mitt utvalg. Om det var direkte favorisering eller indirekte får være tolkning til elevene og deres foreldre. Det ungdommene var i hvert fall veldig bevisst på, var at de prøvde selv å inkludere andre klassekamerater så godt som mulig, og at de følte at det var et godt sosialt miljø i kroppsøvingstimen deres.

Samtidig som jeg spurte om favorisering, var jeg interessert i adgang til kroppsøving. Adgang tolker jeg som en form for favorisering. Jeg var interessert i om ungdommene og foreldrene syntes at kroppsøving er ett fag for alle. Om alle elever hadde lik adgang til læring og kunne oppnå en god karakter i kroppsøving. Jeg fikk inntrykk av at ungdommene opplevde at kroppsøving kunne være litt lettere tilgjengelig for de som drev med fysisk aktivitet i fritiden og hadde kroppslige forutsetninger på plass. Og at de samtidig hadde det også lettere å oppnå en god karakter.

“Jeg er ... jeg har jo sagt det før. Jeg er ikke sterk og jeg er stiv som en tømmerstokk. Og ikke noe god til å jogge. Så jeg har litt mer problemer enn noen andre.” (Kristine, skole A)

“[...] Og de er jo suverene, og så er det jo vi som ikke gjør det. Og da blir det jo det ... det føles jo litt sånn ... at noen har gode bakgrunns egenskaper og andre har ikke det.” (Jenni, skole A)

“[...] Så tror jeg mer de ikke syns faget er noe gøy. Så liksom bare velger de å stå på sidelinja og ikke gidder å prøve. Jeg tror de fleste kan i hvert fall ha muligheten til å være god i noen av grenene.” (Isabell, skole A)

Stort sett var hovedtrekkene hos ungdommene ganske like. De syntes at det var noen aktiviteter som var mer tilgjengelig for noen, enn det var for andre. De følte ikke at noen ble ekskludert på deres skole, i så fall var oppfatningen til ungdommene i mitt

utvalg at elevene valgte det selv. Synspunktene til foreldre var nok litt ulik til de barna deres hadde. Hos foreldrene var det større diskusjoner rundt dette.

“Ja det skal det være, og jeg tror det er det. Og hvis det er noen som trenger spesiell tilrettelegging i enkelte grener av det så ... ville jeg håpe at de får det. Men sånn som den bredden som det er i faget vil det si at det er tilgjengelig for alle.” (Moren til Kristine, skole A)

“Eller var det ett religiøst og etnisk spørsmål?” (Faren til Kristine, skole A)

Intervjuer: *“Det kan tolkes...”*

“Akkurat som man vil? [...] Ja fordi noen, ikke sant noen som har spesielle krav til antrekk eller at ikke kjønn skal blandes og sånt, vil jo ehh si at det ikke er tilgjengelig. Fordi at man for eksempel krever at det er blandet kjønn. Ehm, og der vil, jeg er da prinsipielt sterkt imot at man skal såkalt tilrettelegge ved for eksempel si at nei da får da gymme guttene og jentene avskilt. Det ville jeg mene er helt feil reaksjon. Så den type tilrettelegging er jeg i mot. Men tilrettelegging av fysiske grunder, eller, altså ... hvis det er noen som sitter i rullestol, så får de en annen type kroppsøving enn andre som kan løpe. Det er en selvfølge” (Faren til Kristine, skole A)

Moren til Annika (skole A) var litt mer opptatt av de kroppslige forutsetningene:

“Det kan man jo tenke seg hvis det skulle være gym på en skole med mange, med høy utenlandsk bakgrunn, at det kunne være bedre for dem å ha øvelser som de liker bedre da. I hvert fall hvis de har kommet nylig og hatt med seg sine sporter. For det har de ikke på vårt skole. [...]” (Moren til Annika, skole A)

“At en karakter er noe du har, det du kan, og når skolen slutter skal du få karakteren etter det. Og det, det gjelder liksom alle fag. Bortsett fra musikk. For der, der kunne visst forutsetningene spille noe inn. Men blir ikke det liksom, litt som gym. For det har jo med forutsetningene å gjøre der også. [...] Ja fordi jeg tenker det er jo, det er vel ikke det du holder på med i fritiden, som skal bestemme hvilken gymkarakter. Det er vel hvordan du gjør det i timen, og jeg vet

heller egentlig helt om det går på innsats, hvor stor andel det teller.” (Moren til Annika, skole A)

Jeg oppfattet at foreldre syntes at alle har lik adgang til kroppsøving, men det er forutsetningene og det du driver med i fritiden som til slutt avgjør hvilken karakter du får i kroppsøving. Disse trekkene kan også ses i forhold til tidligere forskning i forhold til temaet (Dahlgren & Ljunggren, 2010; Mills, 2008; Shilling, 1993; Strandbu & Øia, 2007).

Spesielt innsats var ett stort tema hos foreldre. Omtrent alle foreldre visste ikke at innsats ikke telte inn i gymkarakteren. De hadde oppfatningen at innsats teller inn i karakteren, og når jeg fortalte dem at innsats ikke telte, var de veldig bevisste på at det er noe som bør endres i kroppsøvingen. Det samme inntrykk fikk jeg fra ungdommene. De syntes at innsats bør telle inn i karakteren og det var urettferdig at den ikke skulle telle. Generelle erfaringen hos deltagerne var at de syntes at det var urettferdig at de ga alt i kroppsøving, men allikevel ikke nådde opp mot en 5er eller 6er i enkelte øvelser og aktiviteter. De ga uttrykk for at det stadig følte sånn om man var under bedømming og vurdering, og at det gikk ut på prestasjoner isteden for å tilegne seg grunnleggende ferdigheter innen grenene.

“Det går på karakterer. Og alt går på det. Der han står og noterer akkurat hva du gjør hele tiden og du får jo ikke gjort ... du får jo ikke prøvd nye ting og sånn. Det blir jo bare om å være best hele tiden.” (Annika, skole A)

“[...] Ehh du føler liksom ikke at du, altså noen ganger så sitter jeg igjen med den følelsen at en ikke har lært det da ... om at man bare har blitt testet.” (Jenni, skole A)

Det ble diskusjoner både med elevene og foreldrene deres rundt innsats. For eksempel faren til Erik (skole B) som fikk høre av meg at innsats ikke teller:

“Og det syns jeg er galt. [...] Jeg var helt sikkert på at innsats betydde noe. [...] Hvis man bare står på og jobber fra sine fysiske forutsetninger så skal man kunne, i hvert fall får opp mot en ...” (Faren til Erik, skole B)

Moren tar videre diskusjonen:

“Jo fordi det er det som er bakgrunnen for at en del tar det som en teoretisk. [...] Eh for det er jo også noe med de dere, som vi var inne på i stad. At man får se verdien av fysisk aktivitet. Ehm og da, og det kan man jo gjøre ved at man har en innsats og har en glede av det. Selv om man ikke blir perfekt håndballspiller av det.” (Moren til Erik, skole B)

Også de andre foreldre ga uttrykk for at innsats eller forutsetningene er viktig i forhold til kroppsøving. At kroppsøving og idrett var ett fag der forutsetningene var veldig grunnleggende for å kunne lykkes i forhold til mestring og karakterene. Og de var uenig i at nettopp kroppsøving skulle da være det faget som kan avgjøre hvilken karakter du oppnår på grunnlag av dine kroppslige forutsetninger.

Til sist var jeg derfor interessert hva ungdommene og foreldrene mente kunne endres i kroppsøvingfaget, hvis de hadde hatt muligheten til det. Moren til Annika (skole A) mente at datteren hadde sikkert noen veldig gode forslag til hvordan man kunne forbedre undervisningen. Datteren ga mest uttrykk for at hun var misfornøyd med læreren hun hadde. Hadde hun hatt en annen lærer som oppfordret til mer egenlæring og ikke bare fokuserte på rene tester, ville hun nok trives allerede mye bedre i kroppsøving. Da jeg spurte henne om hun hadde likt kroppsøving bedre om hun hadde fått lært aktivitetene på riktig vis, så svarte hun:

“Ja ... det blir det. Om læreren er engasjert og sånn. Han er jo ikke engasjert. Han, ...ja når vi har ordentlig flinke lærere som synes det er gøy selv, og vil lære det bort, så er det mye morsommere.” (Annika, skole A)

Jenni (skole A) og Isabell (skole A) gikk inn på like trekk. Begge ville også gjerne lære seg øvelsene mye bedre, og samtidig ønsket de seg mer variasjon. Foreldrene til Jenni hadde gjerne ønsket seg flere timer kroppsøving og at også kravene til lærere som underviser i kroppsøving strammes opp.

“Eh jeg hadde vel på en måte tatt litt mer at man får lært seg alle aktivitetene ordentlig. Også kanskje litt mer variasjon da. [...] kanskje ikke på en måte har

så mye sånn testing. Mer sånn at det skal være gøy å lære, at du liksom skal få litt ut av det.” (Jenni, skole A)

Og foreldrene:

“[...] at kunne har fått flere timer på skolen egentlig.” (Morten til Jenni)

“Og at de kravene til lærere i kroppsøving, at det i hvert fall er på likt linje med andre, innenfor andre fagområder, altså jeg vet ikke, men sånn basert litt på erfaring så har jeg inntrykk av det. Altså jeg går ut fra at du må ha realfag for å få lov til å være lærer i matte, men om du behøver så veldig mye kunnskap om kroppsøving for å være lærer i gym er jeg litt usikker på [...]” (Faren til Jenni, skole A)

Kristine (skole A) ga uttrykk for at hun stort sett ikke er interessert i idrett, og hadde ingen anelse om hvordan det måtte være å være lærer, og hadde derfor ingen direkte tips til for forbedring, bortsett fra det med basket (reglene). Her tolker jeg det i samme retning som Jenni (skole A) og Annika (skole A) tyder på. At læringen er for overflødig. At de ikke lærte seg de grunnleggende reglene og ferdighetene, og gjerne bare ble kastet ut i aktiviteten og så fikk en karakter. Oppfølgingen og læringsprosessen innenfor de ulike grenene virket å være for dårlig på deres skole. Foreldrene var mest opptatt av at kroppsøving er et viktig fag, hvor elevene burde kunne grunnlag for sine fysiske ferdigheter og motivasjon til å være aktiv senere i livet. For dem var det derfor mest viktig med flere timeantall av kroppsøvingsundervisning.

“Ja, jeg ville gitt det flere timer. Rett og slett.” (Faren til Kristine, skole A)

“Det er det viktigste.” (Moren til Kristine, skole A)

Erik (Skole B) var mest opptatt av at karaktersetningen foregikk på en urettferdig måte og at det var for lett å komme seg unna kroppsøvingsundervisningen. Foreldrene hans syntes at prestasjonskravene skulle fortsatt eksistere i kroppsøving, men at innsats bør kunne telle på en positiv måte inn i karakteren.

“[...] Eh men eh, men at det at du kan faktisk deltar og viser en innsats at du skal på en måte få “credit” for det, det betyr ikke nødvendigvis at du skal få toppkarakter, men du får ikke, du blir i hvert fall ikke straffet for det. [...]”

(Moren til Erik, skole B)

Det viser seg for mitt utvalg at kroppsøvingen fortsatt er i ferd med å reprodusere sosiale ulikheter. Fokuset virker å ligge på prestasjoner, og ungdommene ønsker seg en lærer, som er mer opptatt av å lære bort ferdigheter, isteden for å bedømme ferdigheter.

Presentasjon av dataene viser tydelig at ungdommene og foreldrene har samlet opp en del erfaringer og meninger om temaet. Jeg oppfatter at de stiller som sterke intervju partnere, da de virker reflektert over temaene og synes å ha rikelig kapital innen fysisk aktivitet. Deres synspunkter og beretninger var avgjørende for diskusjonsdelen som følger i neste kapitlet.

4. Diskusjon

I forrige kapitlet presenterte jeg beretningene og erfaringene til ungdommene og deres foreldre. Fra mitt ståsted og ut i fra de teoretiske konseptene undersøkelsen er knyttet opp i mot, tolker jeg at ungdommene i undersøkelsen har dannet seg en type fysisk identitet som er preget av en oppvekst med mye variasjon innen fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet har inntatt en “tatt-for-gitt” rolle i deres liv. Tidlig i barndommen ble deres habitus preget (Bourdieu, 1995) av mye fysisk aktivitet i form for turgåing, ski og sommeraktiviteter. Selv om ikke alle fortsatt var like ivrig, har helg- og ferieturene påvirket deres fysiske kapital i oppveksten. De så verden i lys av fysisk aktivitet. Ungdommene har dannet seg visse typer smak for fysisk aktivitet og ga uttrykk for at det kan være et deilig avbrekk fra hverdagen. Dette kan medføre at ungdom har bygget seg opp en god del fysisk kapital som de tar med sinn i møtet med den sosiale omverden (Bourdieu, 1995; Mills, 2008). Gjennom mye variert læring i barndommen vil utvalget mitt kunne stille med relativt høy kapital innen fysisk aktivitet, og dermed oppleve høyere sosial status i deres samfunnsklasser (Eichberg, 2010; Evans & Davies, 2006; Engström, 2008; Strandbu & Øia, 2007).

For å kunne belyse problemstillingen, ble intervjuene med ungdommene og deres foreldre om deres meninger, erfaringer, beretninger og synspunkter, en svært viktig aspekt. Temaet som jeg var interessert å få vite mer om er:

“Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?”

Målet var å få en oversikt og forståelse på hvordan ungdommene fra ulik sosial klasse og etnisitet opplever fysisk aktivitet, kroppskultur og kroppsøving i Norge. Foreldrenes beretninger og synspunkter var viktig for å kunne forstå prosessene knyttet til utviklingen av ungdommens habitus og fysisk identitet. I denne diskusjonsdelen oppsummerer jeg beretningene, og vil diskutere disse i lys av min problemstilling. Kroppsøving er en liten del av ungdommenes utvikling og læringsprosess i dannelsen av deres egen fysiske identitet. Allikevel er det en viktig del, da ungdommene har kroppsøving gjennom flere år ukentlig i deres oppvekst. Kirk (1993) beskriver i hans

forskning at skolen er sentral i utdanning av elevenes kropp. Ut i fra min utdanning som kroppsøvingslærer, og yrkesvei som lærer i skolen, kommer jeg til å særlig drøfte betydningen av mine analyser i forhold til kroppsøvingsfaget. Avslutningsvis kommer jeg til å diskutere svakheter rundt denne undersøkelsen.

4.1 “Hva synes elever om ulike former for fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?”

Målet med undersøkelsen var å belyse hvordan ungdom fra ulike sosial klasse og etnisitet opplever typer og former for fysisk aktivitet i det norske samfunnet. Jeg var interessert i å finne ut om elevene opplever at visse typer fysisk aktivitet bærer typer status eller kapital (Fitzgerald, 2005). Dermed var jeg også interessert om deres interesse, eller det Bourdieu (1995) kaller for “smak” for typer aktivitet, er påvirket av miljø, media og/eller skolen (Evans & Davies, 2006). Jeg vil nevne, at gjennom intervjuene ble jeg bevisst på, at foreldrene er glad i å være fysisk aktive, og de ga uttrykk for at det var interessant å bli intervjuet om fysisk aktivitet. Utvalget beskriver jeg derfor som skjevfordelt i forhold til interesse for fysisk aktivitet. Beretningene av både ungdommene og deres foreldre ga meg inntrykket av at fysisk aktivitet er et stort tema hos dem. Deltagelse i fysisk aktivitet varierte, og ungdommene valgte aktiviteter, de synes det var morsomt å være aktiv i. Aktiviteten kunne ha noe skjult form for fysisk utfordring (speidere, longboard, osv.) Allikevel virket det som at å være aktiv er ladet med verdier, og gir dem kulturell kapital og visse typer status i deres miljøer. For eksempel Kristine (skole A) som beretter at det har blitt populært og stort fokus på at man bør jogge (s. 63). Eller Erik (skole B), som har benyttet seg av sin fysiske identitet til å være sosialt anerkjent og en type “trendsetter” i hans miljø (s.81), samtidig som han forteller om en venn som alltid må ha nyeste mote for å kunne oppnå status i miljøet (s.73). Dette samsvarer med tidligere forskning som viser at visse fysiske identiteter og mengder kapital gir større status i miljøet (Fitzgerald, 2005; Vestel 2007).

Familiene var opptatt av at ungdommene lærte seg tidlig variert aktivitetsutfoldelse i ung alder. Elevens fysiske bakgrunn gir dem adgang til høy fysisk kapital, og dermed et grunnlag for status i miljøet. Tidligere forskning viser bevisste valg av foreldre for at ungene skal ha adgang til kulturelle goder (Bourdieu, 1995; Dahlgren & Ljunggren, 2010; Lindbekk, 1996; Reay, 2004). Både gjennom samtalene med ungdommene og foreldrene fikk jeg altså inntrykket at en aktiv livsstil og høy

fysisk aktivitet ble ansett som å være vellykket og gir status i deres sosiale miljø. De har høy kapital innen fysisk aktivitet som de tar med seg inn i de sosiale feltene som for eksempel undervisningen. Tidligere forskning av Engstrøm (2008) og Strandbu & Øia (2007), viser at ungdom, slik som i min undersøkelse, stiller sterkere i forhold til fysisk aktivitet enn andre elever. De har goder som kan hjelpe dem til å lykkes i forhold til skolens koder. Dessverre fikk jeg ikke snakket med ungdom eller foreldre fra den lavere sosiale klassen. Som beskrevet tidligere i teoridelen (s. 15) medfører dette ikke, at alle individer i samfunnet strever etter denne typen for status, men at ulike sosiale grupper verdsetter ulik sosial praksis (Dahlgren & Ljunggren; 2010, Wilken, 2008).

Ungdommene og foreldrene ga uttrykk for at det er stort stor fokus på “prestasjonskultur” i en del organiserte idretter. Foreldrene i undersøkelsen ga uttrykk for, at det hovedsakelig finnes mange former for organisert idrett, mens den uorganiserte deltagelsen har blitt mindre (s.62/63). Som i lignende forskning, viser det seg at de beste forblir best og får mest støtte, og frafallet og tilknytning til uorganisert idrett blir større jo eldre ungdommen blir, samtidig som mange velger bort fysisk aktivitet (Bourdieu, 1995; Fauske & Øia, 2006; Fitzgerald, 2005; Strandbu & Øia, 2007). Deltagerne i undersøkelsen representerer ett forminsket utvalg av et middelklassemiljø i Oslo. Om det likeså foreligger mye fokus på prestasjoner i forhold til idrett og fysisk aktivitet i andre miljøer i Oslo, kan jeg ikke uttale meg om. Viggo Vestel (2007) skriver at løkkefotball og – basketball var en viktig arena for integrering i ungdomsmiljøet. Selv uorganisert form for fysisk aktivitet virker å være verdiladet, og kan bære visse typer kapital i seg. Som Erik (skole B) gir uttrykk for i forhold til longboard. Det er viktig for han å vinne konkurranser i longboard. Dette går tilbake til begynnelsen av diskusjonen, der å være god i det man driver med, vil kunne bære anerkjennelse i miljøet en tilhører (s.101).

Foreldrene var bevisst på å støtte deres barn i deres aktiviteter, men samtidig lære dem å være selvstendig og tar egne valg. Tidligere forskning innen området av Solenes & Strandbu (2007) og Bakken (2007) viser at støtte, både økonomisk og kulturell hjemme fra, er utslagsgivende i forhold til deltagelse i fysisk aktivitet og mestring i kroppsøving. Jeg ser like trekk hos deltagerne i min undersøkelse. Dårligste karakteren i mitt utvalg er en sterk firer, som jeg anser som en god karakter i kroppsøving. Det viser seg at ungdommene er opptatt av gode karakterer og å lykkes i

skolegangen. De har tilegnet seg kapital i forhold til skolenes koder (Evans & Davies, 2006). Ungdommene opplever god støtte i forhold til fysisk aktivitet hjemme fra, og opplever at fysisk aktivitet har en stor rolle i deres familie og miljøet rundt dem. Dermed legger foreldrene til rette for at ungdommene kan lykkes i forhold til karakterkravene til skolene. En god karakter i kroppsøving har bytteverdi når det gjelder poengsum fra karakterene på ungdomsskole for adgang til videregående opplæring. Deres habitus vil være preget av oppveksten og sosiale og kulturelle omgivelser som påvirker deres dannelse av fysisk identitet. Lignende forskning ser vi hos Bourdieu (1995) og Reay (2004). Ungdommens smak for fysisk aktivitet tolker jeg som dyptliggende disposisjoner de har tilegnet seg. At deres smak kan endre seg, er en naturlig prosess som kan bli påvirket gjennom miljø og omgivelser rundt deltageren. Som beskrevet i teorikapitlet (s.14) vil deres habitus kunne hjelpe dem til å produsere sosiale handlinger som er anerkjent i det sosiale felt de befinner seg i. Jeg får inntrykket gjennom intervjuene at deltagerne har en god del kunnskap om fysisk aktivitet og ferdigheter.

Som et av hovedspørsmålene i forhold til fysisk aktivitet, var jeg interessert i adgang og tilgang til fysisk aktivitet. Det viser seg at ungdommene gir uttrykk for at alle har lik adgang til fysisk aktivitet, de har støtten hjemmefra og utgangspunktet deres er gunstig med sosiale bakgrunn i middelklassen (Bourdieu, 1995). Foreldrene gir derimot uttrykk for at det finnes visse typer idrett eller aktiviteter som er mindre tilgjengelig for ulike sosiale klasser, da de forutsetter stor innsats både økonomisk og oppfølging/støtte hjemmefra. Dette samsvarer med tidligere forskning til Engström (2008), Evans & Davies (2006) og Smith (2009), som har forsket på om kulturell og økonomisk kapital spiller en stor rolle i forhold til adgang til fysisk aktivitet. Her ligger det noen utfordringer for oss som lærere eller trenere. Målet må være å kunne legge til rette for at ungdom uansett sosial bakgrunn skal ha muligheten til å lære seg mangfoldig ferdigheter innen fysisk aktivitet. Ungdommene har fysiske ferdigheter de må kunne føle seg trygg med. Som beskrevet tidligere har ungdom i det norske samfunnet ulik sosial bakgrunn og vil kunne oppleve at visse typer idrett er mer anerkjent enn andre i deres sosiale omgivelser. Foreldrene ga uttrykk for at visse idretter krever mye økonomisk støtte, som f.eks. alpint (s, 67ff). Dermed vil ungdom med god økonomisk støtte hjemmefra ha en fordel i forhold til ungdom fra familier med mindre økonomiske ressurser. Liknende trekk kan ses i forskningen til Dahlgren & Ljunggren (2010), som

mener at livskvaliteten vil dermed også kunne forminskes, da de ikke føler seg anerkjent. Dermed vil det kunne utøves makt fra de som har tilgang til godene over dem som ikke har det. Der har lærerne, trenere og foreldre utfordringen å støtte ungdommene så godt som mulig til danning av deres fysiske identitet. At økonomiske ressurser spiller en rolle for å lykkes i toppidrett, tviler jeg ikke på, men for at ungdom skal få en god opplevelse innen fysiske aktivitet, trenges det ikke store økonomiske ressurser. Kroppsøvingen og trening i fritiden bør være grunnlaget for at ungdom skal like å være aktive i hverdagen, skolen og fritiden. Det er viktig å legge til rette for at ungdom har muligheten til å kunne velge den aktiviteten de føler for.

4.2 “Hva syns elever om ulike typer kroppskulturer, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?”

Ungdommens opplevelse av deres egen kropp i samfunnet er en viktig faktor for å danne og utvikle deres fysiske og kroppslige identitet (Azzarito, 2009; Duesund, 1995; Strandbu & Øia, 2007). I forhold til de beretningene jeg har fått av ungdommene og deres foreldre, synes de at det foreligger for mye fokus på kroppen. De forteller at det foreligger et stort fokus på tynne og veltrente kroppsbilder, noe som kan sammenlignes med tidligere forskning til Azzarito (2009), Duesund (1995) og Tinning (2010). Kroppen medfører stor verdi og kapital i samfunnet, den er verdiladet, og individets identitet er knyttet opp i mot kroppen (Bourdieu, 1995; Schmidt-Millard, 1995). Ved å være i besittelse av høy kapital i forhold til kroppen, vil det kunne føre til adgang til en høyere kulturell, eller sosial klasse (Tinning, 2010). Dermed vil ungdom kunne oppleve makt og/eller status gjennom bruk av kroppen.

Ungdommene beretter om ulike medier som reklamerer for en tynn kropp, og en overfokusering på det å være slank, som det også viser seg i studiene til Fauske og Øia (2006). Kroppen er noe ungdommene identifiserer – og uttrykker seg med, og dermed samtidig den mest visuelle, men også mottakelige og utsatte identiteten ungdommen har. De har en kropp som de identifiserer seg med i deres sosiale felt. Kroppen er under stadig påvirkning og utvikling av omgivelsene og læringsprosessene til ungdommen. Den er utsatt for, som ungdommene uttrykker, overfokusering på kroppskulturer om slanking og dyrking av kroppen i det norske samfunnet. Lignende trekk kan ses i forskningen til Tinning (2010). Jeg ser tydelig i mitt utvalg at familiene er bevisste på hvordan deres egne kropper og dens utseende bør være. Det er gjennom fysisk aktivitet

de tar vare på kroppen sin. Foreldrene er bevisste på at deres barn skal holde på med noe form fysisk aktivitet for ivareta deres kropp og kroppslige identitet.

Ungdommene viser i deres utsagn gjennom intervjuene at de er bevisste på de kulturelle godene i deres sosiale felt, som er et vel trent, ikke for tykt kroppsbilde. Jeg ville nok ikke rangere kroppsformene til deltagerne i noe form for kategorisering, men det var ingen overvektige, og heller ingen syltynne jenter/gutter med i undersøkelsen. De ble tidlig i barndommen opplært til fysisk aktivitet og det å ta vare på kroppen sin. Deres habitus er preget av en viss forståelse for hvordan kroppen deres “bør” være. Foreldrene reproducerer deres disposisjoner i forhold til fysisk aktivitet og kroppen til ungdommene (Bourdieu, 1995). Fauske og Øia (2006) beskriver i deres bok “Oppvekst i Norge” at jenter generelt sett er mer misfornøyde med kroppen enn gutter (s.212-213). Dessverre var utvalget mitt for homogent til å kunne se noen tydelige forskjeller i forhold til dette. Alle var tilsynelatende tilfreds med sin egen kropp, noe som samsvarer med tidligere forskning innenfor området. Ungdom som er fysisk aktive er gjerne mer fornøyd og har en bedre selvoppfatning enn inaktive ungdommer (Young, 1985; Tucher, 1987; Adam et. al, 1990; Albinson, 1974, alle sitert i Duesund, 1995). Men det viser seg gjennom intervjuene at spesielt Kristine og Erik har hatt noen dårlige opplevelser i forhold til sine kropper. Kristine som hadde problemer med å finne bukser passende til henne og hennes smak, og Erik som opplevde i ett norsk miljø å bli konfrontert med hans hudfarge (s.80-81). Som Orupabo (2010) beskriver i hennes undersøkelse, kan det foreligge mindre anerkjennelse av en mørkere hudfarge i forhold til arbeidslivet, og vanskeligere å oppnå status som “norsk middelklassekropp”. I tilfelle Kristine (skole A) viser det seg spesielt i forhold til klær, at moten har blitt veldig opptatt av å fremheve kroppen (s.81-82). De samme funnene vises i forskningen til Fauske og Øia (2006) og Shilling (2004). Begge to vil dermed ha opplevd ubehagelige situasjoner som kan påvirke deres selvoppfatning negativt.

Kroppen har utviklet seg til å bli sett på et fysisk instrument (Shilling, 2004; Tinning, 2010). Dette betyr at kroppen blir dyrket til å utføre fysisk anstrengelse, men samtidig dyrkes og trenes kroppen etter visse idealer. Tinning (2010) knytter begrepet “instrument” opp mot den objektive opplevelsen av kroppen, der individer oppfatter kroppen som et objekt som skal utvikles. De ser bort i fra det subjektive kroppssynet, “jeg har en kropp, og jeg er min kropp” (Duesund, 1995, s.31). Ungdommene beretter

om media som reklamerer for en tynn kropp hos jenter. Kroppene til mennene derimot skal helst være muskuløse og maskuline. Så kroppen som reklameres for virker å være en kropp som skal kunne dyrkes som et “perfekt” kroppsilde. Beretningene om den “perfekte” kroppen i media ligner det Shilling (2004) og Tinning (2010) kaller for fysisk instrument. Synet på en perfekt kropp til ungdommene og foreldrene er tilsynelatende mer nyanserte enn det media fokuserer på.

At kroppen får så mye oppmerksomhet i dagens samfunn synes jeg er betenkelig. Jeg konfronterte ungdommene og deres foreldre med temaet “kroppskultur”, og at de til daglig har samtaler rundt kroppen og kroppskulturer tviler jeg på. Allikevel virker det som om det ligger fokus på opplevelsen av kroppen og kroppskulturer. Her ligger det utfordring for tilrettelegging av undervisningen og treningsøkter for lærere, trenere, lagledere og foreldre. Jeg som lærer har en kropp jeg underviser – og formidler verdier med. Tinning (2010) beskriver mye om lærerens kropp, og at lærere kan formidle en form for “perfekt” kropp til utfoldelse av fysisk aktivitet. Hvordan vi underviser, i hvilke setninger og på hvilken måte, vil kunne påvirke ungdommens opplevelse i forhold til deres kropp. Ungdommene i denne undersøkelsen hadde opplevd negative situasjoner i forbindelse med sin kropp i kroppsøvingen, der de ikke mestret oppgaver. De vil kunne oppleve begrensninger så tydelig at det kan virke negativt på motivasjonen deres til å være fysisk aktiv (Tinning, 2010). Samtidig blir ungdommene konfrontert med fokus på en slank kropp gjennom reklame på TV, lysbilder i gata og aviser, og gjennom Email. Dette kan medføre en negativ påvirkning og føre til et slankhetsfokus, som kan resultere i sykdommer, som f.eks.: spiseforstyrrelser (Azzarito, 2009; Fauske & Øia, 2006; Hegna, 2007). Det er viktig at lærere, trenere og foreldre er bevisste på at ungdommene kan bli påvirket, og diskusjoner rundt ernæring og kroppen må tas på alvor og med stor forsiktighet. Spesielt må en være bevist på at vi lever i et flerkulturelt samfunn, der synet kan være ulikt innen de ulike sosiale miljøene de tilhører. Å ta “slankhetsidealet” for gitt som den anerkjente formen for kroppskultur, er nok et dårlig utgangspunkt for å undervise i kroppsøving. Ikke all ungdom vil ha en oppfatning at en “slank” kropp er en “god kropp”, og lærere og trenere bør streve mot å få ungdommen til å føle seg trygg i sin egen kropp.

Ungdommene og foreldrene ga uttrykk for at kroppen og innsatsen ikke blir tatt i betraktning i vurdering i kroppsøving. Elevenes kroppslige og fysiske forutsetninger bør i hvert fall ikke hindre læring i kroppsøving. Og jeg er redd for at det er nettopp det som gjør at noen ungdommer får dårlige opplevelser i kroppsøvingen. Dette kan ses i to ulike vinklinger. Som Tinning (2010) beskriver, at ungdommene kan avslutte skolegangen uten virkelig ha kjent på sine fysiske grenser. De ligger i komfortsonen, uten å blitt utfordret (Tinning, 2010, s.118). Eller ungdom som ikke blir kjent med deres fysiske ferdigheter, da det hovedsakelig blir undervist i idrettslige aktiviteter som favoriserer en velutviklet kropp, der kroppens fysiske og anatomiske forutsetninger kan begrense læringsprosessen (Tinning, 2010). Det virker som om kroppsøvingstimene krever en viss type kropp for å kunne lykkes og oppnå en god karakter. Det inngår også andre faktorer som jeg kommer til å nevne i det neste avsnittet om ungdommenes erfaringer i kroppsøving. Oppgaven til skolen og spesielt kroppsøving må være å gi ungdommene en helhetlig opplevelse av aktiviteter i skolen, og kroppen bør ikke være ett hinder for å lære seg nye ferdigheter og kunnskap om fysisk aktivitet. Gjennom å lære å leve med sin kropp og erkjenne kroppslige ferdigheter og muligheter, kan en stimulere ungdom til å utøve aktiviteter som passer til hver sin kropp og hver sin smak.

4.3 “Hva synes elever om kroppsøvingen, og hvilke erfaringer har de i møte med undervisningen?”

I kunnskapsløftet (KD, 2005) står det at kroppsøving skal bidra til en aktiv livsstil, fremme god helse og bidra til felles dannelse og skapning av identitet i samfunnet gjennom fysisk aktivitet og læring av en helsefremmende livsstil. Ut i fra de beretningene og erfaringene jeg fikk fra ungdommene og deres foreldre, er jeg ikke sikkert på at deres kroppsøvingstimer fremmer denne aktive læringsprosessen hos ungdommene. De ga uttrykk for at prestasjonene og målbare tester var hovedinnholdet i kroppsøvingsundervisningen. De samme trekk om fokus på tester i kroppsøving, har tidligere utenlands forskning avdekket (Cale & Harris, 2009; Larsson, 2004). Det står lite i kunnskapsløftet om hvordan ungdommene skal bedømmes i forhold til ulike typer aktiviteter¹⁰. Ved at ungdommens ferdigheter stadig vekk skal måles og bedømmes kan det fort skje at ungdom heller mister motivasjon for fysisk aktivitet da de kan oppleve

¹⁰ Som f.eks.: basketball, volleyball, fotball, innebandy, friidrett, dans og turn

manglende mestringsfølelse (Tinning, 2010). Ungdommene ga uttrykk for at ofte føltes det ut som om læreren var hovedsakelig interessert i bedømmingen og ikke i selve læringen hos elevene. Dermed kan det oppsto store ulikheter og urettferdigheter mellom elevene. Forskningen til Rowland (1995, sitert i Cale & Harris, 2009) viser slike tilfelle. Dette kan motvirke integrering i fysisk aktivitet, og avstanden mellom elever med høy fysisk kapital og elever med lav fysisk kapital blir enda større.

Når en ser på aktivitetene som blir undervist i kroppsøving, er det overveiende prestasjonsidretter med klare målbare ferdigheter. Dermed vil barn som driver med fysisk aktivitet i fritiden ha tilegnet seg større fysiske kapital og stille sterkere. Samtidig som barn med en gjennomtrengt kropp har større sannsynlighet for å lykkes i aktiviteten enn barn som er for tykke eller tynne. Dette gir også ungdommene i undersøkelsen uttrykk for. Ungdommene beskriver eksempler hvor elever som har idrettslig bakgrunn lykkes bedre i forhold til aktiviteter som blir undervist i kroppsøving enn andre. Det virker for meg som om forutsetningene blir ubevisst (eller bevisst) tatt i betraktning likevel, men som oftest er det bare positive forutsetninger som en vellykket kropp eller høy fysisk kapital fra før som gir fordeler. Dette skjer i mine øyne ut i fra at det blir undervist i idrettslige aktiviteter som fokuserer mye på en veldannet kropp. Jeg tror for at kreativiteten til å inkludere alle typer kroppslige forutsetninger virker å mislykkes litt i kroppsøvingen. Lignende erfaringer og beretninger fikk jeg av ungdommene. Selv om de ga uttrykk for at de prøver å inkludere medelever i aktivitetene, har jeg oppfatningen at det kan produseres større sosial avstand. Tidligere forskning viser at slike “avstander” kunne bli reproduisert gjennom kroppsøvingsundervisningen (Caddick, 1986 sitert i Tinning, 2010; Evans & Davies, 2006; Strandbu & Øia, 2007). Erik, som beskriver at han føler at det er urettferdig at andre elever på en måte blir favorisert siden de driver med noe form for idrett ved siden av skolegangen. At en velger fysisk aktivitet gjennom oppveksten bør heller ikke oppfattes som noe negativt. Familiene er kjent med skolens koder og vil kunne tilrettelegge for at ungdommene skaffer seg bedre forutsetninger i forhold til fysisk aktivitet. Lignende trekk kan ses i andre fag, f.eks. ungdom som er interessert i å lære seg språk, matematikk, økonomi eller lignende på fritiden, vil kunne stille sterkere i disse fagene. Men at kroppslige forutsetninger skal hindre danning av fysisk identitet er i mine øyne en motsetning av det som kroppsøving står for i skolen.

Avsluttende for diskusjonsdelen vil jeg fremheve at det er viktig med tilrettelegging for ungdom i kroppsøvingstimene. Det er viktig å ta utgangspunkt og forutsetninger som sosial klasse og etnisitet på alvor. Faget må kunne inkludere alle typer kropp uansett bakgrunn, da målet må være å gi ungdommene en positiv opplevelse innen fysisk aktivitet som fremmer motivasjon til egenlæring (KD, 2005). Ved å glemme at ungdommene har ulike forutsetninger i kroppsøvingen, vil det kunne føre til forminsket læring og dannelse av fysisk identitet hos elevene. Her vil jeg kort reflektere over min tid i utdanningen som kroppsøvingsstudent. Jeg fikk følelsen for at kroppsøvingsutdanningen tok lite hensyn til slike fysiske og sosiale forhold, og at utdanningens fokus lå på ferdighets- og prestasjonsnivå. Lignende trekk kan ses i forskningen til Tinning (2010) og Dowling (2006). Grunnleggende er det viktig å vise ungdommene at det finnes mangfoldige typer fysisk aktivitet. Ungdommene trenger å bli inspirert til fysisk aktivitet. Jeg føler nok for at kroppsøvingslærerne må bryte ut av standardformene for fysisk aktivitet, for kunnskapsløftet gir oss den friheten vi trenger for å motivere og inspirere ungdom til å være fysisk aktiv.

4.4 Forskningens svakheter

Jeg velger å bruke siste delen av diskusjonen til å reflektere over svakheter ved denne undersøkelsen. Målet med undersøkelsen var å belyse erfaringer fra ungdom med ulike sosial og etnisk bakgrunn. Som beskrevet i metoddelen av undersøkelsen, var det lite motivasjon til deltagelse i undersøkelsen blant ungdom og deres foreldre fra lavere sosial klasse, eller fra ulike etniske miljøer. Dermed klarte jeg ikke å nå mitt mål om et systematisk utvalg med hensikt til sosial klasse og etnisitet (Kvale & Brinkmann, 2009). Dette er en klar svekkelse, da hovedtemaet var å belyse også deres opplevelse. Kristines far var tsjekkisk, men vokst opp i Norge. Erik ble født i Sør-Amerika, men bodde i Norge siden han var fire år gammel og jeg følte at begge var "norske". Dette er en klar svekkelse for diskusjonene rundt etnisitet, da jeg bare kan gå ut i fra beretningene jeg har fått fra deltagerne som har vært med i undersøkelsen og tidligere forskning. Dessuten var det kun en gutt med i undersøkelsen og dermed var utvalget skjevfordelt.

Når dette er sagt, kan min oppgave imidlertid gi et viktig innblikk i hvordan ungdom fra middelklassen i dagens Norge utvikler sin habitus innen fysisk aktivitet. Den belyser hvordan det å være fysisk aktiv er "tatt-for-gitt", eller er en selvfølge for

noen ungdom, og hvordan dette styrker deres habitus for kroppsøvningsfaget og andre arenaer i samfunnet.

Gitt rammene for min masteroppgave, måtte jeg nøye meg med et mindre utvalg, men er som forsker naturligvis interessert i hvorfor det var så få elever som var interessert i å delta i undersøkelsen. Jeg ser dette ut i fra ulike vinklinger, som jeg beskrev tidligere i metodekapitlet (s.35ff). Jeg var tydelig på at intervjuene kunne tas i ønskete omgivelser. For videre forskning anbefaler jeg nok gruppeintervjuer, selv om jeg antar at ungdommenes utsagn ville kunne bli påvirket av venner som satt ved siden av, og at de kanskje ikke turte fortelle alle ting som de har gjort i den individuelle samtalen.

Når jeg i ettertid vurderer hvordan jeg kunne hatt mer suksess i forhold til rekrutteringen, finnes det et punkt jeg vil nevne for å kunne ha lykkes bedre. Jeg vurderte på forhånd å benytte meg også av feltarbeid i skolene før selve intervjuene. Ved å benytte seg av feltarbeid vil forskeren kunne generere data ut i fra forskjellige perspektiver (Banks, 2007; Patton, 1990). Jeg vil kunne hatt observert deltagerne i deres naturlige omgivelser og mønster i kroppsøvningsundervisningen, samtidig som jeg ville kunne ha fått meg overblikk og inntrykk av læringsmiljøet, medelever og lærere. Ved å kombinere feltarbeid og intervjuer, kunne jeg sammenlignet det deltagerne beretter om, med hvordan jeg opplevde undervisningssituasjonene. På denne måten kunne en ha observert data og bakgrunnsinformasjon, en muligens ikke fikk gjennom intervjuene (Banks, 2007; Patton, 1990).

4.5 Videre forskning

Under arbeidet og gjennomføringen av denne undersøkelsen, dukket det opp flere interessante aspekter om kroppsøving, fysisk aktivitet og kroppen. Ikke alt kan dekkes, men jeg mener at disse kan være interessant å forske på. Siden tilknyttingen til undersøkelsen var så dårlig i forhold til ulik etnisitet og lavere sosial klasse, hadde det vært viktig å belyse fenomenet i forhold til etnisk ikke norske elever, og elever med lavere sosialt klassetilhørighet. For å kunne gjennomføre en slik undersøkelse i forhold til disse kriteriene, hadde jeg nok prøvd å benytte meg av en annen rekrutteringsstrategi, der en prøver å få direkte kontakt med familiene.

Et tema som jeg syns var meget spennende i denne undersøkelsen var kroppslig identitet. Hvordan ungdommene opplever kroppskulturer i Norge, og her finnes det områder som kan være meget interessant å forske på. Jeg fikk inntrykk at det var for mye fokus på kroppen og dens utseende, men samtidig fulgte noen deltagere bevisst eller ubevisst trendene. Her hadde det vært interessant å gå dypere i den kroppslige opplevelsen av ungdom i det norske samfunnet. Samtidig hadde det vært interessant å intervjuere lærere og studenter innen pedagogiske utdanningen i forhold til kroppslig og fysisk identitet i skolen. Spesielt her i forhold til forutsetningene og bedømming av forutsetningene i kroppsøving.

Vedrørende det kroppslige, hadde det vært interessant å belyse temaene at ungdom er for lite fysisk aktive, og at fedme er ett stort problem i samfunnet, slik det daglig hevdes i for eksempel media. Her hadde det vært svært interessant å høre barns synspunkter og erfaringer rundt dette. Om de selv opplever at de er lite aktiv og at det er for mye fokus på overvekt og slanking. Noen av disse trekkene kan ses i min undersøkelse, men om en fokuserer kun på det kroppslige og mindre på det idrettslige, vil en muligens kunne rekruttere ungdom med mer varierende kroppslig utseende enn jeg hadde i min undersøkelse.

Videre syns jeg at forskning i forhold til fysisk aktivitet til ulike sosiale klasser er et spennende tema. Av foreldrene fikk jeg beretninger om at visse typer idrett er mest tilgjengelig for ungdom fra høyere sosial klasse. Her hadde det vært interessant å belyse hvorfor det er slik, og hva som er målet til enkelte idrettsforbund. Hvordan de rekrutterer nye medlemmer, og hvem de vil rekruttere? Samtidig hadde det vært interessant å høre fra ungdom med ulik sosial bakgrunn, hvorfor de velger visse typer idrett eller fysisk aktivitet? Min oppgave belyser dette bare i forhold til ungdom fra middelklassen.

Avslutningsvis hadde vært spennende å undersøke i hvilken grad idrettsklubber tilrettelegger for ulike ferdighetsnivåer. Frafallet fra den organiserte idretten blir større, jo eldre ungdommen blir (Fauske & Øia 2006). Her er det interessant å se hva klubbene har som mål for integrering og hvorfor det blir en slik oppfatning hos ungdom og foreldre.

Referanser

Litteratur og kilder

- Azzarito, L. (2009) The Panopticon of physical education: pretty, active and ideally white. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(1):19-39.
- Bakken, A. (2007) Ungdomsskolens klasseskiller. I: Å. Strandbu & T. Øia (Red.) *Ung I Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen akademisk forlag. s.42-62
- Banks, Marcus (2007) *Using Visual Data in Qualitative Research*. London. SAGE Publications Ltd.
- Birkelund, G. E. (2010) Klasse og kjønn. I: K. Dahlgren & J. Ljunggren (Red.). *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Universitetsforlaget. s.58-70
- Bourdieu, P. (1995) *Distinksjonen – En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oversatt av Annick Prieur. Pax Forlag A/S, Oslo
- Bogdan, R., & Taylor, S. J. (1975). *Introduction to Qualitative Research Methods. A phenomenological approach to the social sciences*. New York: Wiley-Interscience Publication.
- Bratland-Sanda, S. (2010) *Physical activity in female inpatients with longstanding eating disorders*. Dissertation from the Norwegian School of Sport and Sciences. Oslo: Norwegian School of Sport & Sciences. Hentet 10.10.2010 fra http://brage.bibsys.no/nih/handle/URN:NBN:no-bibsys_brage_12485
- Cale, L. & Harris, J. (2009) Fitness testing in physical education – a misdirected effort in promoting healthy lifestyles and physical activity? *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(1):89-108
- Dahlgren, K. & Ljunggren, J. (Red.) (2010) *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Universitetsforlaget

- Dowling, Næss F. (2000) Kroppsberetninger i ungdomsidretten med særlig blikk på kjønn: en preliminær analyse. I: *Idrett, samfunn og frivillig organisering: forsker- og brukerseminar 29.-30. November 1999, Norges Idrettshøgskole*. Oslo: Norges forskningsråd. s.45-50
- Dowling, F. (2006) Physical Education teacher educator`s professional identities, continuing professional development and the issue of gender equality. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 11(3):247-263
- Dowling, F. & Kårhus, S. (2008) *Compulsory Physical Education: a contribution to pupils` physical self-identity (-ies) or a channel for a social reproduction*. Prosjektbeskrivelse. Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Duesund, L. (1995) *Kropp, Kunnskap og Selvoppfatning*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Dutton, K. R. (1995) *The perfectible body: the western ideal of male physical development*. New York: Continuum.
- Dworkin, S.L. & Wachs, F.L. (2009) *Body Panic: Gender, Health and The Selling of Fitness*. New York, New York University Press.
- Engström, L. (2008) Who is physically active? Cultural capital and sports participation from adolescence to middle age – a follow-up study. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 13(4):319-343.
- Eichberg, Henning (2010) *Bodily Democracy*. Towards a philosophy of sport for all. Routledge, London and New York.
- Evans, J. (2004) Making a difference? Education and “ability” in physical education. *European Physical Education Review*, 8 (5/6): 421-432.
- Evans, J. & Davies, B. (2006) Social class and physical education. In D. Kirk, D. Macdonald & M. O`Sullivan (eds) *The Handbook of Physical Education*. London, Sage Publications.
- Fauske, Halvor & Øia, Tormod (2006) *Oppvekst i Norge*. Abstrakt Forlag as 2003, 3.utgave 2006

- Fekjær, S. Bringsrud (2010) Klasse og innvandrerbakgrunn: to sider av samme sak? I: Dahlgren, K. & Ljunggren (red.). *Klassebilder. Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget. s.84-97
- Flick, U. (2007) *Managing quality in qualitative research*. London: Sage.
- Goksøy, M. (2008) *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Goksøy, M. & Olstad, F. (2002) *Fotball!: Norges fotballforbund 100 år*. Oslo: Norges Fotballforbund
- Green, K. (2008) *Understanding Physical Education*. Thousand Oaks: Sage Publications
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet - En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Helsedirektoratet (2008) *Fysisk aktivitet blant barn og unge i Norge*. En kartlegging av aktivitetsnivå og fysisk form hos 9 og 15 åringer. Utgitt 2/2008. Samarbeid med Norges Idrettshøgskole. Oslo Helsedirektoratet
- Hegna, K. (2007) Det store likestillingsprosjektets" barn? Endringer i kjønnsforskjeller 1992-2002. I: Strandbu, Å & Øia, T. (red.): *Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, s.84-104
- Hægeland, T., Kirkebøen, L. & Raaum, O. (2005) *Skolerresultater 2004*. En kartlegging av karakterer fra grunn- og videregående skoler i Norge. Oslo & Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå.
- Imsen, G. (2000) *Kjønn og likestilling i skolen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Krogh, T., & m.fl. (1996). *Historie, forståelse og fortolkning : innføring i de historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter* . Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Kirk, D. (1992) *Physical Education, discourse, and ideology: Bringing the hidden curriculum into view*. *Quest*, 44, s. 35-56.

- Kvale, S. (1989) *Issues of Validity in Qualitative Research*. Lund, Sweden: Studentlitteratur
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*. 2.utgave. Gyldendal Norsk Forlag AS 2009
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2008) *InterView – Introduktion til et håndværk*. Oversatt fra engelsk efter InterViews af Bjørn Nake. Hans Reitzel Forlag, København 2009
- Larsen, A.-L. S., & Vejleskov, H. (2006). *Videnskab og forskning : en lærebog til professionsuddannelser*. København: GAD.
- Letting, C. (2007) *Kjønn, likestilling og likeverd i kroppsøvingstimen: Intervju av seks elever i ungdomsskolen om deres forhold til kjønn, likestilling og likeverd i kroppsøvingfaget*. Hovedfagsoppgave ved Norges Idrettshøgskole, Oslo 2007.
- Lincoln, Y. & Guba, E. (1985) *Naturalistic Inquiry*. Establishing Trustworthiness. Sage Publications. Kap. 11, s.289-331
- Lindbekk, T. (1996) *Samfunnsteori*. Fra Marx til Giddens. Tapir Forlag, Trondheim
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Designing Qualitative Research*. 3rd Edition. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Mason, J. (1996). *Qualitative Researching*. London: Sage Publications.
- Maykut, P., & Morehouse, R. (1994). *Beginning qualitative research: a philosophic and practical guide*. London: Falmer Press.
- Mills, C. (2008) Reproduction and transformation of inequalities in schooling: The transformative potential of theoretical constructs of Bourdieu. *British Journal of Sociology of Education*, 29(1):79-89.
- Orupabo, J. (2010) En klassereise nedover. I: Dahlgren, K. & Ljunggren (red.). *Klassebilder. Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget. s.71-83

- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. 2nd edition. Newbury Park: Sage.
- Pitney, W. A., & Parker, J. (c2009). *Qualitative research in physical activity and the health professions*. Champaign, Ill: Human Kinetics.
- Reay, D. (2004) "It`s all becoming habitus": beyond the habitual use of habitus in educational research. *British Journal of Sociology of Education*, 25(4): 431-444
- Ritchie, J., & Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice - A Guide for Social Science Students and Researchers*. London: Sage Publications Ltd.
- Sandven, V. T. (2009) *Reproduserer ungdom sine foreldres fysiske identiteter? – En kvalitativ undersøkelse av hvordan sosial klasse har betydning i kroppsøvingsfaget*. Masteroppgave ved seksjon for kroppsøving og pedagogikk. Norges Idrettshøgskole, Oslo
- Schmidt-Millard, Torsten (1995) *Authenzität – Bildung – Körperbildung. Sartres Menschenbild in pädagogischer Sicht*. Band 29. Academia Verlag, Sankt Augustin.
- Shilling, C.(1991) Educating the body: Physical capital and the production of social inequalities. *Sociology*, 25(4), s.652-672
- Shilling, C. (1993) *The Body and Social Theory*. Sage Publications, London.
- Shilling, C. (1998) *Changing Bodies: habit, crisis and creativity*. Sage Publication, Los Angeles.
- Shilling, C. (2004) Physical capital and situated action: A new direction for corporeal sociology. *British Journal of Sociology of Education*, 25(4), s.473-487.
- Smith, S. S. (2009) *Minoritetsungdom og deres fysiske identiteter – I hvilken grad er kroppsøvingsfaget med å utvikle elevenes "fysiske jeg"?*

Masteroppgave ved seksjon for kroppsøving og pedagogikk. Norges Idrettshøgskole, Oslo.

Stortingsmelding nr. 37 (1992-1993) *Utfordringer i helsefremmende og forebyggende arbeid*. Del 3 – Ernæringspolitiske spørsmål og virkemidler. Oslo: Sosialdepartementet

Strandbu, Åse (2006) *Idrett, kjønn, kropp og kultur – Minoritetsjenters møte med norsk idrett*. NOVA Rapport 10/06. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Strandbu, Å. & Øia T. (2007) *Ung i Norge: skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen akademisk forl.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og Innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. 3.Utgave, Bergen: Fagbokforlaget.

Thompson, R. A. & Sherman, R. T. (cop. 2010) *Eating disorders in Sport*. New York: Routledge

Tinning, Ricard (2010) *Pedagogy and Human Movement: theory, practice research*. London: Routledge

Utdannings- og Forskningsdepartementet (2005) *Kunnskapsløftet – Læreplan for grunnskolen og videregående opplæring*. Hentet 5.5.2010 fra <http://www.ils.uio.no/studier/naturfag/ppu/laereplaner/Kunnskapsloefftet.pdf>

Wilken, L. (2008) *Pierre Bourdieu*. Roskilde Universitetsforlag 2006, oversatt av Vebjørn F. Andreassen, Tapir akademisk forlag, Trondheim 2008.

Øvrige Litteratur

Blake, A. (1996) *The Body Language: the meaning of modern sport*. London: Lawrence & Wishart

- Chalmers, A. (1995). *Hvad er videnskab? En indføring i moderne videnskabsteori*. 3. utgave. København: Gyldendal forlag.
- Coffey, A. & Atkinson, P. (1996) *Making Sense Of Qualitative Data*. Complementary Research Strategies. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Jakobsen, S. E. (2010) Artikkel om "Utdanningsforskning fram mot 2020 (Utdanning 2020)". *Rystet over ulikhetene*. Hentet 22.11.2010 fra: <http://www.forskningsradet.no>
- Kruuse, E. (1989). *Kvalitative forskningsmetoder i psykologi og beslægtede fag*. København: Dansk psykologisk Forlag.
- Ness, E. (Mag. Art. 1974) *Pedagogisk Oppslagsbok 1*. Gyldendal Norsk Forlag A/S. Oslo
- Silverman, D. (2001). *Interpreting Qualitative Data - Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London: Sage Publications.

Forkortelser

Evt.	Eventuell
F.eks.	For eksempel
KD	Kunnskapsdepartementet
NIH	Norges Idrettshøgskole
Osv.	Og så videre

Vedlegg

Samtykkeerklæring (s.120)

Informasjonsbrev til rektor (s.121-122)

Informasjonsbrev til elevene og foreldre (s.123-125)

Intervjuguiden for elevene (s.126-129)

Intervjuguide for foreldre (s.130-135)

Samtykkeerklæring ved innsamling og bruk av personopplysninger til forskningsformål

Norges idrettshøgskoles prosjekt 'Det obligatoriske kroppsøvningsfaget: et bidrag til å styrke elevenes fysiske selvidentitet eller en arena for sosial reproduksjon?'

Prosjektleder: Dr. Fiona Dowling

Masterstudent: Torben Wendler

Jeg bekrefter at jeg har lest informasjonsbrevet om prosjektet, og samtykker i å delta i undersøkelsen slik den er beskrevet der.

Jeg er også kjent med at deltakelse i prosjektet er frivillig, og at jeg når som helst kan be om å få slettet de opplysninger som er registrert om meg.

.....
sted

dato

underskrift

Prosjektleder: 1. amanuensis, Dr. Sc. Fiona Dowling, Norges idrettshøgskole
Masterstudent: Torben Wendler

Informasjonsbrev til rektor

Oktober, 2011

Kjære Rektor

Forespørsel om å medvirke i rekrutteringen av et utvalg til forskningsprosjektet ‘Obligatorisk kroppsøvningsfaget: et bidrag til å styrke elevenes fysiske selvidentitet(-er) eller en arena for sosial reproduksjon?’

Jeg vil med dette brevet be om din hjelp til å rekruttere ungdommer og deres foresatte til et prosjekt som sikter mot å bedre forstå hvilken betydning kroppsøvningsfaget har i elevenes utvikling av sin fysiske identitet. I læreplan for kroppsøvningsfaget hevdes det i formålet at faget blant annet kan bidra til å styrke elevenes selvbylde (ikke minst deres fysiske identiteter), fremme god helse, gi innblikk i en viktig del av den norske kulturarven, samt fremme flerkulturell forståelse (KD, 2005). Vi vet imidlertid svært lite om disse målene oppnås i norsk skole, fordi vi mangler forskningsbasert kunnskap om hvordan barn og unge erfarer sitt møte med faget og læringen som finner sted. Forskning fra utlandet tyder på at barn og unges fysiske identiteter påvirkes sterkt av sosiale forhold utenom skole, sånn som foreldres forhold til fysisk aktivitet og idrett, deres sosial klasse tilhørighet, etnisk bakgrunn, og kjønn. Mediebilder av kroppen spiller også en stor rolle i hvordan elever oppfatter sitt fysiske jeg.

Jeg ønsker å komme i kontakt med elever og deres foresatte, som frivillig vil delta i dybdeintervju der de kan fortelle om sine opplevelser av fysisk aktivitet generelt, om sine erfaringer fra kroppsøvningsfaget spesielt, og hvordan de vil beskrive sine egne fysiske identiteter. Konkret trenger jeg hjelp fra deg/din skole i formidlingen av informasjonsskriv om prosjektet til mulige informanter (se vedlegg). Jeg vil gjerne kunne møte elevgrupper for å kort (10-15 minutter) presentere prosjektet, for eksempel i begynnelsen av en kroppsøvingstime. Jeg har vært i kontakt med som er villig til å hjelpe meg, forutsatt at du kan gi et samtykke. Prosjektet som er finansiert av Norges Idrettshøgskole, sikter mot å rekruttere elever med ulik sosial- og etnisk bakgrunn, og vi synes at din skole kan bidra til at vi når et bredt spektrum av elever. Når data er innsamlet og analysert, håper jeg at funnene kan føres tilbake til

skolemiljøet og bedre vår forståelse for hva slags rolle kroppsøvfingsfaget spille for elevenes fysiske selvbilde.

Jeg er innforstått med at min henvendelse i all sannsynlighet representerer nok en oppgave i en allerede svært travel hverdag. Jeg håper likevel at du og dine kolleger både kan se viktigheten av et slikt prosjekt, og si dere villig til å være en 'budbringer' på våre vegne. Ta gjerne kontakt hvis du trenger flere opplysninger!

Jeg gleder meg til å høre fra deg, uavhengig av svaret ditt.

Vennlig hilsen

Torben Wendler

Masterstudent ved Norges idrettshøgskole

torben.wendler@europe.com

mob: 95720086

Informasjonsbrev til elevene og foreldre

Oktober, 2011

Kjære elev/foresatte!

Invitasjon til å melde til interesse for å delta i et forskningsprosjekt om kroppsøvingsfaget i skolen!

Jeg, Torben Wendler, vil gjerne få høre hva dere synes om kroppsøvingsfaget, fysisk aktivitet og kroppskulturer, og invitere dere til å delta i vårt prosjekt, finansiert av Norges idrettshøgskole. Jeg vil samtale med dere om betydningen av kroppsøvingsfaget på skolen, samt deres synspunkter om fysisk aktivitet og kroppskulturer i hverdagen. Jeg er interessert i å få vite mer om hvordan den enkeltes sosial, etnisk og nasjonal bakgrunn påvirke slike holdninger. Jeg er like interessert i å snakke med dere som ikke vektlegger faget i noen særlig grad, som dere som setter stor pris på det. Jeg vil med andre ord like gjerne komme i kontakt med de *inaktive*, så vel som de aktive. Jeg vil rett og slett undersøke fagets bidrag (både positive og negative) til deg som menneske, og hvilken rolle fysisk aktivitet og kroppskulturer spiller i ditt liv.

Først vil jeg ha et intervju med deg som er elev, og deretter et intervju med dine foresatte. Her vil jeg spørre deg/dere om dine erfaringer fra, og synspunkter om, fysisk aktivitet, idrett, kroppen, kroppskulturer og kroppsøvingsfaget i skolen, samt erfaringer med fysisk aktivitet i familien. I tillegg vil jeg spørre eleven om hvilke holdninger og praksis hun/han tror sine foreldre har til fysisk aktivitet og kroppskulturer, og vil spørre de foresatte om hvilke holdninger og praksis de mener sine unge har. Intervjuene kan finne sted på et tidspunkt og et sted som passer best for deg/dere, og de vil vare i ca. 1 time. Intervjuene vil bli tatt opp på bånd og senere transkribert. Alle dataene behandles konfidensielt og anonymiseres i alle rapporteringer fra prosjektet og ved prosjektslutt i desember 2011. Deler av prosjektet vil bli gjennomført i form av mastergradsoppgaver ved Idrettshøgskolen, med formål som beskrevet i dette skrivet. Intervjueren og andre prosjektarbeidere er underlagt taushetsplikt, og prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norges samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Deltakelsen i prosjektet er frivillig, og man kan trekke seg fra det når som helst.

Vedlagt dette brevet finner du/dere et skjema hvor jeg ber dere fylle ut noen opplysninger om dere selv. På bakgrunn av skjemaet, vil vi trekke ut enkeltfamilier som vil få forespørsel om å delta i samtale. For de som ikke får tilbud om å delta i samtale, vil alle personopplysninger slettes umiddelbart etter at deltakerlisten er klar.

Jeg ber dere fylle ut, og returnere skjemaet nedenfor i konvolutten som er vedlagt, hvis du/dere er interessert i å bli vurdert som deltaker i prosjektet. Informasjonen du oppgir, skal behandles konfidensielt, som beskrevet ovenfor. Ta gjerne kontakt med meg, hvis det er noe mer du lurer på, enten via telefon (mobil: 957 200 86) eller epost: torben.wendler@nih.no. Jeg gir en rask tilbakemelding om du/dere blir trukket ut til vårt utvalg.

Jeg håper å høre fra deg innen fristen fredag, 11.11.2011!

Hilsen

Torben Wendler

1. amanuensis Fiona Dowling, Dr. Scient

Masterstudent Kroppsøving

Prosjektleder

Norges idrettshøgskole

Norges Idrettshøgskole

Prosjektet 'Det obligatoriske kroppsøvningsfaget: et bidrag til å styrke elevenes fysiske selvidentitet(-er) eller en arena for sosial reproduksjon?'

Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?

Vi vil melde vår interesse til å delta i prosjektet om betydningen av kroppsøvfingsfaget i skolen, og fysisk aktivitet i hverdagen. Vi forstår at ikke alle som melder sin interesse i prosjektet, nødvendigvis vil bli valgt ut til å delta.

Elevens navn:

Adresse:

Mobil nr.

Epost adresse

Alder Klasse trinn

Kryss av følgende:

a) Kjønn: gutt jente.....

b) Aktivitetsnivå: jeg er ikke fysisk aktiv jeg er middels fysisk aktiv
jeg er svært fysisk aktiv

Foresatte(s) navn

Mobil nr.

Epost adresse

Yrke mor Yrke far

Etnisitet mor Etnisitet far

Nasjonalitet mor Nasjonalitet far

Kryss av følgende:

a) utdanningsnivå: grunnskole videregående skole høyskole/universitet

Mor:

Far:

Returner i vedlagt konvolutt innen *fredag, 11.11.2011!* Takk for hjelpen.

Informasjonen dere oppgir, skal behandles konfidensielt. Dere får høre fra meg snart.

Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?

Intervjuguide Elever

Tema	Forskningsspørsmål	Undersøkelsens spørsmål	Oppfølgingsspørsmål
Oppvarmingsspørsmål	Generelle fakta om deltageren og familien hennes/hans	<p>Kan du fortelle litt om deg selv?</p> <p>Kan du fortelle litt om din familiære bakgrunn?</p> <p>Er det viktig for foreldrene dine hvordan du gjør det i skolen?</p> <p>Har du noen tanker om hva du har lyst på å jobbe med senere i livet?</p>	<p>Hvor bor du? Alder? (Hvor er du født?)</p> <p>Har du bodd der hele livet?)</p> <p>Har du søsken? Yrke til foreldrene dine, studie/skole til søsken dine?</p> <p>Hvorfor tror du de syns det er viktig å følge med på det?</p> <p>Hvorfor det? Hva driver deg til det?</p>
Fysisk aktivitet og idrett	<p><i>Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike typer fysisk aktivitet?</i></p> <p><i>Hvilke erfaringer har de i møte med disse?</i></p>	<p>Hvordan tilbringer du fritiden din?</p> <p>Støtter foreldrene dine denne fritidsaktiviteten?</p> <p>Er foreldrene dine involvert og interessert i fritiden din?</p> <p>Har dere familieturer om vinteren eller sommeren?</p> <p>Hva syns du om fysisk aktivitet?</p> <p>Kan du huske når du lærte deg å sykle, svømme, gå på ski?</p> <p>Er du fysisk aktiv?</p>	<p>Er det noe spesielle interesser du har? Skoleprosjekter? Hva er grunnen for at du driver med denne aktiviteten? Hvordan foregår da aktiviteten?</p> <p>Hvordan foregår denne støtten?</p> <p>På hvilken måte? Kjører de deg til fritidsaktivitetene dine?</p> <p>Hva går disse ut på? Hyttetur? Er dere da sammen bare med familien eller også med venner og andre familier?</p> <p>Er det morsomt? Hvordan opplever du fysisk aktivitet?</p> <p>Husker du hvordan du opplevde dette?</p> <p>Sykler eller går du til skolen? Går du tur med familien din eller veller? Skjult fysisk aktivitet (Playstation Move, Wii; Yoga, Dansing).</p>

		<p>Hvor foregår denne aktiviteten?</p> <p>Hvem er du fysisk aktiv sammen med?</p> <p>Er det viktig for vennene eller foreldrene dine å være "god" i noe idrett eller aktivitet?</p> <p>Eller utfører du aktiviteten bare for deg selv?</p> <p>Føler du noe støtte eller begrensninger hjemme i fra for å utføre denne aktiviteten?</p> <p>Bruker du noe utstyr til dine aktiviteter?</p> <p>Hvorfor valgte du denne aktiviteten?</p> <p>Synes du at fysisk aktivitet har en stor rolle i det norske samfunn?</p>	<p>Er du medlem i noe idrettslag?</p> <p>Lokal, organisert, uorganisert?</p> <p>Oppmuntrer foreldrene eller vennene dine deg til fysisk aktivitet? Er det viktig å være fysisk aktiv i vennegjengen din? Hvorfor tror du er det viktig?</p> <p>Hvorfor tror du er det slik?</p> <p>Hva syns foreldrene dine om det? Hvor ofte utfører du denne aktiviteten?</p> <p>Oppmuntrer deg foreldrene? Eller er de lite interessert i aktiviteten?</p> <p>Bruker familien til å støtte deg i forhold til aktiviteten? Kjøper de utstyret, eller må du kjøpe det selv? Kjører de deg til aktiviteten?</p> <p>Tror du at din kulturelle bakgrunn har kunne hatt noe innflytelse på at du valgte denne typen for aktivitet?</p> <p>Ligger det stor betydning i fysisk aktivitet i hverdagen? Er det mye fokus i media i forhold til fysisk aktivitet?</p>
Synet om kroppen og kroppskulturer	<i>Hva syns elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer?</i>	<p>Hvordan syns du kroppen blir fremstilt i media?</p> <p>Syns du det er mye fokus om kroppen i hverdagen?</p> <p>Er det diskusjoner eller samtaler om kroppen med familien din?</p> <p>Snakker du med vennene dine om kroppen generelt?</p>	<p>Synes du at den kroppen som blir fremstilt er noe som gjenspeiles i dagens samfunn i Norge?</p> <p>Hvordan opplever du fokuset? Hvordan ytrer seg det?</p> <p>Hva går disse ut på?</p> <p>Hva går disse samtalene ut på?</p>

		<p>Hvordan ytrer seg vennene dine om kroppen og gjør de noe for å oppnå et visst utseende?</p> <p>Har du noe mening om hvordan en "perfekt" kropp bør se ut?</p> <p>Er kroppen og dens utseende viktig for deg?</p> <p>Bruker du mye tid og penger for kroppen din?</p> <p>Er det noe fokus på hva en har på seg av klær i kroppsøvingstimene? Eller i fritidsaktiviteter?</p> <p>Er det diskusjoner eller samtaler om kroppen eller kroppsbildet i kroppsøvingstimene?</p>	<p>Hvorfor tror du er det slik? Hva følger med et slikt utseende?</p> <p>(Bildeeksemplar) Kan du trekke frem et eksempel på en kjent person som du mener ser bra ut?</p> <p>Hvorfor er det viktig? Har vennene dine eller familien din en lik oppfatning?</p> <p>Klær, treningstimer, osv.? Er det viktig med spesielle merker for klær når du er fysisk aktivt? Er det noe som påvirker din smak eller ditt valg for klær og kroppsbildet?</p> <p>Hvorfor tror du, det er slik?</p> <p>Hvis personen er aktiv innenfor idrett → Oppfølgingsspørsmål i forhold til hvordan situasjonen er i idrettslaget</p> <p>Hva går disse ut på?</p>
Erfaringer fra kroppsøving	<p><i>Hvilke erfaringer og opplevelse har elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn i kroppsøvingsfaget?</i></p> <p><i>Hvilken verdi har kroppsøvingsfaget egenskaper for elevene?</i></p>	<p>Liker du kroppsøvingstimene på deres skole?</p> <p>Er kroppsøving et fag som er viktig for deg?</p> <p>Finnes det en time som du husker svært godt?</p> <p>Hva tror du er grunnen for at vi har kroppsøving i skolen?</p> <p>I lærerplan for kroppsøving står det at elevene bør lære seg en rekke ulike aktiviteter, dans, svømming, friluftsliv</p>	<p>Ja - Hvorfor? Nei – hvorfor ikke? Hva liker du, hva misliker du med timene? Hvorfor?</p> <p>Er du opptatt av å få en god karakter i KØ?</p> <p>Hva var så bra med denne timen? Hva var dårlig med den?</p> <p>Syns du faget er viktig?</p> <p>Mer utdypende spørsmål i forhold til svaret. Hvordan opplever du de aktivitetene dere lærer i kroppsøving?</p>

		<p>og om treningslære, livsstil og helse. Hva har du lært i kroppsøving?</p> <p>Hvilken karakter får du i kroppsøving?</p> <p>Hva føler du må til for å oppnå toppkarakterer i kroppsøving?</p> <p>Synes du karaktersetningen i kroppsøving foregår på riktig måte?</p> <p>Hvordan opplever vennene dine kroppsøving?</p> <p>Føler du det er noen som har det lettere å oppnå en god karakter i kroppsøving? Noen som har det vanskelig å oppnå en god karakter?</p> <p>Foreligger det noe fokus på kroppen i kroppsøving?</p> <p>Er det viktig hva slags klær en har på seg i kroppsøvingstimene?</p> <p>Snakker du med foreldrene eller søskene dine om kroppsøvingstimene eller faget?</p>	<p>Synes du denne karakteren er rettferdig? Hvorfor, hvorfor ikke?</p> <p>Får dere informasjon om hva som må til i begynnelsen av skoleåret?</p> <p>Hva blir det lagt vekt på?</p> <p>Er det diskusjon om faget eller timene mellom dere?</p> <p>Hva er grunnen til dette?</p> <p>Må en være godt trent eller fysisk aktiv for å oppnå en god karakter? Hva og hvordan tror du er det slik?</p> <p>Er de interessert i hva dere lærer i kroppsøving? Synes de at faget er viktig? Hvilken oppfatning tror du de har om faget?</p>
Avslutningsspørsmål		Om du hadde hatt muligheten, hva ville du hatt forendret med kroppsøvingstimene?	Hvorfor det?
		Er det noe annet du har på hjertet eller lyst å snakke om i forhold til kroppsøving, kroppen eller fysisk aktivitet?	
		Takk for intervjuet.	

Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike former for kroppskulturer og fysisk aktivitet, og hvilke erfaringer har de i møte med dem?

Intervjuguide foreldre

Tema	Forskningsspørsmål	Undersøkelsens spørsmål	Oppfølgingsspørsmål
Oppvarmingsspørsmål	<i>Generell bakgrunnsinformasjon om foreldrene til deltageren</i>	<p>Kan dere fortelle litt om dere selv?</p> <p>Hvor mye er dere involvert i deres barns skoleprosess?</p> <p>Hva er det viktigste for dere at deres barn tar med seg videre fra skoletiden?</p> <p>Hva forventer dere av prestasjonene til deres barn i skolen?</p> <p>Har dere noe mening eller ønske om hvilken utdanning deres barn tar senere i livet?</p>	<p>Familie? Etnisk bakgrunn? Yrke og alder? Har dere bodd i Oslo hele livet? Hobby? Religion?</p> <p>Hjelper dere til med skolearbeid/lekser?</p> <p>Hvorfor?</p> <p>Er karakterer viktig?</p> <p>Hvorfor ønsker/mener dere dette?</p>
Familiens fysiske kapital	<p><i>Hva syns foreldre om fysisk aktivitet?</i></p> <p><i>Hva syns foreldre om barns fysiske aktivitet?</i></p>	<p>Hva gjør dere i deres fritid?</p> <p>Sykler eller går dere til jobben?</p> <p>Er dere ellers fysisk aktiv?</p> <p>Hvem er mest opptatt av fysisk aktivitet hjemme hos dere?</p> <p>Var dere fysisk aktiv i barndommen?</p>	<p>For dere selv, dere to sammen, eller med barna deres? Organisert eller uorganisert?</p> <p>Hvor ofte gjør dere det i uken?</p> <p>Hvilke typer aktiviteter? Hvorfor er det nettopp disse aktivitetene? Hvor ofte i uken og hvorfor? Er det for avkobling? Møte venner eller være sammen med andre? Helseaspekt? Kombinerer dere deres fysiske aktivitet med aktivitetene til deres barn? Er dere fysisk aktiv sammen?</p> <p>Hvilke aktiviteter var dere aktiv med? Er dere fortsatt aktiv innen disse aktivitetene? Hvorfor?</p> <p>Hvorfor det?</p>

		<p>Kom dere tidlig i kontakt med aktiviteten?</p> <p>Endret seg synet om aktiviteten dere var aktiv i gjennom oppveksten deres?</p> <p>Har dere noe mening om hva deres barn bør være aktiv med i fritiden?</p> <p>Bruker dere mye tid på fritidsaktiviteter både for dere selv og for deres barn?</p> <p>Hvordan opplever dere bevegelseskulturen (fysisk aktivitet) i Norge?</p> <p>Hvordan vil dere beskrive bevegelseskulturen underes oppvekst?</p> <p>Etnisk norske: Er det store ulikheter mellom hvem som var fysisk aktiv til denne tiden og hvem som er det nå? Etnisk ikke norske: Er det store ulikheter mellom hvem som var fysisk aktiv i ditt hjemmeland, og hvem som var aktiv til din barndomstid?</p> <p>Opplever dere barna deres som fysisk aktiv?</p> <p>Har dere noe tanker om hvorfor deres barn er fysisk aktiv/ikke aktiv?</p>	<p>Hvorfor det?</p> <p>I hvilken retning? Hva var utslagsgivende?</p> <p>Brukes det mye ressurser for å tilrettelegge for det? Har dere økonomiske utgifter i forbindelse med det? Bruker dere mye av fritiden for å støtte barnas aktivitet?</p> <p>Har den forendret seg stort fra dere var ungdom til nå? (etnisk norske) Er det en stor forskjell i forhold til hvordan dere opplevde det i deres ungdomstid i det landet dere har oppvokst i (etnisk ikke norsk)</p> <p>Hvorfor tror dere/du er det slikt?</p> <p>Hvorfor tror dere er det slikt nå?</p> <p>Er de medlem i noe idrettslag? Er de aktiv med fritidsaktiviteter som ikke har noe direkte med idrett å gjøre? Speidere, osv.? Hvorfor er de aktiv i denne typen for fysisk aktivitet? Har dere tanker om hvorfor deres barn er fysisk aktiv/ ikke aktiv?</p> <p>Hvorfor?</p> <p>Følger dere barna til treningen/konkurranser? Hva gjør dere mens deres barn trener er aktiv?</p>
--	--	---	--

		<p>Er dere og har dere vært opptatt av å lære deres barn ulike aktiviteter, for eksempel som å svømme, sykle, osv.?</p> <p>Hvem er det som er drivkraften hos dere til fysisk aktivitet?</p> <p>Oppmuntrer dere barna deres til aktivitet?</p> <p>Finnes det former for aktiviteter fra deres kultur, som dere er oppatt av at barna lærer seg?</p> <p>Mener dere at det finnes visse typer idretter som er godt egnet for jenter, og andre som er mer egnet for gutter?</p> <p>Mener dere at alle har lik adgang til fysisk aktivitet i Norge?</p> <p>Tror dere det er lettere å drive med fysisk aktivitet når en er velstående, rik?</p> <p>Tror dere at det vanskeligere for familier med mindre økonomisk råd til å utøve fysisk aktivitet?</p> <p>Hvordan føler dere deres barn opplever fysisk aktivitet og bevegelseskulturen i det norske samfunnet?</p>	<p>Hvorfor? Hvorfor? Ser dere noe verdien i aktiviteten som er viktig for barnet?</p> <p>Eksempler? Hvorfor tror dere er det slik? Hva syns dere om dette?</p> <p>Hva vil eventuelt være hinder for deltagelse eller utførelse av fysisk aktivitet?</p> <p>Hvorfor?</p> <p>Hvorfor?</p> <p>Negativt? Positivt? Hvorfor?</p>
<p>Synet om kroppen og kroppskulturer</p>	<p><i>Hva synes elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om ulike typer kroppskulturer?</i></p> <p><i>Hvordan opplever foreldre kroppen i dagens samfunn?</i></p>	<p>Opplever dere at det er noe spesielt fokus på kroppen i det norske samfunnet?</p> <p>Tror dere at fokuset på kroppen i media påvirker deres barn?</p> <p>Føler dere at barnet deres har et stort fokus</p>	<p>Hva går i så fall dette fokuset ut på? Hvorfor tror dere det er slikt? Var det slik i deres ungdomstid? På hvilken måte? I hvilken grad?</p> <p>Positiv eller negativ?</p>

		<p>på sin egen kropp, og kroppen til andre mennesker?</p> <p>Har dere diskusjoner eller samtaler om kroppen med barnet deres?</p> <p>Hva defineres som en "perfekt" kropp i dagens samfunn?</p> <p>Hva syns dere om fokuset på kroppen i dagens samfunn, spesielt i media?</p> <p>Tror dere at synet er ulike, avhengig av den etniske bakgrunnen til en person?</p> <p>Opplevde dere et annerledes fokus på kroppen i "..."(landet, regionen de oppvokste i)? Var det noe fokus på kroppen der?</p> <p>Tror dere at barnet deres har opplevd noen ulemper eller fordeler i kroppsøving eller idrett generelt på grunn av deres kroppslige bygning?</p> <p>Hvilke verdier føler dere er knyttet opp i mot kroppen i dagens samfunn?</p>	<p>Hva går disse ut på?</p> <p>Er dere enig i dette? Hva vil en "perfekt" kropp være for dere?</p> <p>Hvordan påvirker det dere?</p> <p>Hvorfor det? Vil noen tenke annerledes om en perfekt kropp? Kanskje avhengig av kulturell bakgrunn?</p> <p>Hvorfor var det et annet syn?</p> <p>Hvordan var fokuset/synet på kroppen da?</p> <p>Hvilke typer ulemper? Hvilke typer fordeler? Har dere selv opplevd noe slikt?</p> <p>Hvorfor tror dere det er slikt? Tror dere at sosial status er knyttet opp i mot kroppen? Økonomiske faktorer (ressurser)?</p>
<p>Erfaringer, synspunkter, holdninger i forhold til kroppsøvingfaget</p>	<p><i>Hva syns elever med ulik sosial og etnisk bakgrunn om kroppsøvingen?</i></p> <p><i>Hvilke erfaringer, synspunkter og holdninger har de i møte med kroppsøving?</i></p>	<p>Hvordan opplevde dere kø-undervisningen i deres ungdomstid?</p> <p>Etnisk norske: Er det stor forandring i forhold til tidligere til nå?</p> <p>Etnisk ikke norske: Vet dere hvordan det er med kø-undervisningen nå i hjemlandet deres?</p> <p>Synes dere at kø-</p>	<p>Både på grunnskole, ungdomsskole og videregående skole? Var det mye fokus på å lære seg mangfold med aktiviteter?</p> <p>Hva går ulikhetene, likhetene ut på?</p> <p>Hvorfor er det ulikheter (om det er det)?</p> <p>Hvorfor?</p>

		<p>undervisningen er viktig for deres barn?</p> <p>Har dere innsikt i læreplanen for kroppsøving?</p> <p>Hva er fagets formål?</p> <p>Hvis dere tenker på kroppsøving i forhold til de andre fagene som blir lært bort i skogen, hvilken verdi har kroppsøving?</p> <p>Hva mener dere gir kroppsøvingen barna deres med videre for framtiden?</p> <p>Gjør barnet deres det bra i kroppsøving?</p> <p>Har dere noen positive eller negative oppfatninger/ synspunkter/ erfaringer som dere vil gjerne fortelle om?</p> <p>Opplever dere faget problematisk på noen måte?</p> <p>Synes dere at kroppsøving er tilgjengelig for alle? Er det lik adgang for alle og mulighetene for å utvikle seg er de samme uansett bakgrunn?</p> <p>Blir det undervist hovedsakelig aktiviteter som er anerkjent i det norske samfunnet, som man kan beskrive som "typisk norsk"?</p> <p>Syns dere at noen elever blir favorisert på andre faktorer?</p>	<p>Hvordan opplever dere som foreldre faget for deres barn? Liker deres barn faget? Hvorfor tror dere de liker/liker ikke det?</p> <p>Hva vet dere om at barna skal lære seg, hva tror dere de lærer?</p> <p>Hvilke forventninger har dere til faget, hva bør barn lære seg i kø?</p> <p>Hva vil det bety å ha toppkarakter i kø?</p> <p>Hvorfor det?</p> <p>Hvorfor tror dere at barnet deres gjør det bra/ikke bra?</p> <p>Generelt eller spesifikk?</p> <p>Hva i så fall? Hvorfor tror dere det er slik?</p> <p>Favoriserer faget noen elever? I forhold til ferdigheter, kroppen? Hvorfor tror dere det er slik?</p> <p>Mener dere det overses andre bevegelseskulturer? For eksempel dans fra andre kulturer? Eller aktiviteter fra andre kulturer?</p> <p>For eksempel sosial klasse? Tror dere at noen sosiale grupper synes faget er viktigere enn andre sosiale</p>
--	--	--	--

		<p>Tror dere at erfaringen fra fysisk aktivitet utenfor kroppsøving og skolen er viktig for å lykkes i kroppsøving?</p> <p>Tror dere at noen elever vil stille sterke i kroppsøving gjennom deltagelse i organisert idrett i fritiden?</p>	<p>grupper? Hvorfor i så fall?</p> <p>Hvilke aktiviteter vil i så fall hjelpe til? Og hvorfor er det slik?</p> <p>Hvorfor vil det være slik?</p>
Avslutningsspørsmål		<p>Syns dere alle mennesker i det norske samfunnet har lik adgang til organisert idrett og fysisk aktivitet?</p> <p>Har dere noe dere vil legge til i forhold til kroppsøving?</p>	Hvis ikke, hvorfor ikke?
		<p>Er det noe mer dere har lyst å fortelle om kroppen i dagens samfunn?</p> <p>Eller andre ting?</p> <p>Takk for intervjuet.</p>	

